

VALAŠSKÉ MUZEUM V PŘÍRODĚ
V ROŽNOVĚ POD RADHOŠTĚM

NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKA

norway
grants

ICELAND
LIECHTENSTEIN
NORWAY
eea
grants

JAK JDE KROJ, TAK SE STROJ

Katalog expozice o tradičním odívání na Valašsku

JAK JDE KROJ, TAK SE STROJ

**Katalog expozice
o tradičním odívání na Valašsku**

Lenka Drápalová
Jana Tichá

Vydáno v rámci grantového projektu s názvem Jak jde kroj, tak se stroj,
spolufinancovaného z Finančních mechanismů EHP a Norska

Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm
Rožnov pod Radhoštěm 2017

OBSAH / CONTENTS

ÚVODEM / INTRODUCTION	8
KROJOVÉ TEXTILIE Z VALAŠSKA VE SBÍRKÁCH MUZEÍ / WALLACHIAN FOLK COSTUME TEXTILES IN MUSEUM COLLECTIONS	10
TRADIČNÍ ODĚV PŘI VYBRANÝCH PŘÍLEŽITOSTECH / TRADITIONAL CLOTHING FOR SPECIAL OCCASIONS	17
Manželský pár ve svátečním rožnovském kroji / Couple in festive traditional clothing from Rožnov pod Radhoštěm	18
Těhotenství a narození dítěte / Pregnancy and childbirth	20
Úvod / Churching of women	22
Dětství / Childhood	27
Oděv při svatbě / Traditional clothes for occasion of a wedding	61
Oděv ve stáří a smrti / Design of clothes in the old and death	66
Vliv dobové módy na podobu tradičního oděvu / Changes of the design of clothes in Rožnov	72
Vliv jednotlivců na podobu tradičního oděvu / The impact of individuals on preservation and style of traditional clothes	80
Obroda krojového ošacení / The Revival of traditional Wallachian clothes in 1925	95
ROZMANITOST TRADIČNÍHO ODĚVU OBLÉKANÉHO NA VALAŠSKU / THE DIVERSITY OF TRADITIONAL CLOTHES WORN IN WALLACHIA	99
Tradiční oděv žen / The women's traditional clothing	100
Spodní prádlo / Women's underwear	100
Leknice / Skirt bodice „leknice“	125
Punčochy a ponožky / Stokings and socks	128
Sukně / Skirt	143
Zástěra do pasu „fěrtoch“ / Waist apron „fěrtoch“	157
Rukávce / Blouse	175
Kordulka / Bodice and bodice called coatee	197
Čepec a rouška / Cap and veil	215
Šátek / Scarf	239
Obřadní plachta „úvodnice“ / Ceremonial shawl „úvodnice“	274
Soukenný kabátek / Coatee and fur jacket	280
Dlouhý kabát / Fur coat „šuba“	280
Obuv / Women's footwear	289

© Lenka Drápalová

© Jana Tichá

© Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2017

Grafická úprava, sazba a předtisková příprava © MIGER - Valašská fabrika na reklamu

ISBN 978-80-87210-62-8

Tradiční oděv mužů / The men's traditional clothes	297
Košile / Shirt	297
Spodní prádlo / Men's underwear	310
Brunclék / Waistcoat „brunclek“	314
Nohavice / Trousers	322
Obuv / Men's footwear	332
Pokrývka hlavy / Headwear	341
Doplňky k oděvu / Accesories in men's traditional clothes and baggage	349
Kabát, kabátek a kožich / Waistcoat jacket, long coat and fur coat	356
TÉMATICKÁ BIBLIOGRAFIE / THE THEMATIC BIBLIOGRAPHY	364
PROGRAMY A PREZENTACE VALAŠSKÉHO MUZEA V PŘÍRODĚ / PROGRAMS AND THE PRESENTATION OF THE WALLACHIAN OPEN AIR MUSEUM	384
VÝSTAVY / EXHIBITIONS	387
FILMOGRAFIE / FILMOGRAPHY	389

Kalivoda František: Selský obraz - Salaš u Rožnova,
barevná litografie. Valašské muzeum v přírodě
v Rožnově pod Radhoštěm, inv. č. 120

Prostí Valaši nosí krátké, po kolena huňky, barvy kaštanové, kabátky aneb starouherského způsobu, barvy buďto zelené neb světlemodré. Brucléky krátké, košile krátké, s obširnými krátkými rukávy, nohavice buďto světlemodré, zelené neb také bílé, místo bot neb čizem užívají obyčejné krbce. Hochvaldští, rožnovští a hostýnští Valaši nosí široké střechaté klobouky, vsetínští ale v kraji hradištském černé houněné javínky, které ale již také z obyčejně vycházejí a místo nich užívají na salaši malé širáky. Pohlaví ženské nosí tuhoškrobené široké, v týle roztažené, bílé plátěné šátky, živůtky měkké něco hanáckým podobné, sukně krátké, černě plátěné s nesčíslnými faldy, punčochy černé, do faldů svírané, odkud jejich nohy neforemně bývají. V zimě nosí ženské pohlaví dlouhé bílé košile, po krajích červenou kůží lemované. Zámožné osoby mívají takové kožichy z hedvábného červeného cajku, kunou vypremované a dobrými zlatými portami velmi skvostně vyšperkované. Zámožný Valach všecko vynaloží, aby jeho žena nádherně vystrojena byla, ten obyčej panuje, ale jen mezi hochvaldskými a rožnovskými Valachy.

Josef Heřman Agapit Gallaš, 1820

ÚVODEM

Dne 4. prosince 2016 Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm zpřístupnilo veřejnosti dlouho očekávanou stálou expozici s poetickým názvem **Jak jde kroj, tak se stroj** s podtitulem Expozice o tradičním odívání na Valašsku. Tímto počinem byla završena jedenáctiletá doba přípravných a realizačních prací, jejichž cílem bylo vybudování trvalé expozice prezentující proměny lidového odívání na Valašsku v období od poslední třetiny 18. století po polovinu 20. století.

Expozice se nachází v prvním patře centrální budovy Sušák a je instalována v sále o výměře 650 m². Realizaci ve spolupráci s pracovníky muzea provedla firma Artconsultancy s. r. o. z Opavy.

Výstavní prostor je členěn do tří základních celků, v nichž je pomocí písemných a obrazových sdělení a rovněž instalacemi hmotných předmětů zprostředkován proces vývoje vzhledu tradičního oděvu z historického a regionálního hlediska, ale také zvyklosti a způsoby oblékání oděvu a jeho funkce při konkrétních situacích.

Problematika lidového oděvu z Valašska je v úvodní části osvětlena z pohledu odborného zájmu o krojové textilie, o jejich dokumentaci a zachování prostřednictvím muzejních sbírek. Stěžejní díl expozice zaujímají instalace v náznakovém prostředí interiéru a exteriéru, které představují podobu oděvu oblékaného při různých příležitostech životního a rodinného cyklu, v závislosti na ročním období či historických okamžicích především v oblasti Rožnovska. Kromě představené životní linie je prezentován také vliv jednotlivců, dobové módy a tovární produkce na proměnách vzhledu tradičního oděvu. Závěrečná část expozice je věnována tzv. studijnímu depozitáři. V něm je na oděvních součástkách a doplňcích představena variabilita tradičního oděvu oblékaného na Valašsku. Tato sekce umožňuje srovnávání rozdílností užitých materiálů, stříhů a výzdoby v závislosti na místním původu a časovém vývoji. Expozice doplňují moderní audiovizuální a interaktivní prvky určené k prohloubení získaných poznatků.

INTRODUCTION

On 4 December 2016 the Wallachian Open Air Museum in Rožnov pod Radhoštěm opened a long-awaited permanent exhibition named *Jak jde kroj, tak se stroj* (When in Wallachia, do as the Wallachians do) and subtitled *Exhibition of Traditional Folk Costumes in Wallachia*. The opening of the exhibition was a climax of 11 years of preparation, research, and actual implementation of the project. The aim was to develop a permanent exhibition presenting the evolution of folk costumes in Wallachia between the last third of the 18th century and mid-20th century. The exhibition is on display on the first floor of the Sušák central building and occupies a hall of 650 square metres. The exhibition was developed and installed by the experts from the museum in collaboration with Artconsultancy s. r. o. from Opava.

The exhibition space consists of three main segments. The process of development of the traditional folk costume is interpreted from the historical and regional points of view through text, visual resources and material objects. Different ways of wearing the clothes are presented, highlighting their functions in specific situations.

The topic of the Wallachian folk costume is presented in the opening part of the exhibition, enhancing the expert knowledge relating to costume textiles, their documentation and preservation through museum collections. A key part of the exhibition is represented by installations showing the traditional interiors and exteriors, which present the forms of clothing worn on various occasions in the family and life cycle of the local people and reflecting seasonal or historical moments of the region, especially the Rožnov area. Besides the presented model journey of human life the influence of individuals is presented along with the reflections of period fashion styles and factory production on the look of the traditional garments. The final part of the exhibition focuses on the “study depository”, which presents individual garments and accessories that reflect the variation of the traditional costumes worn in Wallachia. The study depository allows for comparing the differences between

Vybudováním stálé expozice *Jak jde kroj, tak se stroj* se podařilo návštěvníkům z regionu i mimo něj nabídnout reprezentativní expozici. V takto velkém rozsahu a moderním pojetí dosud nebylo toto téma navíc představeno nejen ve Valašském muzeu v přírodě, ale ani v dalších muzeích v širším regionu Valašska.

Realizace takto rozsáhlého díla byla možná jen prostřednictvím spolufinancování z Finančních mechanismů EHP a Norska. Hlavním cílem projektu bylo zpřístupnit nejširší veřejnosti novou informační bázi o jedinečné textilní sbírkové kolekci spravované Valašským muzeem v přírodě. Tuto myšlenku se podařilo naplnit vybudováním dlouhodobé expozice a rovněž vytvořením on-line katalogu textilní sbírky za využití moderních forem technologií prezentačních a komunikačních. Muzeum dosud službu v takto velkoryse pojaté podobě neposkytovalo. Vedle toho byly na projekt navázány další aktivity – oboustranná spolupráce s norským partnerem či vydání doprovodných publikací k expozici.

Vydání katalogu k expozici *Jak jde kroj, tak se stroj* uzavírá veškeré odborné aktivity vážící se k představenému projektu. Katalog je rozčleněn na několik základních celků, jež odpovídají uspořádání expozice (sbírková činnost, oděv při určité příležitosti a variabilita tradičního oděvu). Třistapadesát fotografií sbírkových předmětů a celků tradičního oděvu je doprovázeno osvětlujícími texty a popiskami s uvedením názvu, materiálu, lokality, datace a inventárního čísla. Všechny dokumentované artefakty pocházejí výlučně ze sbírkového fondu Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Nedílnou součástí katalogu je souhrnná bibliografie sestavená Mgr. Janou Tichou. Jedná se o dosud nejpodrobněji zpracovaný seznam publikovaných prací a dokumentů specializujících se na problematiku tradičního oděvu z Valašska.

used materials, cuts, styles, and decorations in terms of their local origin and evolution in time. The exhibition is accompanied by modern audiovisual and interactive features that allow the visitors to extend their already gained knowledge.

Through the *Jak jde kroj, tak se stroj* permanent exhibition, visitors now have the opportunity to enjoy a highly representative display, which is unparalleled in many ways – up to now, such an extensive and modern exhibition covering this topic has not been presented at the Wallachian Open Air Museum or in either of the other museums in the broader region of Wallachia.

Implementing such a large project was only possible through co-funding from the EHP and Norway financial mechanisms. The main aim of the project was to publicly present the new information database on the unique textile collection kept at Wallachian Open Air Museum. This idea was materialized through building the permanent exhibition and creating an on-line catalogue of the textile collection using modern presentation and communication technologies. Until now, the museum could not provide this service in such a generous extent. The project involved other activities as well, including bilateral collaboration with the Norwegian partner and the creation of publications accompanying the exhibition – a guidebook and a catalogue.

The publication of the *Jak jde kroj, tak se stroj* exhibition catalogue is the final of all expert activities relating to the presented project. The catalogue covers several units corresponding with the way the exhibition is organised (collecting, occasion clothing, variations of the traditional costume). 350 photographs of the collection items and traditional costumes are accompanied by explanatory texts and captions stating the name, material, location, date, and inventory number. All the documented artefacts come exclusively from the collections of the Wallachian Open Air Museum in Rožnov pod Radhoštěm. The catalogue includes a comprehensive bibliography compiled by Mgr. Jana Tichá as the most detailed list of published works and documents on Wallachian traditional costumes ever.

KROJOVÉ TEXTILIE Z VALAŠSKA VE SBÍRKÁCH MUZEÍ

Krojové textilie především esteticky zajímavé (např. zdobené výšivkou, krajkou, vytkávaným vzorem, vzácným materiálem apod.) a vykazující starobylost poutaly pozornost badatelů již od druhé poloviny 18. století. Podobně je tomu do současné doby, i když kritéria pro dokumentaci a zachování lidového oděvu se oproti výše zmiňovaným značně proměnila. Svědčí o tom i množství odborných prací a prezentačních aktivit muzeí, ale i zájmových sdružení (viz souhrnná bibliografie v závěrečné části katalogu).

Proniknout k podstatě problematiky lidového oděvu lze pouze na základě analýzy a vyhodnocení získaných poznatků z dochovaných pramenů písemných, ikonografických i hmotných a odborných tiskovin. Cílem této kapitoly však není podrobně představovat všechny dochované prameny a odbornou literaturu, jak již bylo provedeno dříve (Drápalová, 2014). Jak název kapitoly napovídá, zaměřuje se především na prameny hmotné v podobě předmětů uchovávaných ve sbírkových kolekcích muzeí České republiky. Jedná se o krojové textilie původem z Valašska, které jsou deponovány nejen ve fondech muzeí ve vymezeném regionu, ale i v dalších, jejichž sběrné oblasti jsou ustanoveny jako nadregionální, nebo přímo sousedí s Moravským Valašskem.

Nejstarší dochované prameny dokumentující tradiční oděv z Valašska pocházejí z druhé poloviny 18. století. Počátky odborného zájmu o hmotné prameny v podobě krojových textilií, o jejich prezentaci, uchování a dokumentování však datujeme až o sto let později. Tento proces neprobíhal jen na Valašsku. Souvisel s rozsáhlou vlnou zájmu o tradiční kulturu rozvíjející se v průběhu druhé poloviny 19. století v českých zemích, která vzešla ze snah o prokázání národní svébytnosti v rámci rakousko-uherského soustátí, zejména po rakousko-uherském vyrovnání v roce 1867. Vlastenečtí nadšenci a vzdělanci jednotlivě nebo organizovaní ve spolcích (např. Musejní spolek olomoucký, Vesna apod.), obraceli svoji pozornost k lidovému umění, odívání, písním a tancům a při jejich studiu sestavovali první dokumentaci jevů tradiční kultury. Jinou aktivitou spolků

WALLACHIAN FOLK COSTUME TEXTILES IN MUSEUM COLLECTIONS

Folk costume textiles, especially the aesthetically interesting ones (e.g. trimmed with embroidery, lace, woven patterns, rare materials, etc.) and reflecting their historical origin have attracted researchers and scientist since the second half of the 18th century. The same actually applies to our time, although the criteria for documentation and preservation of folk costumes have significantly changed since the early days. This is documented by many expert texts and presentation activities pursued by museums as well as various voluntary associations (see the comprehensive bibliography in the final part of the catalogue).

One can only understand the essence of folk costumes through thorough analysing and evaluation of knowledge gained from preserved sources including written records, iconography, as well as physical artefacts and expert papers. However, the aim of this chapter is not to present all the preserved sources and expert literature, as this was already done (Drápalová, 2014). As the title of the chapter suggests, it focuses mainly on the physical sources represented by objects kept in museum collections in the Czech Republic. These include costume textiles of Wallachian origin, which are kept in museums within the Wallachian region and elsewhere, in regions bordering with Wallachia or covering a broader territory.

The oldest preserved sources of all kind documenting the traditional Wallachian costume come from the second half of the 18th century. However, the origins of expert interest in physical sources such as costume textiles, their presentation, preservation, and documentation date back to one century later. This process did not take place in Wallachia only. It related to a great boom of interest in the traditional culture that came in the second half of the 19th century in the Czech lands and issued upon the efforts to find an evidence of the national specificity within the Austro-Hungarian Empire, especially after the Austro-Hungarian Compromise of 1867. Nationalist enthusiasts and scholars, acting individually or organised in associations (e.g. the Olomouc Museum Association, Vesna, etc.) turned

bylo vytváření sbírkových kolekcí, v nichž byly ve velké míře obsaženy krojové textilie (šátky, čepce, rukávce, úvodnice apod.). Nestačilo ovšem jen sbírat, nutností bylo i prezentovat kulturu předků, proto byly pořádány výstavy, z nichž jmenujme některé pořádané ve valašských městech: Vsetín (1892), Rožnov pod Radhoštěm (1892), Valašské Meziříčí (1893), Frenštát pod Radhoštěm (1893).

Vyvrcholením vlasteneckých snah bylo uspořádání Národopisné výstavy československé v Praze roku 1895. Již o čtyři roky dříve v jednotlivých krajích českých zemí vznikaly přípravné výbory, jejichž úkolem bylo řídit veškerou činnost související s potřebami uspořádání celonárodní výstavy. Pro Valašsko byl zřízen ústřední výbor ve Valašském Meziříčí. Při samotné výstavě v Praze bylo Valašsko prezentováno 300 vystupujícími osobami, ve výstavním pavilonu byl na figurínách prezentován tradiční oděv z Valašska a velké pozornosti se těšila pasekářská usedlost s interiérovým vybavením. Výstava se setkala s velkým ohlasem a přivítala přibližně dva a půl milionu návštěvníků.

Děni okolo krajských výstav a celonárodní výstavy dalo počátek mnohým muzejním sbírkám dokumentujícím tradiční kulturu. Již existující muzejní kolekce byly také obohaceny o soubory artefaktů užitých při těchto výstavách. Z hlediska textilií pocházejících z Valašska se toto tvrzení týká především Národního muzea v Praze, Moravského zemského muzea v Brně, Vlastivědného muzea v Olomouci, Muzea Novojičínska – Muzea ve Frenštátě pod Radhoštěm a rovněž Muzea regionu Valašsko ve Vsetíně (užity jsou současné názvy institucí). Vedle toho jsou zde ovšem i další muzea, jež spravují ve svých sbírkách celky nebo jednotliviny tradičního oděvu z Valašska. Jejich vznik datujeme až do období první poloviny 20. století. Jedná se zejména o Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm a Městské muzeum ve Valašských Kloboukách.

Ve sbírkových fondech výše jmenovaných muzeí jsou deponovány různě početné sbírkové kolekce předmětů textilní povahy dokumentující podobu tradičního oděvu z Valašska. Největší množství evidovaných položek vykazuje soubor de-

their attention to folk art, clothing, songs and dance, and when studying them they composed the primary documentation of the phenomena of traditional culture. The associations also focused on gathering collections, many of which included costume textiles (scarves, caps, blouses, ceremonial shawls, etc.). It was not just about collecting though, the ancestral culture had to be presented as well, and therefore there were numerous exhibitions, some of which took place also in the Wallachian towns: Vsetín (1892), Rožnov pod Radhoštěm (1892), Valašské Meziříčí (1893), Frenštát pod Radhoštěm (1893).

The nationalist efforts peaked in the Czech Slavic Ethnographical Exhibition held in Prague in 1895. Preparatory committees were formed in individual regions of the Czech lands four years earlier; their role was to control all the activities aimed towards the organisation of the national exhibition. Wallachia had its central committee set up in Valašské Meziříčí. During the actual exhibition in Prague, Wallachia was represented by 300 participants; traditional Wallachian costumes were presented on mannequins displayed in the exhibition hall, and the public greatly appreciated a display of a crofter's settlement with a typical interior design. The exhibition was highly rated and attracted approximately 2.5 million visitors.

The activities taking place at the regional shows, and the national show itself inspired the foundation of many museum collections documenting traditional culture; already existing museum collections were extended by collections of artefacts shown at these exhibitions. With regard to Wallachian textiles this covers mainly the National Museum in Prague, Moravian Museum in Brno, Regional Museum in Olomouc, Museum of the Nový Jičín Region – in Frenštát pod Radhoštěm, and also the Wallachian Museum in Vsetín (the equivalents of contemporary institution names are used). Besides that, however, there are also other museums that keep collections or individual parts of the traditional Wallachian costumes. They date back to the first half of the 20th century. This covers mainly the Wallachian Open Air Museum in Rožnov pod Radhoštěm and Municipal Museum in Valašské Klobouky.

ponovaný ve Valašském muzeu v přírodě. Tento stav je ovlivněn potřebou tvořit sbírku multiplicitně z důvodu nutnosti vybavovat obsáhlé expoziční celky ve svých areálech, což je charakteristické pro muzea v přírodě.

Z hlediska obsahového je nutno při vyhodnocování významu fondů jednotlivých muzeí přihlížet jednak k okolnostem vzniku a vývoje sbírky a také k vymezení sběrné oblasti daného muzea. Obecně lze rozdělit dle tohoto hlediska zmiňovaná muzea do dvou kategorií – muzea s nadregionálním zaměřením, tj. Národní muzeum v Praze a Moravské zemské muzeum v Brně a následně místní muzea tj. všechna ostatní jmenovaná. Stranou zůstává Vlastivědné muzeum v Olomouci, důvod vysvětlíme později.

Z hlediska uchování textilních předmětů původem z Valaška je pro nadregionální muzea charakteristické zastoupení velmi starobylých oděvních součástí (úvodnice, roušky, šátky vyvazovačky, čepce, rukávce, kordulky, bruncluky atd.) pocházejících převážně ze sběrných akcí vlasteneckých spolků (viz výše) a přípravných prací na výstavy konané v posledním desetiletí 19. století. Ještě v průběhu první poloviny 20. století lze charakterizovat dokumentační činnost těchto muzeí v dané problematice za intenzivní, ovšem po druhé světové válce přírůstky artefaktů určeného druhu klesají a s nástupem 21. století je lze označit jako výjimečné. Potřebou nadregionálních muzeí je získat přiměřené zastoupení sbírkových předmětů z dané oblasti v takovém rozsahu, aby bylo možno vytvořit srovnávací materiál pro potřeby prezentační, není ovšem třeba vytvářet typologické řady.

Jmenovaná regionální muzea tvoří fondy od počátků své existence a průběžně dle potřeb a možností rozvíjí své kolekce. Na rozdíl od nadregionálních institucí odborní pracovníci cíleně dokumentují jednotlivé mikroregiony ve vymezené sběrné oblasti v průběhu času. Tímto způsobem vznikají kolekce, v nichž jsou zastoupeny celky i jednotliviny ve vícenásobném množství než u nadregionálních institucí. V regionálních muzeích jsou uchovávány jak starobylé

The collection funds of the aforementioned museums contain textile collections of various sizes, which document the traditional clothing from Wallachia. The largest number of items listed is included within the collection kept at the Wallachian Open Air Museum. This situation is determined by the need to keep multiple numbers of each item in the collection to present them at the displays throughout the premises of the institution, which is typical for open-air museums.

In terms of content, when evaluating the importance of the funds of individual museums, the circumstances of the origin and development of the collection have to be considered along with the definition of the collecting range of the given museum. In general, the mentioned museums fall within two categories – supra-regional museums, i.e. National Museum in Prague and Moravian Museum in Brno, and the local geography museums, i.e. all the other museums, except the Regional Museum in Olomouc (the reason for which will be explained later).

In terms of preserving textile artefacts of Wallachian origin, supra-national museums usually include very old garments (ceremonial shawls, veils, scarves, caps, blouses, bodices, waistcoats, etc.) coming mostly from the collections of the local ethnography associations (see above) and preparatory events held in the last decade of the 19th century. During the first half of the 20th century the documentation activities of these museums could be characterized as very intensive, but after World War II the numbers of newly acquired artefacts declined, becoming extremely rare in the 21st century. The supra-regional museums need to acquire an adequate number of collection items from a particular region to have enough material for comparisons and presentations, but there is no need for creating typological ranges.

The mentioned regional museums gather funds since the beginning of their existence, and according to their capacities, and systematically develop their collections. Unlike in supra-regional institutions, expert workers of regional museums meticulously document individual micro-regions in their de-

oděvní součástky, tak také ucelené vývojové etapy u vybraných artefaktů.

Popsaným pravidlům se z hlediska přítomnosti textilií z Valaška ve sbírkovém fondu vymyká nepočtený soubor uložený ve Vlastivědném muzeu v Olomouci. Jedná se o stářím velmi významné artefakty, které byly zahrnuty do sbírky převážně z iniciativy členů Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci a dokladující lidovou kulturu sousedního regionu.

Při studiu hmotných pramenů v podobě oděvních součástí pocházejících z Valaška je nezbytné prozkoumat předměty deponované ve sbírkových kolekcích jmenovaných muzeí. V současné době je prováděna postupná analýza jednotlivých fondů ve výše jmenovaných institucích za účelem vyhodnocení jednotlivých kolekcí z hlediska skladby a významu. Prostor katalogu neumožňuje věnovat se podrobnějším popisům jednotlivých fondů. Vzhledem k tomu, že se jedná o publikaci zaměřenou na dokumentaci expozice jak jde kroj, tak se stroj, blíže představíme jen sbírku Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm z důvodu výlučného využití předmětů v ní uchovávaných.

Ve sbírkových fondech Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm je uchováván jedinečný textilní soubor čítající na 20.000 evidovaných položek. Kolekce obsahuje celky či jednotliviny krojového, civilního i liturgického oděvu a interiérové textilie pocházející převážně z regionu Valaška. V početně omezené míře jsou zastoupeny i textilie z přílehlých hraničních oblastí okolních etnografických regionů Hané, Záhoří, Lašska, Těšínska a Slovácka. Předměty zastoupené ve sbírce dokumentují vývoj a proměny podob tradičního oděvu oblékaného na Moravském Valašsku v období od poslední třetiny 18. století až po 70. léta 20. století.

Jedná se o jedinečný sbírkový soubor, který dokládá proměny tradičního odívání na území Moravského Valaška. Z tohoto hlediska nemá v porovnání se sbírkovými kolekcemi oděvních součástí z jiných muzeí z určené oblasti srovnání.

fined scope area over time. In this way they create collections that document individual and complex items represented in larger amounts than in the supra-regional institutions. Regional museums preserve historical garments as well as comprehensive developmental stages of the selected artefacts.

The relatively small collection kept at the Regional Museum in Olomouc stands out of these standard rules practised in Wallachian textile collections. Their funds include very old artefacts entered into the collection mainly by the members of the Olomouc Museum Association as items documenting vernacular culture of the neighbouring region.

When studying material sources such as clothing garments coming from Wallachia it is necessary to research items kept at the aforementioned museum funds. A systematic analysis of their funds is currently under way to assess individual collections in terms of composition and significance. Unfortunately, the limited space in this catalogue does not allow for a detailed description of the individual funds. As the purpose of the catalogue is to document the Jak jde kroj, tak se stroj exhibition, detailed attention will be paid only to the collection of Wallachian Open Air Museum in Rožnov pod Radhoštěm.

The funds of Wallachian Open Air Museum Rožnov pod Radhoštěm include a unique textile collection with over 20,000 registered items. The collection contains individual or multiple garments forming the costume, everyday, and liturgical clothing, as well as interior textiles coming predominantly from the region of Wallachia. A limited number of textiles from neighbouring regions bordering with Haná, Lachia, Těšín Region, and Moravian Slovakia are included as well. The items in the collection document the development and variability of the traditional costume worn in Moravian Wallachia in a period between the last third of the 18th century and the 1970's. In their time-documenting capacity, none of the other traditional clothing collections of the region can match this particular one.

The collection originated in early 20th century and it was initiated by the local museum association, whose members also

Vznik sbírky spadá do počátků 20. století a je spojen s činností místního muzejního spolku, jehož členové se podíleli mimo jiné i na založení Valašského muzea v přírodě. Ačkoli jejich sběratelské aktivity byly nahodilé a značně ovlivněné nedostatkem finančních prostředků, získali do muzejní sbírky velmi cenné starobylé oděvní součástky jako obřadní plachty, rukávce, kordulky, bruncluky, čepce a šátky apod., jež svým původem pocházejí z doby konce 18. století a první poloviny 19. století. Jak v té době už bývalo zvykem, nejednalo se však jen o předměty původem z Valašska, ale také ze Slovenska, Slezska, Haná a Slovácka.

Systematické budování a dokumentační zpracování textilní kolekce započalo až v 60. letech 20. století. První dokumentační karty vypracoval tehdejší ředitel muzea PhDr. Arnošt Kubeša. Na jeho práci navázala další správkyň sbírky Věra Otevřelová, která při popisech předmětů čerpala ze znalosti místních společenských poměrů, což se odrazilo i v zápisech na kartách. Největší početní přírůstek oděvních a textilních součástí přibyl do kolekce za kurately dvojice etnografek Marie Salichové a Mgr. Marie Brandstettrové. Jejich významným přínosem byl sběr a zachovávání předmětů nejen esteticky cenných – krásných, svátečních, příležitostně užívaných, ale rovněž textilií každodenních, obyčejných, pracovních, které dosud byly ve sbírkách dokumentovány jen okrajově. Obě pracovnice v průběhu 60. až 90. let obohatily dokumentaci sbírkových předmětů nejen o popis, ale doprovázely ji o podrobné a z dnešního hlediska nedocenitelné informace o původu předmětů a sociálních a hospodářských poměrech majitelů.

Dosud poslední kurátorkou je Mgr. Lenka Drápalová. Díky posledním výzkumným projektům se jí daří vyhodnocovat význam a specifické rysy sbírky nejen v rámci celého fondu Valašského muzea v přírodě, ale také ve srovnání s obdobnými textilními sbírkami v muzeích České republiky.

Sběratelskou a dokumentační činností zmiňovaných kurátorů byla vytvořena obsáhlá kolekce artefaktů, z nichž většina má pů-

vodněn the Wallachian Open Air Museum. Although their collecting activities were random and significantly determined by limited funds, they managed to acquire some very rare historic garments, such as ceremonial shawls, blouses, bodices, waistcoats, caps, scarves, etc. coming from late 18th century and early 19th century. However, as is common for the period efforts, these collections are not restricted only to Wallachian folk garments, but contain also items coming from Slovakia, Silesia, Haná, and Moravian Slovakia.

Systematic building and documentation of the textile collection came in the 1960's. The first documentation cards were created by the then director of the museum, PhDr. Arnošt Kubeša. His work was later taken over by Věra Otevřelová, the next curator of the collection, who drew from her deep knowledge of the local society in describing the items – this is well documented by the cards. The greatest number of textile and garment artefacts came to the museum during the service of two experienced ethnographers – Marie Salichová and Mgr. Marie Brandstettrová. They contributed mainly by collecting and preserving items that were not just aesthetically pleasing – such as ornamental, festive, and occasional garments – but by focusing on the everyday, plain working garments that were kept and documented only sparsely up to that time. Between the 1960's and 1990's, these two ethnographers augmented the documentation by their descriptions as well as by adding detailed and truly invaluable information about the origin of the items and the social and economic background of their original owners.

The current curator of the collection is Mgr. Lenka Drápalová. Building upon the latest research projects she succeeds in evaluating the significance and specific traits of the collection, not just within the entire fund of the Wallachian Open Air Museum, but also in comparison with similar textile collections kept at museums all over the Czech Republic.

The collecting and documentation activities of the named curators created an extensive collection of artefacts, most them

vod v rukodělné produkci jak řemeslné povahy, tak i domácího charakteru. Proto je každý předmět originálem vypovídajícím o zručnosti svého výrobce a rovněž o představách a individualitě svého uživatele. Nedílnou součástí sbírky je ovšem i tovární produkce, zastoupená ve fondu v menší míře. Dokladuje pronikání unifikovaných produktů do oblasti odívání i potřeb interiérového textilu.

Z hlediska typů textilií a součástek, časového či místního původu je zastoupení jednotlivých předmětů ve skladbě fondu nerovnoměrné. Ve sbírce jsou uchovávány celky nebo jednotliviny krojového, civilního a liturgického oděvu, interiérový textil a textile užívané v průmyslových či hospodářských provozech. Převažují oděvní součástky ženského šatstva nad mužským, dětského oděvu je dochováno minimum. Nejobjemnější část fondu tvoří převážně krojové součástky pocházející z období druhé poloviny 19. století a první poloviny 20. století. O starších údobích vypovídá početně omezený soubor cenných a unikátních textilií s významnou vypovídací hodnotou. Nejvíce předmětů pochází z území širšího Rožnovska, ostatní oblasti jsou ve sbírce dokládány nesystematicky.

Textilní kolekce obsahuje množství zajímavých sbírkových předmětů. Z důvodu rozmanitosti ve sbírce uchovávaných artefaktů byl soubor rozčleněn na 53 podskupin, jež slučují předměty stejného nebo blízkého typu. Jmenujme z nich alespoň některé: *pokrývky hlavy, rukávce, jupky, košile mužské, bruncluky, krodulky, sukně, zástěry, kalhoty, kabátky, kabáty, kožichy, plachty obřadní, dětský oděv, liturgický oděv, obuv, ložní prádlo, závěsy, záclony, užitný textil, vzorníky, vzorky, metráž, textilní pomůcky* atd. Početní zastoupení sbírkových předmětů v jednotlivých podskupinách je různé, od několika desítek až po více jak tisíc položek. Kvantum obsažených předmětů však nevyjadřuje větší či menší význam dané podskupiny.

Omezený prostor stati neumožňuje vybrat a představit podrobněji jednotlivé předměty. Zájemcům o studium však Valašské muzeum v přírodě poskytuje možnost vyhledávat informace a vyobrazení v on-line katalogu na svých webových

hand-made by local craftsmen and also by the people at home. Therefore each of the items is an original piece reflecting the skill of its maker as well as the imagination and individuality of its owner or wearer. The collection also includes some standardised factory produce, present only in a smaller amount. It documents the spreading of unified products into clothing and interior textiles.

In terms of textile and garment types, time or location of origin, the representation of individual items within the fund is uneven. The collection includes individual pieces or sets of costume, everyday, and liturgical clothing, interior textiles as well as textiles used in industrial or agricultural facilities. Women's garments prevail over men's, and there are only few children's garments. The largest part of the collection is represented by folk costume components from the second half of the 19th century and first half of the 20th century. The earlier periods are documented by a small collection of valuable and unique textiles with an important value as evidence. Most of the items come from the broader Rožnov area; other areas are represented, but not systematically documented.

The textile collection contains many interesting items. Due to its variety, the collection is sub-divided into 53 units covering items of identical or similar type. These include: *head covers, blouses, jackets, men's shirts, waistcoats, bodices, skirts, aprons, trousers, coats, overcoats, furs, ceremonial shawls, children's clothing, liturgical clothing, shoes, bed linen, curtains, blinds, utility textiles, samplers, samples, fabrics by-the-metre, textile accessories*, etc. The individual sub-units contain various numbers of items, from several dozen to more than a thousand. However, the quantity of the contained items does not reflect the greater or lesser importance of the given sub-unit.

The limited space of this text does not allow for selecting and presenting the individual items in greater detail. However, the Wallachian Open Air Museum allows interested visitors to search information and images in an on-line catalogue on its website.

stránkách. Katalog slouží jako zdroj základních informací, které badatelé mohou po předchozí dohodě rozšířit následným studiem v depozitáři textilu. Jiným způsobem získávání povědomí o vývoji a proměnách tradičního odívání jsou výstavy a jiné typy prezentací sbírkových předmětů, např. v odborných tiskovinách (Odívání Rožňovanů – Čtení o rožňovském kroji 2007, Uchováno budoucím generacím 2015, Jak jde kroj, tak se stroj – katalog expozice o tradičním odívání 2017).

Přestože rožňovská textilní sbírka je bezesporu jednou z nejvýznamnějších svého druhu v České republice, byla dosud prezentována jen ve velmi omezené míře zejména prostřednictvím vybavení expozic v obytných objektech v areálech muzea či úzce profilovaných krátkodobých výstavách. Tyto způsoby instalací však neumožňovaly podat celkový pohled na složitou problematiku způsobů tradičního odívání na Valašsku. Situace se změnila až realizací nové stálé expozice, která byla zpřístupněna veřejnosti v neděli 4. prosince 2016.

The catalogue serves as a source of basic information that the researchers may use to broaden their knowledge by studying the garments in the textile depository. Other ways of learning about the development and variation of the traditional folk costume are exhibitions and other types of collection presentations, e.g. texts in expert papers and journals (Odívání Rožňovanů – Čtení o rožňovském kroji 2007, Uchováno budoucím generacím 2015, Jak jde kroj, tak se stroj – katalog expozice o tradičním odívání 2017).

Although the Rožnov textile collection is undoubtedly one of the most significant collections of its kind in the Czech Republic, up to now it was presented in just a limited way, especially through displays at the objects within the open-air museum or on specialised temporary exhibitions. These forms of installation did not allow for presenting the complex topic of Wallachian traditional clothing in a broader context. The situation changed by the development of the new permanent exhibition, which was open on Sunday 4 December 2016.

TRADIČNÍ ODĚV PŘI VYBRANÝCH PŘÍLEŽITOSTECH

Termínem *tradiční oděv* označujeme soubor oděvních součástí s charakteristickými znaky pro určitý region. Lidový oděv oblékaný na Valašsku náleží k typu oděvu vyskytujícího se v oblasti Karpatkého oblouku. Hlavními surovinami pro jeho vyhotovení byl len, vlna, kůže a kožešiny zpracovávané hlavně domácími. V průběhu 19. století v důsledku technického pokroku pronikly do krojového odívání nové materiály, zejména bavlna, hedvábí, směšové tkaniny a jiné, které postupně vytlačovaly původní len a konopí. Na oděvních součástkách tradičního ošacení se začaly uplatňovat i dosud neužívané způsoby zdobení výšivkou, krajkou a aplikacemi. To vše vyvolalo proměnu vzhledu tradičního oděvu od rustikální podoby k celkovému zjemnění. Možnostem zpracování, získaným kvalitám a vlastnostem tkanin byl uzpůsoben střih a sešívání jednotlivých dílů, aplikace výzdobných prvků a užívání jednotlivých součástí oděvu pro určité příležitosti.

Prameny a literatura dokládají množství příležitostných variant tradičního oděvu. Rozdílnost vzhledu užitého šatstva pracovního, každodenního, svátečního či obřadního však byla rovněž odvozována oblastí původu, sociálním a rodinným postavením nositele, příležitostí užití, střihovým řešením součástí, materiálovým složením, výzdobnými prvky apod. Na základě skladby a podoby ošacení byl lehce identifikovatelný oděv osob svobodných, vdaných a ženatých, vdov a vdovců, nevěst a ženichů, zemřelých a také oblast, odkud nositel pocházel.

Vybrané varianty oděvu oblékaného pro určitou příležitost předkládáme v následující části katalogu.

TRADITIONAL CLOTHING FOR SPECIAL OCCASIONS

The term *traditional clothing* means clothing garments with region-specific features. Folk costume worn in Wallachia belongs to the type of clothing traditionally worn across the Carpathian range area. The main materials to make these garments were linen, wool, leather, and fur processed mostly in households. During the 19th century, following technological progress, folk costumes adopted new materials, such as cotton, silk, mixed-fibre textiles, and other materials that gradually replaced the original linen and hemp fabrics. Parts of the traditional folk clothing were embellished using previously unseen techniques of decoration – embroidery, lace, and application. All this resulted in a transformation of the traditional plain rustic look of the clothes into a generally refined one. The new possibilities of processing, gained qualities and traits of the fabric defined the cutting and sewing of the individual parts, application of decorative details, and use of the garments for special occasions.

Sources and literature document many occasional variations of the traditional costume. The differences in the looks of the used working, everyday, festive, or ceremonial clothing also issued from the territory of origin, social and family status of the wearer, ornamental details, etc. Upon the composition and look of the clothes you could easily identify clothing of single or married wearers, widows and widowers, brides and grooms, clothing of the dead, and also the area where the particular garment came from.

The selected variations of the clothes worn for special occasions are presented in the following part of the catalogue.

MANŽELSKÝ PÁR VE SVÁTEČNÍM ROŽNOVSKÉM KROJI,
podoba odpovídá období 2. poloviny 19. století.

MUŽ:

- **Klobouk z černé plsti s hnědou sametovou stuhou,**
Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 21560
- **Košile z lněného plátna vyšíváná,**
Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století,
inv. č. 41760
- **Brunclek z tmavě červeného sukna se šňůrováním,**
Hutisko - Solanec, 2. třetina 19. století, inv. č. 35342
- **Župice ze zeleného sukna se šňůrováním, aplikacemi
a gombíky,**
Rožnovsko, nedatováno, inv. č. 35326
- **Nohavice z tmavě modrého sukna se šňůrováním,**
Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 15283
- **Opasek z vepřové kůže vybíjený cvoky,**
Valašská Polanka, 2. třetina 19. století, inv. č. 3224
- **Holinky z černé kůže,**
Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 67028

ŽENA:

- **Šátek „vyvazovačka“ z bavlněného bílého batistu, bíle
vyšíváný a lemovaný vláčkovou krajkou,**
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 2308
- **Čepec pletený z bílé bavlněné příže s vyšívkou a mřížkou,**
Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. C 1969
- **Rukávce z bílého bavlněného batistu bíle vyšíváné,**
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 2328
- **Kordulka z červeného sukna se zelenou portou,**
Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 63503
- **Spodnice z bílého bavlněného plátna nezdobená,**
Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 18900
- **Sukně zadní „šorec“ vrapovaná z tmavě modrého lněného
plátna,**
Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 5674
- **Zástěra do pasu „fěrtoch“ z bavlněného plátna modrotis-
ková oboustranná,**
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 8179
- **Punčochy ubírané z černé pleteniny valchované,**
Tichá, 2. třetina 19. století, inv. č. 1989
- **Střevíce „střívjata“ z červeného sukna s vázací stuhou,**
nelokalizováno, 2. třetina 19. století, inv. č. 975
- **Šátek lipský z bavlněného plátna červený s tištěným vzorem,**
nelokalizováno, 2. třetina 19. století, inv. č. 2650

Těhotenství a narození dítěte

Ženy v minulosti byly během svého života velmi často v pozeňnaném stavu a výjimkou nebyly rodiny o osmi, deseti i více dětech. Těhotné ženy se na Valašsku oblékaly do běžně nošeného šatstva, které bylo dostatečně volné. Sukně, zástěry a spodnice bylo možno upravit povolováním vázacích tkanic a kabátky – jupky s několika sklady na předním díle poskytovaly dostatečný prostor pro rostoucí břicho. Jinak tomu bylo u dobové módy, při níž ženy ze začátku nosily šaty v pase upnuté a teprve v posledních měsících těhotenství užívaly volných svrchních kabátků.

Již před porodem se pro matku a dítě v rohu jizby zakrylo lože pověšenou plachtou zvanou koutnice. Ta se šila z konopného nebo lněného plátna s pásem krajky ve středu, aby rodička mohla sledovat dění v jizbě. Takové uspořádání místnosti zajišťovalo matce i dítěti klid a chránilo je před nepříznivými vlivy. Rodička měla setrávat i s dítětem ve vymezeném koutě po celou dobu šestinedělí. Skutečnost však mnohdy byla jiná, neboť potřeby rodiny převážily zájem jednotlivce.

Oděv pro narozené dítě sestával z košilky a čepičky. Bylo baleno do látkových plenek. Matka je ukládala do peřinky, většinou z lněného či bavlněného kanafasu. Ošacení pro dítě bylo také často dárkem od sousedek či příbuzných, které chodily navštěvovat matku s dítětem.

Pregnancy and childbirth

Pregnant women in Moravian Wallachia wore common clothes that were loose enough. Period fashion, however, was different. Women wore clothes tight around the waist at the beginning and only in the last months of pregnancy they used loose overcoats. Already before the birth there was a bed for the mother and her child covered with hung draperies in the corner of the room. This measure should ensure both mother and child peace and protected them from harmful effects.

ŽENA S NOVOROZENCEM V NÁRUČÍ,
rekonstrukce situace, Rožnovsko, 3. třetina 19. století

- **Čepec síťovaný z bílé bavlněné příze s výšivkou a mřížkou,** Horní Bečva, 3. třetina 19. století, inv. č. C 2037
- **Šátek z bílého bavlněného plátna s vytkávaným kárem,** rekonstrukce odpovídající době 3. třetiny 19. století
- **Jupka z bavlněného barchetu s tištěným vzorem,** Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 21737
 - **Povlak na peřinku z lněného kanafasu,** Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 32903
 - **Čepička kojenecká z lněného kanafasu,** rekonstrukce odpovídající době 3. třetiny 19. století

Úvod

Žena v šestinedělí byla považována za nečistou, nesměla vstoupit do kostela ani vykonávat domácí práce. Na konci období šesti neděl se žena podrobila očistnému církevnímu obřadu úvodu, při němž bylo zároveň její dítě přijato do společnosti. Před obřadem se v domě šestinedělky sešly ženy z okolí, oblečené v lepším šatě a zahalené v obřadních, bohatě vyšíváných plachtách úvodnicích, přehozených přes paže. Podobně oblečenou matku i s dítětem zavínutým v peřince a zahalným pod úvodnicí doprovodila skupina žen do kostela. Po obřadu v kostele následovala hostina uspořádaná podle možností matky. Obřad úvodu byl postupem času spojován s obřadem křtu a v 60. letech 20. století byl úplně zrušen.

Churching of women

A woman in postnatal period was considered impure, could not enter a church or do housework. At the end of postnatal period (about 40 days) the woman submitted to a purgatorial introduction ritual during which her baby was received into society. Before the ceremony village women gathered in the house of the woman in childbed. They were wearing superior clothes and were covered in ceremonial richly embroidered canvases draped over their arms. The mother, dressed in a similar way, and her child were accompanied to the church by a group of women and they all walked around the altar. After the ceremony a feast followed, organized according to the mother's possibilities. The introduction ceremony was gradually connected with the christening ceremony and in the 1960's it was abolished completely.

ŽENY ODCHÁZEJÍ K ÚVODU,
rekonstrukce situace, Rožnovsko, 3. třetina 19. století

MATKA S DÍTĚTEM

- Šátek „orgambaj“ z vlněné tkaniny s vytkávaným tureckým vzorem, Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 58293
- Čepec tylový s výšivkou a mřížkou, Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. C 12922
- Kabátek „lajbík“ z modrého sukna lemovaný hedvábnou stuhou, podšitý beránčí kožešinou, Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 27319
- Obřadní plachta „úvodnice“ z lněného plátna vyšívána hedvábnou přízí, 2. třetina 19. století, inv. č. 3452
- Sukně „vsetínka“ z vlněné tkaniny s vytkávanými pruhy, Hošťálková, 3. třetina 19. století, inv. č. 45862
- Zástěra do pasu „fěrtoch“ z bavlněného plátna, modrotisková oboustranná, Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 25140
- Papuče z hnědého sukna vysoké, Valašské Meziříčí, 3. třetina 19. století, inv. č. 3452
- Povlak na peřinku z bavlněného kanafasu, Valašské Meziříčí, 3. třetina 19. století, inv. č. 32903
- Povijan z bílého bavlněného plátna s červenou výšivkou, Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 36522
- Čepička kojenecká háčková z bílé příze, Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 12893

ŽENA S ÚVODNICÍ

- Šátek z vlněné tkaniny smetanové barvy s třásněmi, Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. C 5126
- Čepec tylový s výšivkou a mřížkou, Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. C 7913
- Kabátek „vatýrka“ z černého sukna s persiánem, Tichá, 3. třetina 19. století, inv. č. 13521
- Obřadní plachta „úvodnice“ z lněného plátna vyšívána hedvábnou přízí, Nový Hrozenkov, 2. třetina 19. století, inv. č. 16975
- Sukně „kotlová“ z bavlněného plátna tmavě modrá, Valaškokloboucko, 3. třetina 19. století, inv. č. 27862
- Zástěra do pasu „fěrtoch“ z bavlněného plátna modrotisková oboustranná, Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 27824
- Punčochy pletené černé, rekonstrukce odpovídající době 3. třetiny 19. století
- Papuče z černého sukna knoflíčkové, Valaškokloboucko, 3. třetina 19. století, inv. č. 17087

ŽENA V KABÁTKU

- **Šátek z bavlněného plátna modrotiskový oboustranný,** Valašskokloboucko, 3. třetina 19. století, inv. č. 32265
- **Čepec síťovaný z bílé bavlněné příze s výšivkou a mřížkou,** Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 1763
- **Kabátek z černého sukna,** Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 10018
- **Sukně vlněná zelená,** Vrbětice, 3. třetina 19. století, inv. č. 34382
- **Zástěra do pasu „fěrtoch“ z vlněné tkaniny s vytkávaným vzorem pruhů,** Krhová, 3. třetina 19. století, inv. č. 10449
- **Punčochy pletené hnědé,** rekonstrukce odpovídající době 1. třetiny 20. století
- **Boty z černé kůže a sukna kotníkové šněrovací,** Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 42060

Dětství

Dítě vstupovalo do života narozením a křtem. Pro první měsíce jeho života pořizovala matka i příbuzní takové ošacení a textilie, které je měly chránit před prochladnutím. Jednalo se o košilky, kabátky a čepičky, povijany a zavinovačky, plínky. Na textiliích pro kojence často pozorujeme přítomnost červené barvy v tkanině, nebo alespoň zdobení výšivkou červené barvy. Prostřednictvím ní se zajišťovala ochrana dětí před nečistými silami.

Venkovské děti, které začaly chodit, nosily bez rozdílu pohlaví tzv. kandušek. Jednalo se o šatičky se širokou sukni, přestřížené v pase a často doplněné čepičkou. S nástupem do školy dostali chlapci kalhoty a košili, dívky sukni, zástěru a jupku. Odrostlejšími dětem se pořizovaly zmenšeniny oděvu dospělých.

Dětského oděvu je ve fondech muzeí zachováno poskromnu. Běžný oděv dědili sourozenci mezi sebou a nosili ho až do roztrhání. Ve sbírkových kolekcích jsou zastoupeny především příležitostné oděvy určené ke křtu či prvnímu přijímání. O podobě každodenního ošacení dětí významně vypovídají fotografie, zejména školní. Jsou na nich zobrazeny děti z různých sociálních vrstev vedle sebe.

Škola byla zajímavým prostředím i z hlediska proměn tradičního oděvu. Školní výuka, zejména děvčat, vnášela množství novot do podoby odívání. Vyučovalo se ručním pracím, tzv. industriální učitelky učily uplatnění starých i nových vzorů výšivky, pletení, háčkování a jiných technik na soudobých oděvech i na obnovovaném tradičním oděvu.

Childhood

In the first months of the child's life, mother and other relatives got clothes and textiles to protect the child from chilling. They were baby shirts and caps, swaddling clothes and nappies. In the museum collections mainly festive attires for the occasion of christening are found. On most textiles intended for the early phase of childhood red colour can be found that was attributed protective power from evil spirits.

Country children, regardless of the sex, wore a so called caktan as soon as they started to walk. It was a dress cut in waist with a broad skirt and complemented by a cap. With the start of school attendance boys got a pair of trousers and a shirt; girls got a skirt, an apron and a jacket. Older children were provided with miniatures of adults clothes.

School teaching, especially for girls, brought many novelties in the style of clothing. Handiwork was taught; the so called industrial teachers gave lessons in the use of both old and new embroidery patterns, knitting, crocheting, and other techniques on contemporary clothes and traditional costumes that were being restored.

DÍTĚ V PEŘINCE OBLEČENÉ V KŘESTNÍ SOUPRAVĚ,
rekonstrukce situace, Rožnovsko, okolo 1900

- **Povlak na peřinku z bavlněného bílého damašku s háčkovanou krajkou,**
Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 65244
- **Povijan z bílé bavlněné strojově vyšíváné krajky,**
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 39933
- **Křestní souprava z bílého bavlněného tylu s výšivkou a modrým hedvábným podložením,**
lokalita neurčena, 3. třetina 19. století, inv. č. 47251

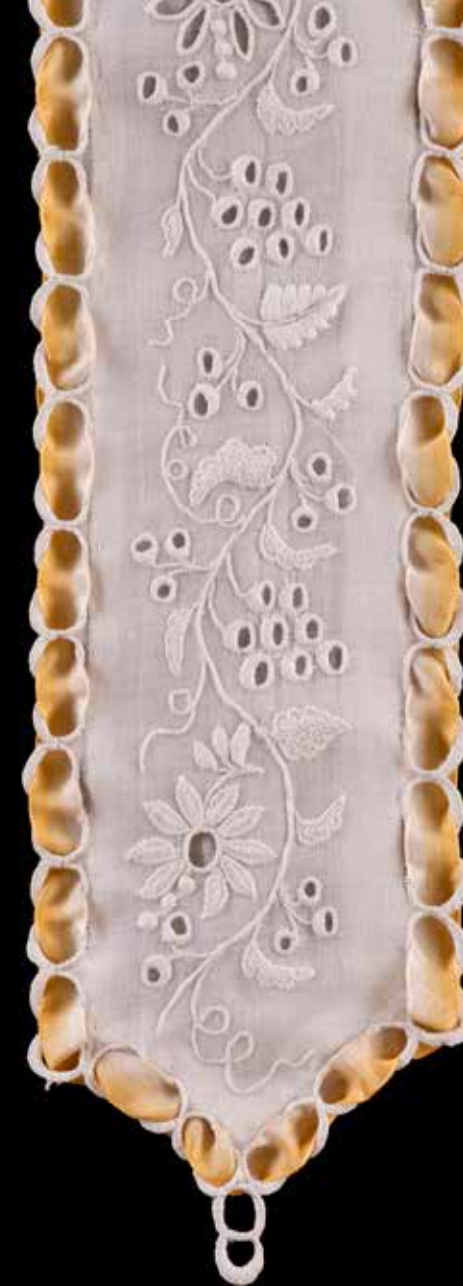
Povlak na peřinku z bílého bavlněného plátna s krajkou ručně vyšívánou bílou bavlněnou přízí,
Frenštát pod Radhoštěm, 1917, inv. č. 64212

Povijan z bílého bavlněného plátna vyšívány bílou bavlněnou přízí se žlutou vázací stuhou,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 5571

Detail povijanu inv. č. 5571

Povijan háčkový z šedohnědé bavlněné příze, vyšívány červenou bavlněnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 1928, inv. č. 19133

Detail povijanu inv. č. 19133

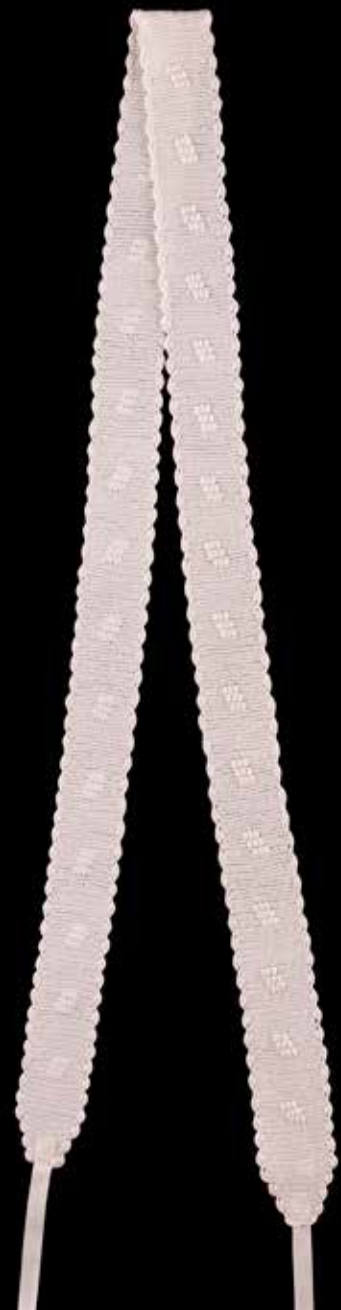
Povijan z atlasové stuhy světlemodré barvy,
Valašské Meziříčí, 3. třetina 19. století, inv. č. 36235

Detail povijanu inv. č. 36235

Povijan háčkováný z bílé bavlněné příze,
Rožnov pod Radhoštěm, 1902, inv. č. 45790

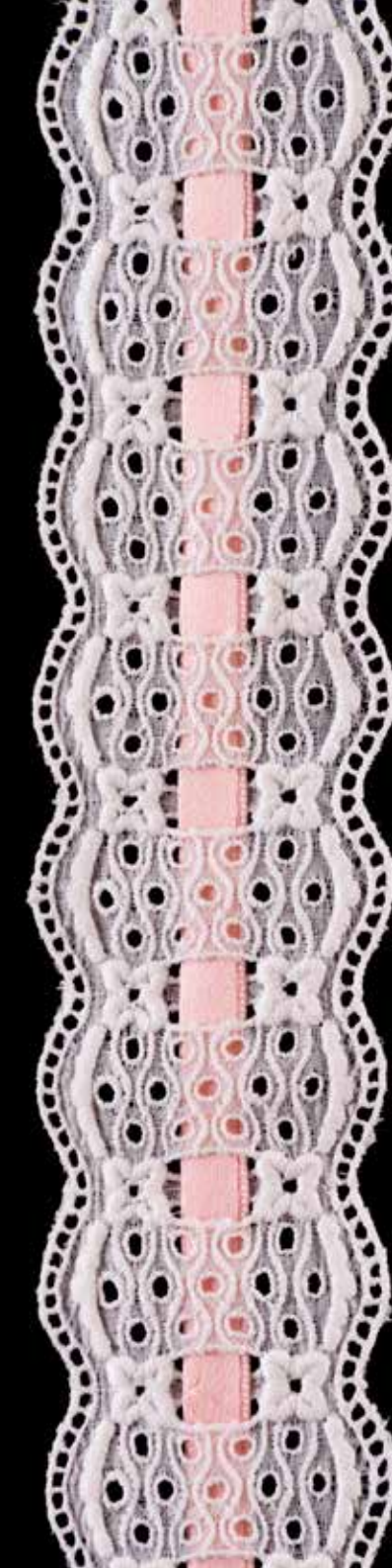
Detail povijanu inv. č. 45790

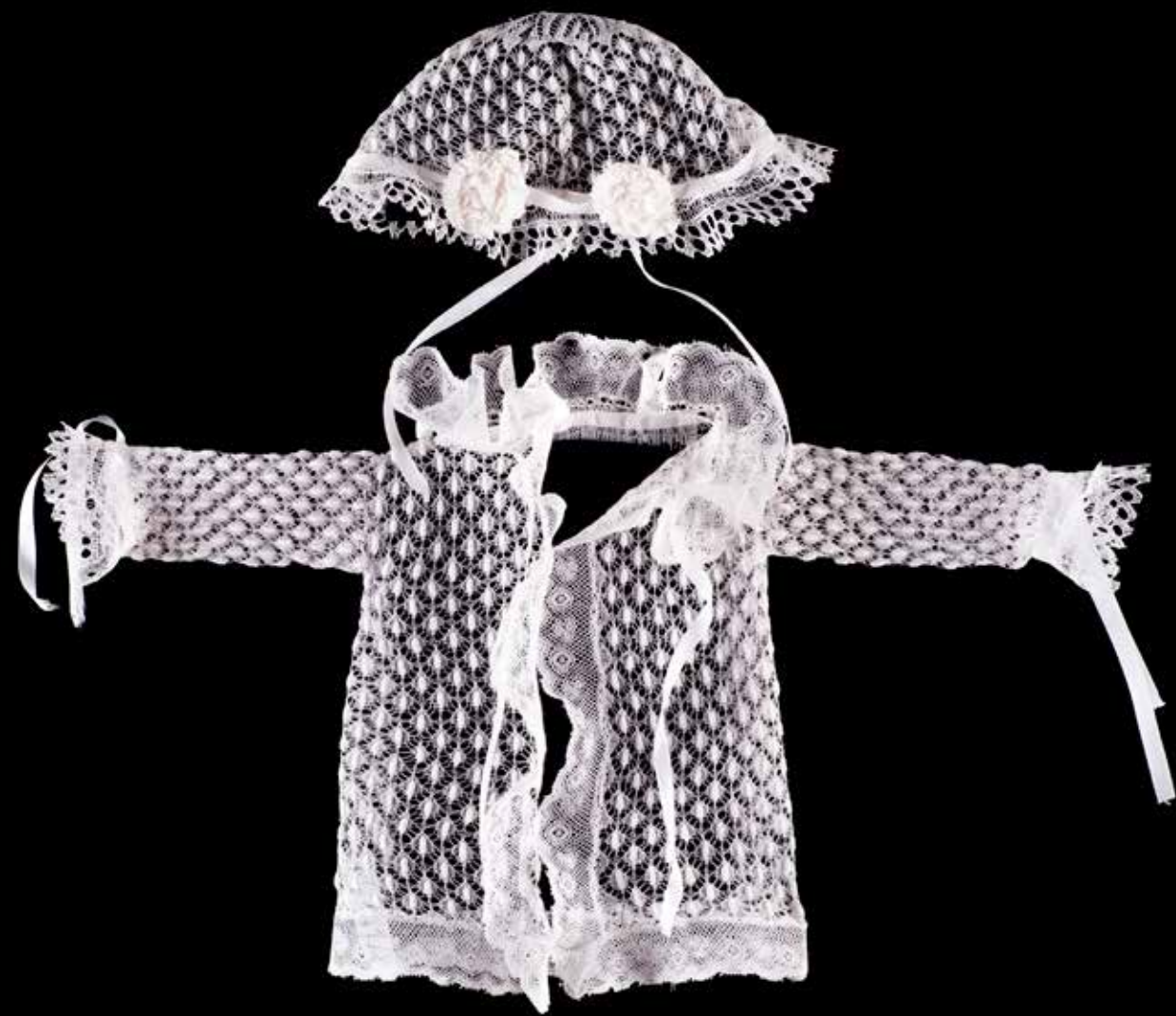
Povijan z plátěné bavlněné krajky strojově vyšíváné s růžovou stuhou,
Frenštát pod Radhoštěm, 1917, inv. č. 64216

Detail povijanu inv. č. 64216

Křestní souprava pro kojence pletená z bílé bavlněné příze,
Zubří, 1910, inv. č. 44441

Křestní souprava pro kojence z bílého bavlněného tylu, hedvábí a bílého plátna se strojovou krajkou,
Rožnovsko, 1. třetina 20. století inv. č. 60010

Křestní souprava pro kojence z bílého bavlněného tylu strojově vyšíváného a bílého bavlněného plátna.
Doplněno saténovými stužkami,
Nový Hrozenkov, 1932, inv. č. 61836

Křestní rouška z bílé bavlněné krajky strojově vyšíváné,
lokality neurčena, 1. třetina 20. století, inv. č. 56541

Křestní vínek z bílého bavlněného batistu s bílou výšivkou,
Poličná, 1. třetina 20. století, inv. č. 61885

Košilka pro novorozence z bílého bavlněného plátna se strojovou bavlněnou krajkou,
Házovice, 1. třetina 20. století, inv. č. 45584

Košilka pro kojence z bílého bavlněného plátna se strojovou krajkou,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 36517

Slintáček háčkovaný z bílé bavlněné příze,
Valašské Meziříčcí, 1. třetina 20. století, inv. č. 19629

Slintáček z bílého bavlněného plátna s výšivkou z červené a modré příze,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 36521

DÍTĚ V CHOĎÁKU,
rekonstrukce situace, Rožnovsko, okolo 1900

• Kandašek s čepičkou z lněného kanafasu,
rekonstrukce oděvu odpovídající době okolo roku 1900

Šaty dívčí z bílého bavlněného plátna,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 36290

Kalhoty chlapecké z modrého bavlněného plátna,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 36294

Košile lněná chlapecká s vyšíváním obojkem,
Rožnov pod Radhoštěm, okolo 1920, inv. č. 8808

Zástěra s náprsenkou dětská z ručně tkaného bavlněného kanafasu s modrým vzorem,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 62974

Kordulka z černého bavlněného sametu vyšívána různobarevnou hedvábnou přízí,
Zubří, 2. třetina 20. století, inv. č. 54589

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z černé vlněné tkaniny, vyšívány různobarevnou hedvábnou přízí,
Zubří, 1924, inv. č. 17549

Vzorník háčkových vzorů s iniciálami AT,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 19702

Vzorník pletených vzorů,
lokalita neurčena, 1. třetina 20. století,
inv. č. 19281

Vzorník křížkového vyšívání na bavlněném plátně s řídkou vazbou,
vyšíváno červenou bavlněnou přízí, Milada Zrůnková,
Vsetín, 1. třetina 20. století, inv. č. 56355

Vzorník křížkového vyšívání na bavlněném plátně s řídkou vazbou,
vyšíváno různobarevnými hedvábnými přízemi, Františka Kedroňová,
Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 20. století, inv. č. 44517

Vzorník šití na bavlněném plátně, stehy provedeny bílou a barevnou bavlněnou přízí, J. Havlíková, Valašské Meziříčí, 1888-1889, inv. č. 36593

Oděv při svatbě

Svatba byla jedním z nejdůležitějších okamžiků v lidském životě. Závažnost situace bývala vyjádřena i volbou nejlepších kusů šatstva doplňovaných o obřadní součásti. Vzhled a materiálové složení oděvu se lišily podle majetkového a sociálního postavení svatebčanů. Ženich a nevěsta si ke svatbě pořizovali nový oděv. Mnohdy však bylo pořízení nového ošacení nebo jednotlivin pro svatebčany finančně neúnosné, a tak tuto okolnost řešili zápůjčkou nákladné součástky. Na Rožnovsku ženichův svatební oděv sestával z košile, bruncleku, nohavic s opaskem, obuvi, župice a klobouku, za jehož sponu byla zasunuta vonice zhotovená ze snítky rozmarýnu a ozdobená drobnými kvítky. Nevěstin oděv se skládal ze spodní košile, rukávců, kordulky, spodnice, sukně, černého fěrtochu, punčoch a obuvi. Ozdobou byla kytička květů v záňadří. Vlasy si nevěsta učesala do jednoho copu. Její hlavu zdobil věnec z živých nebo umělých květin s bohatým pentlením v zelené a červené barvě. Přes ramena měla položenou úvodní plachtu.

Jakmile se z děvčete stala vdaná žena, změnila se úprava vlasů do dvou spletaných copů. Ty ovíjela okolo hlavy a přes vlasy nosovala čepec zakrytý šátkem.

S postupem průmyslového pokroku a následným odkládáním tradičního oděvu muži častěji předstupovali před oltář v civilním svátečním šatě, ženy ovšem setrvaly v užívání tradičního oděvu. Ozdobou mužského civilního oděvu se stala drobná kytička v klopě a ženy nosovaly kytici květů v ruce.

Traditional clothes for occasion of a wedding

Wedding was one of the most important moments in life. The importance of the situation was also expressed by the choice of the best pieces of clothing supplemented with ceremonial accessories. The design and material of the clothes differed according to the property and social status of the wedding guests. Bride and groom got new clothes for their wedding. Often getting new clothes or accessories was financially unbearable for the wedding guests and they solved this circumstance by a loan of the expensive component. With the industrial progress and subsequent putting away of traditional clothes, men more often stepped in front of the altar in civilian best clothes; women, however, continued using traditional clothes. Men's civilian clothes were decorated with a flower spray on the lapel and women wore a bridal bouquet in their hands.

PŘÍPRAVA NEVĚSTY

rekonstrukce situace, Rožnovsko, okolo 1920

NEVĚSTA

- **Věnc se stuhami**, rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice
- **Rukávce z bílého bavlněného batistu bíle vyšívané**, Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 33554
- **Kordulka z červeného sukna se zlatou paličkovanou krajkou**, Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 44468
- **Obřadní plachta „úvodnice“ z bílého bavlněného etamínu s krajkou**, Poličná, 1. třetina 20. století, inv. č. 33553
- **Spodnice z bílého bavlněného plátna s bíle vyšívanou krajkou**, Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 20123
- **Sukně zadní „orliánka“ z černého hedvábno vlněného listru**, Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 32190
- **Zástěra do pasu „fěrtoch“ z černé vlněné tkaniny s vytkávaným vzorem**, Valašské Meziříčí, 1910, inv. č. 33549
- **Punčochy pletené z bílé bavlněné příze s prolamovaným vzorem**, Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 58514
- **Boty „brynelky“ textilní šněrovací s bílou výšivkou**, Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 58514

KMOTRA PŘIPRAVUJE VĚNEC PRO NEVĚSTU

- **Čepec** pletený z bílé bavlněné příze, Hutisko-Solanec, 1. třetina 20. století, inv. č. 44495
- **Šátek „vyvazovačka“** sřívaný z bílé bavlněné příze vyšíváný, Hutisko, 1. třetina 20. století, inv. č. 57769
- **Rukávce z bílého bavlněného batistu bíle vyšíváné**, Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 62087
- **Kordulka z černého bavlněného sametu s bílou šňůrovou portou**, Hutisko – Solanec, 1. třetina 20. století, inv. č. 57770
- **Věneček se stuhami pro nevěstu**, rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice
- **Spodnice z bílého bavlněného plátna nezdobená**, Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 62068
- **Sukně zadní „orliánka“ z černého hedvábno vlněného listru**, Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 58577
- **Zástěra do pasu „fěrtoch“ z hedvábno brokátu s vytkávaným motivem květů**, Hutisko – Solanec, 1. třetina 20. století, inv. č. 44492
- **Punčochy pletené z bílé bavlněné příze s prolamovaným vzorem**, Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 60482
- **Boty „brynělky“ textilní šněrovací s bílou výšivkou**, Dolní Bečva, 1. třetina 20. století, inv. č. 39846

DRUŽIČKA

- **Věneček se stuhami**, rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice
- **Rukávce z bílého bavlněného batistu bíle vyšíváné**, Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 60823
- **Kordulka z červeného sukna se zlatou portou**, Rožnov pod Radhoštěm, 1920, inv. č. 62517
- **Spodnice z bílého bavlněného plátna se strojově vyšívánou bavlněnou krajkou**, Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 64140
- **Sukně zadní „orliánka“ skládaná z hedvábno vlněného černého listru**, Nový Hrozenkov, 1930, inv. č. 61845
- **Zástěra do pasu „fěrtoch“ z vlněné zelené tkaniny s vytkávaným vzorem**, Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 47911
- **Punčochy „pupencové“ háčkováné z bílé bavlněné příze**, Zašová, 1. třetina 20. století, inv. č. 64718
- **Boty kožené šněrovací zdobené vyrážením**, Prostřední Bečva, 1. třetina 20. století, inv. č. 55315

Oděv ve stáří a smrti

S přibývajícím věkem nositele se měnil styl tradičního i civilního oblékání. V ošacení starších osob chyběla jásavost barev a zdobnost, naopak se uplatňovaly hřejivé formy oděvních součástí bez ohledu na roční období. Zejména starší ženy nerady přijímaly novoty a dávaly přednost oděvu svých předků nebo jeho zjednodušeným formám. Tak vznikly oblíbené valašské šaty provedené většinou v různých odstínech tmavých barev.

Tlumená barevnost rovněž vyjadřovala stav vdovství, vdovectví či jinou formu vztahu k úmrtí v rodině. Při skonu příbuzného pozůstalí mrtvého ustrojili do svátečního oděvu civilního nebo tradičního. Především ženy byly často ukládány do rakve ve svátečním kroji, mnohdy bývaly zahaleny i do úvodní plachty. Z tohoto důvodu se úvodnic zachovalo v muzejních sbírkách jen poskrovnu, a jsou tak velmi ceněným sbírkovým artefaktem. Zvyk ukládat ženy do rakve v tradičním oděvu přetrvával na Rožnovsku až do doby mezi světovými válkami a ojediněle se s ním setkáme také v současnosti. V případě úmrtí svobodného člověka byli muži oblékáni jako ženichové a dívky jako nevěsty. V průvodu je pak doprovázeli mladí lidé oděni jako družbové a družičky. Osoby přicházející rozloučit se se zemřelým volily oděv vhodný k této příležitosti. Černá barva se u smutečního ošacení ustálila až v době mezi světovými válkami.

Design of clothes in the old age and death

In the clothing of elderly people the brightness of colours and decorativeness disappeared; but warming forms of pieces of clothing regardless of the time of the year were used. Especially older women accepted novelties unwillingly and preferred the clothes of their ancestors or their simplified forms. The popular Wallachian dress was created in this way, rendered usually in various shades of dark colours. Subdued colours also represented widowhood, widowerhood or other form of relation to the death in the family. The bereaved dressed the dead relative in festive civilian or traditional clothes. Especially women were often laid in a coffin in festive folk costume. Related persons coming to say a last goodbye to the deceased chose clothes suitable for this occasion. Black colour of mourning clothes settled as late as between the World Wars.

LOUČENÍ SE S NEBOŽKOU V DOMÁCÍM PROSTŘEDÍ,
rekonstrukce situace, Rožnovsko, okolo 1920

MODLÍCÍ SE ŽENA NAD NEBOŽKOU

NEBOŽKA:

- Šátek z černého hedvábnovlněného listru s černou strojovou krajkou, Valašské Meziříčí, 3. třetina 19. století, inv. č. 54398
- Čepec síťovaný z bílé bavlněné příze s výšivkou a mřížkou, Hutisko-Solanec, 1. třetina 20. století, inv. č. 62555
- Kabátek z černého bavlněného sametu, Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 47820
- Obřadní plachta „úvodnice“ z lněného bílého plátna vyšíváná bílou bavlněnou přízí, Rožnov pod Radhoštěm, 1870, inv. č. 4023
- Spodnice z bílého bavlněného plátna se strojovou krajkou, Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 65471
- Sukně zadní „orliánka“ z černého hedvábnovlněného listru, Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 47916
- Zástěra do pasu „fěrtoch“ z hedvábného černého brokátu s vytkávaným vzorem květů, Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 37818
- Punčochy pletené z černé bavlněné příze s prolamovaným vzorem, Zašová, 1. třetina 20. století, inv. č. 60409
- Růženec perleťový s kovovým korpusem, Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 25753

MODLÍCÍ SE ŽENA:

- Šátek z vlněné černé tkaniny vyšíváný hedvábnou přízí, Nový Hrozenkov, 1930, inv. č. 61833
- Čepec vyšíváný bílou bavlněnou přízí vytahovaný, Nový Hrozenkov, 1930, inv. č. 61839
- Kabátek z černé vlněné tkaniny, Nový Hrozenkov, 1930, inv. č. 61861
- Spodnice z bílého bavlněného plátna s bílou bavlněnou strojově vyšívánou krajkou, nelokalizováno, 1. třetina 20. století, inv. č. 65520
- Sukně sešitá z černé vlněné tkaniny s vytkávaným vzorem jablíček, Nový Hrozenkov, 1930, inv. č. 61849
- Zástěra do pasu „fěrtoch“ ze zelené vlněné tkaniny s vytkávaným vzorem listů, Rožnovsko, 1930, inv. č. 64148
- Punčochy pletené z hnědé bavlněné příze, Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 44923
- Střevíce kožené černé šněrovací, Nový Hrozenkov, 1930, inv. č. 61974

ŽENA LOUČÍCÍ SE S NEBOŽKOU

- Šátek z hedvábného tmavě modrého brokátu s vytkávaným vzorem květů,
lokality neurčena, 1. třetina 20. století, inv. č. 36777
- Čepec pletený z bílé bavlněné příze,
Horní Bečva, 1. třetina 20. století, inv. č. 63109
- Kabátek z modrozeleného sukna s kárem,
Nedašova Lhota, 3. třetina 19. století, inv. č. 34130
- Spodnice z bílého bavlněného plátna nezdobená,
Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 45735
- Sukně sešitá z vlněné tkaniny s vytkávaným vzorem,
Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 55120
- Zástěra do pasu „fěrtoch“ z černé vlněné tkaniny vlněný s vytkávaným vzorem,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 37819
- Punčochy pletené z bílé bavlněné příze s prolamovaným vzorem,
Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 58506
- Boty kožené černé šněrovací,
Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. C 5116

MUŽ LOUČÍCÍ SE S NEBOŽKOU

- Klobouk z černé plsti s černou stuhou,
Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 27315
- Košile z bílého bavlněného plátna s náprsenkou,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 44545
- Vázanka z černé hedvábné tkaniny,
Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 55367
- Vesta obleková z černého sukna,
Rožnov pod Radhoštěm, 1920, inv. č. 42163a
- Kalhoty oblekové z černého sukna,
Rožnov pod Radhoštěm, 1920, inv. č. 42163b
- Kabát z černého sukna,
lokality neurčena, 1. třetina 20. století, inv. č. 33316
- Boty kožené černé kotníkové šněrovací,
rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice

Vliv dobové módy na podobu tradičního oděvu

V průběhu 19. a ještě počátkem 20. století Rožnov proslul jako městečko s provozem klimatických lázní k léčbě plicních chorob. Pobyt nemocných zde měl i určitý vliv na proměny v mnoha oblastech života obyvatel města, včetně způsobu odívání. Vedle příjezdějících hostů se na přijímání nových směrů módy podílela také vrstva majetných měšťanů, obchodníků a řemeslníků. Příslušnost k určité sociální vrstvě, cestování při výkonu práce, za poznáním nebo vzděláním, to vše umožnilo seznamovat se s oděvními zvyklostmi jiných prostředí. A mnohdy naopak vyžadovalo také se těmito zvyklostem přiblížit, což v praxi znamenalo vybavit se oděvem, který by lépe reprezentoval společenské postavení svého nositele nebo umožňoval výkon dané práce.

Pod vlivem dobové módy i zlepšování sociálního postavení došlo k odkládání tradičního oděvu u měšťanů, ale také obyvatel předměstských částí Rožnova již v polovině 19. století, a to zejména u mužů. Ovšem i ženy nahrazovaly ve stejné době těžké a neforemné oděvní součástky za slušivější, hotovené z nových materiálů, dosud užívaných na civilním ošacení. Tradiční oděv pak oblékaly převážně ženy pouze příležitostně a krojové ošacení plnilo funkci především reprezentační.

Changes of the design of clothes in Rožnov

Running a climatic spa for treating lung diseases in Rožnov attracted patients from various corners of the world. The stay of the ill influenced in some ways many areas of life of the residents including the style of clothing. Apart from coming guests, also well-off burghers contributed to accepting new fashion styles as iconographic and written sources from as early as the mid-19th century illustrate.

**UPLATNĚNÍ DOBOVÉ MÓDY
V PROSTŘEDÍ ROŽNOVA POD RADHOŠTĚM,**
rekonstrukce situace, Rožnov pod Radhoštěm, okolo 1900

DÁMA V DOBOVÉM ODĚVU

- **Klobouk s květinovou výzdobou,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice ze zelené hedvábné tkaniny s výšivkou, textilní květiny a saténová stuha
- **Kabátek s krajkou,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice ze zelené hedvábné tkaniny s výšivkou a bílé strojově vyšívání krajky
- **Brož bižuterní s kovovou monturou a hnědým kamenem,** Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 37117
- **Sukně dlouhá,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice ze zelené hedvábné tkaniny s výšivkou
- **Slunečník s dřevěnou rukojetí,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice z hedvábné tkaniny smetanové barvy
- **Rukavičky prstové síťované z bílé bavlněné příze,** Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 35800
- **Kabelka háčková z bílé bavlněné příze podložená bílým bavlněným plátnem,** Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 2022

MUŽ V DOBOVÉM ODĚVU

- **Cylindr z černé plsti,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice
- **Košile z bílého bavlněného plátna s náprsenkou,** Velké Karlovice, 3. třetina 19. století, inv. č. 36584
- **Límec tvrzený bílý,** Velké Karlovice, 3. třetina 19. století, inv. č. 32521
- **Vázanka z vlněné tkaniny černé barvy s ozdobným špendlíkem,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice
- **Žaket z černé vlněné tkaniny,** lokalita neurčena, 3. třetina 19. století, inv. č. 22568
- **Vesta obleková z černé vlněné tkaniny,** Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 21751a
- **Kalhoty oblekové z černé vlněné tkaniny,** Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 21751b
- **Obuv „perka“ kožená kotníková,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice
- **Hůl rákosová se slonovinovým knoflíkem,** lokalita neurčena, 3. třetina 19. století, inv. č. 18801

UPLATNĚNÍ DOBOVÉ MÓDY
V PROSTŘEDÍ ROŽNOVA POD RADHOŠTĚM,
rekonstrukce situace, Rožnov pod Radhoštěm, okolo 1900

ŽENA SEDÍCÍ NA LAVIČCE

- **Klobouk slaměný s červenou krinolínou a textilními květinami,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice
- **Halenka z bílého bavlněného batistu s bílou výšivkou,** Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 25488
- **Rukavičky prstové háčkované z bílé bavlněné příze,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice
- **Sukně z bílé bavlněné tkaniny s tištěným vzorem,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice
- **Střevíce kožené na přezku,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice

ŽENA NA PROCHÁZCE S KOČÁRKEM

- **Klobouk slaměný s modrou hedvábnou stuhou,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice
- **Halenka z bílé bavlněné strojově vyšíváné madeiry,** Valašské Meziříčí, 3. třetina 19. století, inv. č. 11480
- **Sukně z modré hedvábné tkaniny ocelově modré s vytkávaným vzorem,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice
- **Zástěra do pasu z černého bavlněného klotu s krajkovou vsadkou,** Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 22158
- **Boty z černé kůže šněrovací,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice

- **Kočárek Calesche,** Rožnov pod Radhoštěm, 1911, inv. č. 56953
- **Souprava povlaků na polštář a peřinku z hedvábné bílé tkaniny s bavlněnou krajkou,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice
- **Peřinka zavinovací z bílého bavlněného damašku s háčkovanou krajkou,** Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 62564
- **Oděv batolete,** rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice z bílého bavlněného plátna s modrou saténovou stuhou

Vliv jednotlivců na podobu tradičního oděvu

Zastavit proces odkládání tradičního oděvu se pokusili již na konci 19. století vzdělanci a vlastivědní nadšenci, kteří kroj chápali jako vhodný prostředek propagace tradiční kultury obyvatel Valašska nejen v rámci rakousko-uherské monarchie, ale také v zahraničí. Při hledání způsobů jak zachovat tradiční oděv přistoupili buditelé také k obohacování krojového ošacení o nové prvky. Jejich snažení našlo odezvu v intenzivní obrodné vlně ve 20. letech 20. století, a to zejména v oblasti Rožnovska v souvislosti se slavnostmi konanými při otevření Valašského muzea v přírodě. Z významných osobností podílejících se na tomto dění jmenujme alespoň některé.

The impact of individuals on preservation and style of traditional clothes

Intellectuals and patriotic enthusiasts tried to stop the process of putting away traditional clothes already in the late 19th century. They perceived the folk costume as a suitable means of promoting traditional culture of Moravian Wallachian residents not only within Austria-Hungary, but also abroad. While looking for ways how to preserve traditional clothes, the revivalists proceeded to enhance the folk costume with new components. The efforts for preserving national costumes found response, which became evident in an intensive revival wave in the 1920's, especially in the area around Rožnov in connection with festivities held on the occasion of opening of Wallachian Open Air Museum.

EDUARD DOMLUVIL (1846–1921)

Působil jako duchovní a učitel ve Valašském Meziříčí. Byl hlavním organizátorem přípravných prací pro výstavy konané na konci 19. století. Způsob záchranu odkazu našich předků viděl v zakládání muzeí, sběratelské činnosti a písemné dokumentaci historicko-etnografických jevů. Sám sbíral v terénu a vytvořil svými kolekcemi základ pro sbírkové fondy textilií v Národním muzeu v Praze a pro Muzeum ve Valašském Meziříčí.

JOŽA ORSZÁG VRANECKÝ ST. (1867–1939)

Zapáleným propagátorem a také inovátorem tradičního oděvu byl Joža Ország Vranecský st. v Novém Hrozenkově. Nespokojený s chudou výzdobou valašského kroje, zasadil se o vznik orszáckého kroje, který je naopak nápadný svou bohatou pestrobarevnou výšivkou, ale i nově vnesenými nebo znovuoživenými prvky. Takto upravený oděv oblékal osobně i se svou rodinou a stál rovněž u jeho rozšíření až do oblasti Vsetínska.

ARNOŠT KUBEŠA (1905–1993)

Další osobou, která svou činností ovlivnila podobu tradičního oděvu, byl Arnošt Kubeša. Pocházel z Valašského Meziříčí, a ač vystudoval učitelství, věnoval se národopisu. Propagoval nošení kroje ve Valašském Meziříčí, v oblasti, kde tradiční oděv vymizel již okolo poloviny 19. století. Kroj obohatil o nový druh výšivky s geometrickými a zoomorfními motivy. A propagoval jej mimo jiné tím, že jej nosil sám i se členy své rodiny.

EDUARD DOMLUVIL (1846–1921)

Priest and teacher working in Valašské Meziříčí. He was the leading organiser of preparatory work for exhibitions held in the late 19th century and he also participated in founding the museum in Valašské Meziříčí. He regarded founding museums, collecting activities, and written documentation of historical-ethnographic phenomena as the way of conserving the legacy of our ancestors.

JOŽA ORSZÁG VRANECKÝ (1867–1939)

Educated farmer from Nový Hrozenkov and propagator of wearing folk costumes on festive occasions. He contributed to the formation of the so called Ország folk costume marked by rich colourful embroidery.

ARNOŠT KUBEŠA (1905–1993)

The first director of Wallachian Open Air Museum originally from Valašské Meziříčí devoted himself to ethnography, although he studied teaching. He promoted wearing folk costumes in Valašské Meziříčí, in the area where traditional clothes vanished as early as in the mid-19th century. He also enriched the costume with a new kind of embroidery with geometric and zoomorphic motifs. He promoted the folk costume by wearing it himself together with other members of his family.

MUŽ V ORSZÁCKÉM KROJI

- **Klobouk z černé plsti vysoký se zelenou sametovou stuhou a mosaznou sponou,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 57765
- **Košile z lněného bílého plátna s křížkovou výšivkou,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 27805
- **Spona „kotula“ perleťová s rytým motivem,**
lokalita neurčena, datace neurčena, inv. č. 40338
- **Brunclék z červeného sukna s výšivkou a šňůrováním,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 56477
- **Halena z hnědého sukna hnědá s výšivkou a šňůrováním,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 57754
- **Nohavice z tmavě modrého sukna s výšivkou a šňůrováním,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 20125
- **Opasek kožený vybíjený cvočky se sklíčky,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 57764
- **Kopyce z bílého sukna červeně lemované,**
Nový Hrozenkov, datace neurčena, inv. č. C 2723
- **Krpce kožené s vyřazeným zdobným motivem,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 57763
- **Obušek s mosaznou sekyrkou s rytým dekorem,**
lokalita neurčena, 1. třetina 20. století, inv. č. 34830

ŽENA V ORSZÁCKÉM KROJI

- **Čepec síťovaný z bílé bavlněné příže s výšivkou a mřížkou,**
lokalita neurčena, 3. třetina 19. století, inv. č. 32509
- **Rouška z bílé hedvábné tkaniny s výšivkou a paličkovanou krajkou,**
Nový Hrozenkov, 3. třetina 19. století, inv. č. 13502
- **Rukávce z bílého bavlněného plátna barevně vyšíváné,**
Nový Hrozenkov, 3. třetina 19. století, inv. č. 12687
- **Spona „kotula“ perleťová s rytým vzorem,**
Nový Hrozenkov, 3. třetina 19. století, inv. č. 13500
- **Kordulka z červeného sukna se zelenou portou a výšivkou,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 27808
- **Spodnice z bílého bavlněného plátna s háčkovanou krajkou,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 27819
- **Sukně zadní „kasanka“ z bílého bavlněného plátna skládaná,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 27828
- **Zástěra do pasu „příponka“ z bílého bavlněného plátna se síťovanou vsadkou a výšivkou,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 27826
- **Šerpa do pasu „pinta“ z červeného sukna s výšivkou, korálky a flitry,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 14036
- **Punčochy pletené z bílé bavlněné příže s prolamovaným vzorem,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 27814
- **Ponožky „kopytka“ pletené z bílé vlněné příže se vzorem,**
Nový Hrozenkov, 3. třetina 19. století, inv. č. 3526
- **Střevíce „kordybánky“ z červeného sukna s výšivkou a korálky,**
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 27834

MUŽ V KROJI ARNOŠTA KUBEŠI

- **Klobouk z černé plsti se zelenou sametovou stuhou a mosaznou sponou**
Valašské Meziříčí, 2. třetina 20. století, inv. č. 55927
- **Košile z lněného bílého plátna s výšivkou,**
Valašské Meziříčí, 2. třetina 20. století, inv. č. 55928
- **Brunclék z červeného sukna se šňůrováním a výšivkou,**
Valašské Meziříčí, 2. třetina 20. století, inv. č. 18176
- **Župice ze zeleného sukna se šňůrováním,**
Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 56133
- **Opasek kožený vybíjený cvoky,**
Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 21562
- **Nohavice z modrého sukna se šňůrováním,**
Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 3440
- **Obušek s mosaznou sekerkou se zdobenou dřevěnou násadou,**
Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 55929

MARIE SCHOBROVÁ (1863–1936)

O záchranu technologie bílé výšivky jako způsobu výzdoby součástí tradičního ošacení se zasloužila Marie Schobrová, původem ze Zubří, kde působila jako industriální učitelka. Domácí i zahraniční prostředí seznamovala s bílou zuberskou výšivkou, v té době skomírající. Jako svůj cíl si vytyčila nalezení nového uplatnění výšivky, která by lépe vyhovovala požadavkům zákazníků a nebyla jen pouze výzdobným prvkem pro krojové ošacení, které se již tehdy užívalo jen příležitostně. V Zubří založila vyšivačskou školu, studovala staré dochované vzory, kreslila nové a přizpůsobovala je dobovým potřebám. Z kroje přenesla výšivku i na bytové doplňky. Nalezla množství pokračovatelek ve svém díle a díky vlastní neúnavné činnosti zachránila bílou výšivku uplatněnou jak na kroji, tak mimo něj pro další generace.

HERMÍNA MIKUNDOVÁ-STROHSNEIDEROVÁ (1884–1974)

Industriální učitelka Hermína Mikundová-Strohsneiderová, byla spolupracovnicí a pokračovatelkou díla Marie Schobrové. Podílela se na přípravách a organizaci výstav, propagaci valašské kultury, především v oblasti tvorby a uplatnění bílé výšivky. Ve svém domě v Rožnově pod Radhoštěm otevřela vyšivačskou školu, v níž zájemkyně učila čistotě vzoru, kreslení, skládání vzorků a vyšívání. O skvělé znalosti tradičních ornamentů, ale také o schopnosti skládat a vymýšlet jednotlivé motivy do různých variací kapesníků, deček, ubrusů, záclon, přehozů i oděvních součástí svědčí část pozůstalosti po Hermíně Mikundové, která je uložena v muzejních sbírkách. Sama přispěla nově vypracovanými součástkami k rožnovskému kroji – tylovou vyvazovačkou a pupencovými punčochami.

MARIE SCHOBROVÁ (1863–1936)

Industrial teacher from Zubří; participated in preparing exhibitions of fin de siècle. She introduced white embroidery of Zubří, at the time languishing, to both domestic and foreign society. As her goal she set herself finding new use of embroidery. She founded embroidery school in Zubří, studied old surviving patterns, drew new ones and tailored them to period needs. She shifted the embroidery from folk costumes to household accessories, too. She found a number of female continuators and thanks to her tireless work she saved white embroidery used both on folk costume and elsewhere for further generations.

HERMÍNA MIKUNDOVÁ-STROHSNEIDEROVÁ (1884–1974)

Industrial teacher Hermína Mikundová-Strohsneiderová (1884–1974) was a fellow worker and continuator of Marie Schobrová. She participated in preparatory works and organisations of exhibitions, promoting the culture of Wallachian people, especially in the field of making and using white embroidery. She founded embroidery school in her house in Rožnov pod Radhoštěm where she trained learners in the neatness of patterns, drawing, composing designs and embroidery. She enriched Rožnov folk costume with stockings embroidered with field bindweed pattern and festive white tulle scarf. She also moved white embroidery to interior and liturgical textiles.

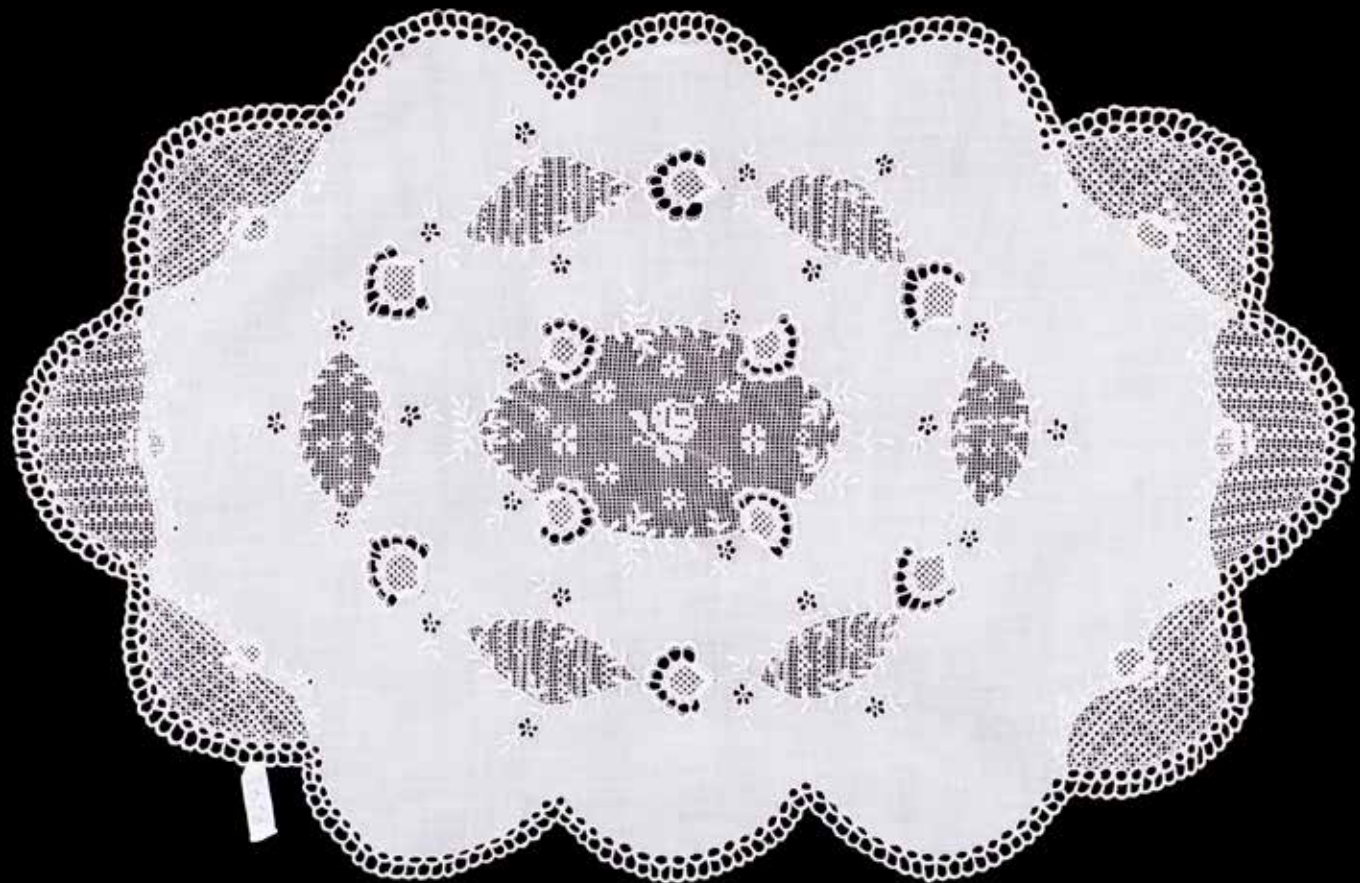
Rukávce z bílého bavlněného batistu s límcem a taclemi z bílého bavlněného tylu vyšíváno bílou bavlněnou přízí,
Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 19995

Kapesník z bílého bavlněného batistu s výšivkou z bílé bavlněné příze, technika zuberské výšivky,
Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 18150

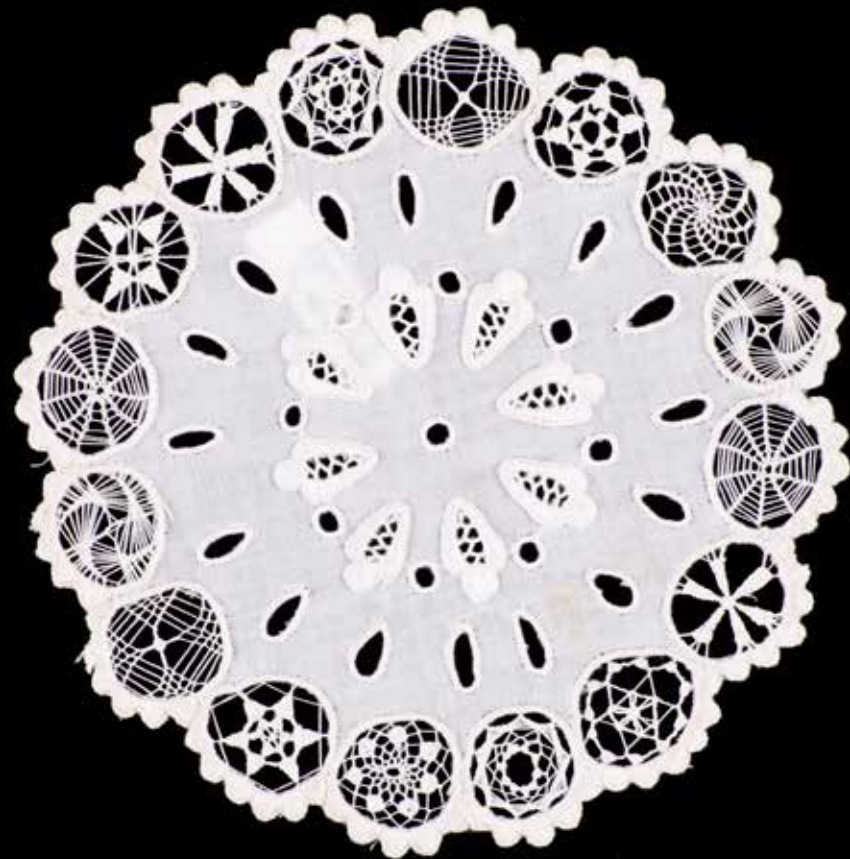
Pokrývka oválná na stůl z bílého bavlněného batistu bíle vyšíváná,
Rožnov pod Radhoštěm, Hermína Mikundová - Strohsneiderová, okolo 1930, inv. č. 8793

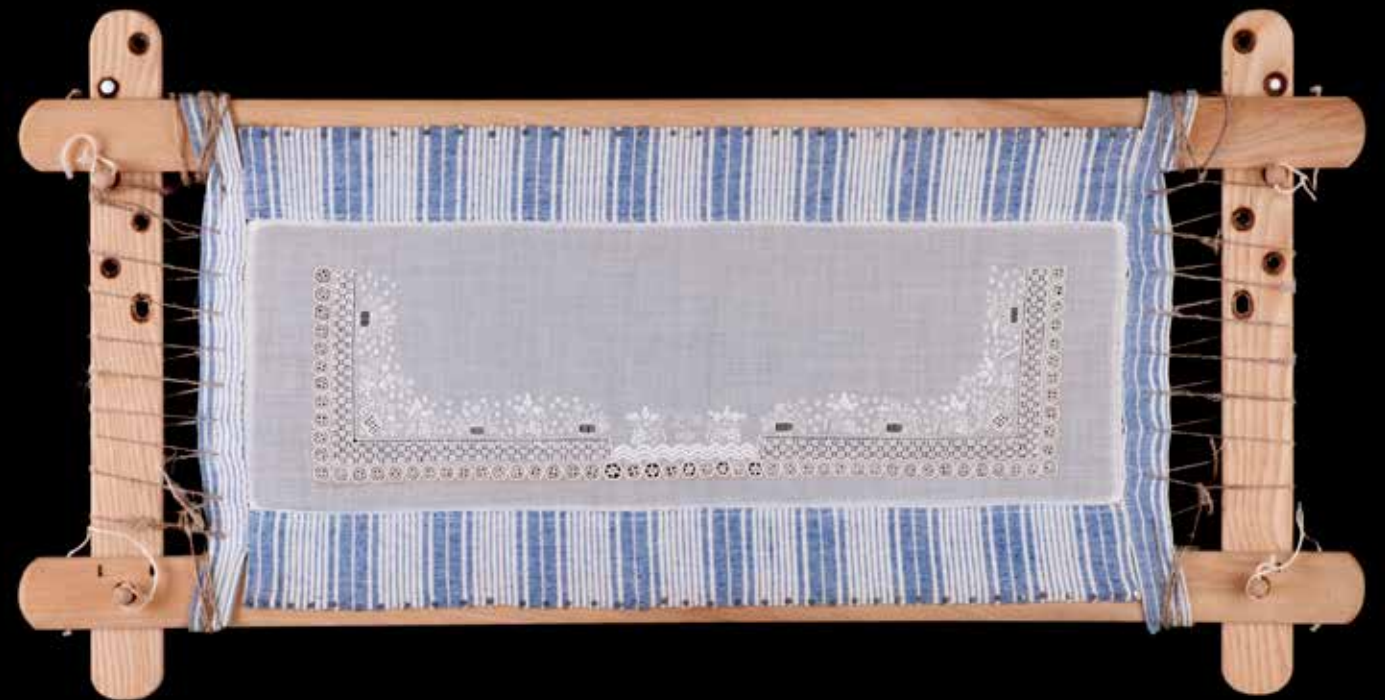
Kapesník z bílého bavlněného batistu bíle vyšíváný,
Rožnov pod Radhoštěm, Hermína Mikundová - Strohsneiderová, okolo 1930, inv. č. 25489

Vzorník kruhový z bílého bavlněného plátna s výšivkou pavoučků,
Valašské Meziříčí, okolo 1930, inv. č. 62224

Rám s napnutým batistem – rekonstrukce výšivky z límce rukávů z roku 1828,
Vigantice, 1980, inv. č. 40125

Vyvozovačka z bílého bavlněného tylu bíle vyšívána,
Rožnov pod Radhoštěm, Hermína Mikundová - Strohsneiderová, okolo 1930, inv. č. 9734

Vyvozovačka z bílého bavlněného batistu bíle vyšívána se síťovanou krajkou,
Rožnov pod Radhoštěm, Hermína Mikundová - Strohsneiderová, okolo 1930, inv. č. 10022

Rukávce z bílého bavlněného batistu bíle vyšíváné,
Rožnov pod Radhoštěm, Hermína Mikundová - Strohsneiderová, okolo 1930, inv. č. 10023

Obroda krojového ošacení na Valašsku

V období přelomu 19. a 20. století na Valašsku mužské tradiční ošacení téměř vymizelo a mnohé ženy krojový oděv oblékaly jen příležitostně při výjimečných okamžicích. Odkládání tradičního oděvu bylo ovlivněno pronikáním dobové módy spojené s novým střihovým řešením jednotlivých součástí, novými materiály a novými požadavky na funkci oděvu.

V tomto období u žen dosáhla oblíbenosti modifikovaná forma tradičního oděvu, tzv. „valašské šaty.“ Tento typ oděvu sestával z některých součástí tradičního oděvu – spodní košile, spodnice, řásnaté sukně, kabátku s dlouhými úzkými rukávy, šátku a čepce.

S procesem mizení tradičního oděvu se však koncem 19. století souběžně rozvinula obrodná snaha po zachování prvků tradiční kultury včetně krojového odívání. Na Valašsku je toto úsilí spojeno s konáním velkolepé folklorní slavnosti zvané Valašský rok a s otevřením Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm v roce 1925. Mužský кроj byl obnoven podle vzoru z poloviny 19. století, ovšem omezený počet předloh vedl k vytvoření uniformní podoby. Komplety mužského ošacení si byly velmi podobné. Ženy naopak kombinovaly dochované součástky s nově pořizovanými, jejichž forma však byla velmi ovlivněna užitím nových materiálů, schopnostmi krejčíků i dobovým nazíráním se snahou dosáhnout náležitého výsledku. Obrodná snaha se setkala s velkým úspěchem. Valašského roku 1925 se zúčastnilo několik tisíc krojovaných účinkujících i diváků. Poté ještě následovaly další Valašské roky v letech 1935 a 1947. Kroje vytvořené při těchto příležitostech se pak staly předlohou pro další krojovou tvorbu, tentokrát již však folklorních souborů. S touto obrodnou vlnou je také spojena představa jediné správné skladby valašského kroje složeného ze součástí modré, bílé a červené barvy. V době těsně po první světové válce lze tuto barevnost chápat jako hrdé přihlášení se k národním barvám prostřednictvím oděvu. Tato barevná škála však není jedinou možnou variantou tradičního oděvu na Valašsku.

The Revival of traditional Walachian clothes in 1925

In the period of the turn of the 19th and 20th century men's traditional clothes almost vanished, and many women wore folk costumes only on rare occasions. Putting away of traditional clothes was influenced by penetration of contemporary fashion connected with new styles of individual pieces of clothing, new materials and new requirements on the function of the attire. At this time, a modified form of women's traditional clothes gains popularity, the so called Wallachian dress, consisting of selected pieces of traditional clothing.

An intense revival wave of Wallachian folk costume was connected with preparatory work for grand folklore festival called Wallachian Year 1925 and with opening of Wallachian Open Air Museum in Rožnov pod Radhoštěm. Men's folk costume was restored according to a specimen from the mid-19th century but a limited number of examples led to a production of a uniform design – men's outfits were very similar to each other. By contrast, women combined surviving pieces of clothes with new acquired ones, whose form was, however, significantly influenced by the usage of new materials, by the abilities of the dressmakers, and by contemporary opinion with an effort to achieve proper outcome.

Revival effort met with great success; Wallachian Year 1925 was attended by several thousands of performers in folk costumes and viewers.

MANŽELSKÝ PÁR V OBNOVENÉM ROŽNOVSKÉM KROJI,
rekonstrukce situace, Rožnovsko, 1925

MUŽ V OBNOVENÉM ROŽNOVSKÉM KROJI

- **Klobouk z černé plsti se stuhou,**
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 12694
- **Košile z lněného bílého plátna s výšivkou,**
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 12693
- **Spona „kotula“ stříbrná s rytým vzorem,**
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 67636
- **Brunclék z červeného sukna se šňůrováním a výšivkou,**
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 17094
- **Župice ze zeleného sukna se šňůrováním,**
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 12691
- **Nohavice z modrého sukna se šňůrováním,**
Hutisko - Solanec, 1925, inv. č. 18175
- **Opasek kožený vybíjený cvočky,**
rekonstrukce zhotovená pro potřeby expozice
- **Kopyce z bílého sukna s červeným lemováním,**
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 12695
- **Krpce kožené zdobené vyrážením,**
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 21564
- **Obušek s mosaznou sekyrkou s rytým vzorem, dřevěná násada s kovovou špičkou,**
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 12844

ŽENA V OBNOVENÉM ROŽNOVSKÉM KROJI

- Šátek „vyvazovačka“ z bílého bavlněného tylu s bílou výšivkou, Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 8873
- Čepec síťovaný z bílé bavlněné příze s výšivkou a mřížkou, Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 8868
- Rukávce z bílého bavlněného plátna bíle vyšíváné, Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 8865
- Kordulka z červeného sukna se zlatými portami, Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 8872
- Sukně zadní „orliánka“ skládaná z hedvábno vlněného černého listru, Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 8863
- Zástěra do pasu „fěrtoch“ z vlněné tkaniny s tištěným vzorem, Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 8864
- Punčochy pletené z bílé bavlněné příze s prolamovaným vzorem, Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 8871
- Boty kožené šněrovací, Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. C 17152

ROZMANITOST TRADIČNÍHO ODĚVU OBLÉKANÉHO NA VALAŠSKU

Tradiční oděv užívaný v oblasti Valašska má mnoho podob, jejichž forma se vyvíjela a ustalovala působením značného počtu obecných i konkrétních faktorů. K obecným náleží přírodní, historický, ekonomický, společenský a kulturní vývoj regionu. Konkrétními vlivy na podobu oděvu jsou dostupnost materiálu, užívaný střih, schopnosti tvůrců, vlastnosti a požadavky nositelů, vliv dobové módy, potřeby doby, příležitost užití apod. Na základě spolupůsobení výše uvedených činitelů vzniklo nepřehledné množství provedení jednotlivin i celků krojového oděvu, přičemž každý kus je originálem nesoucím si svůj příběh. Sled fotografií v následující části publikace nabízí na základě výběru předmětů z textilní sbírky Valašského muzea v přírodě možnost přesvědčit se o bohatosti podob tradičního oděvu oblékaného na Valašsku v průřezu dobovém i regionálním.

THE DIVERSITY OF TRADITIONAL CLOTHES WORN IN WALLACHIA

Traditional clothes worn in the Wallachian region has many shapes, whose form developed and stabilized by the effect of considerable amount of general and specific factors. To the general we can count natural, historical, economic, society and cultural development of the region. Specific influences on the design of clothes are the availability of materials, used design, abilities of the tailors, characteristics and requirements of the bearers, the influence of contemporary fashion, the needs of the era, occasions to wear, etc. On the basis of their collective influence, infinite number of designs of both individual items and the whole folk costumes were created, whereas every single piece of clothing is an original carrying its story. The photographs in the following part of the publication offers the opportunity to see the diversity of traditional clothes worn in the Wallachian region in a period and regional overview, on the basis of a choice of items from the textile collection from Wallachian Open Air Museum.

Tradiční oděv žen

Spodní prádlo

halilo a rovněž formovalo tělo a bylo podpůrným oděvem. Do druhé poloviny 19. století byl jediným spodním prádlem žen rubáč šitý ze dvou dílů, horního opléčka s úvazem jednoho nebo dvou ramínek zv. tráčky a spodní sukně. Byl zhotovován převážně z ručně tkaného lněného plátna. Rubáč byl později nahrazen spodními košilemi šitými z bavlněného, převážně bílého plátna. Přední a zadní díl byly z jednoho kusu látky a směrem dolů se rozšiřovaly. Košile mívaly dvě ramínka nebo i krátké rukávky. Na ramínkách a hrudi byly košile zdobeny výšivkou či krajkou. Počátkem 20. let 20. století se objevilo kombiné podobné stříhově spodním košilím, ovšem vyráběné mnohdy ze syntetických materiálů. Jinou variantou spodního prádla byla samostatná opléčka zpevňující prsa.

Ke krátkým opléčkům, ale i na spodní košile se nosily spodní sukně „spodnice“ bohatě řasené v pase. Již před koncem 19. století našly ve spodním prádle uplatnění i spodní kalhoty šité do pasu nebo na ramínka. Za jistý typ spodního prádla můžeme také považovat noční kabátky a košile, do nichž se ženy oblékaly ke spánku. Všechny tyto součástky byly zhotovovány převážně z bavlněného, méně častěji ze lněného plátna. Jejich výzdoba spočívala ve výšivce nebo našité kraje.

Women's underwear

Underclothes covered and at the same time shaped the body and was a supporting piece of clothing. Until the late 19th century, the only ladies' underwear was rubáč sewn together from two parts – upper bodice with a tie of one or two straps and lower skirt. It was made mainly from hand-woven linen. Rubáč was replaced with an undershirt made from cotton cloth decorated with embroidery, lace or printing. At the beginning of the 1920's, a slip appeared similar in design to undershirts but made often from synthetic materials. Another variant of underwear was an individual bodice completed with underskirts.

Underskirts were worn with short bodice but also with undershirts. Underskirts were richly pleated at the waist. As early as in the late 19th century, open drawers waist-sewn or with straps were used as underwear as well. Nightgowns can also be considered a certain kind of underwear that women put on when going to bed. All these items were made predominantly from cotton cloth, less often from linen. They were trimmed with embroidery or lace.

Rubáč z ručně tkaného lněného plátna, červeně vyšitý monogram A, Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 972

Rubáč z ručně tkaného lněného plátna,
lokality neurčena, 2. třetina 19. století, inv. č. 14413

Košile spodní z bílého bavlněného plátna vyšívána bílou bavlněnou přízí, technika bílé výšivky z Rožnovska,
Tylovice, 1. třetina 20. století, inv. č. 32197

Košile spodní z bílého bavlněného plátna s výšivkou z bílé bavlněné příze, síťovanou vsadkou a strojovou krajkou,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 33911

Košile spodní z bílého bavlněného plátna s výšivkou z bílé bavlněné příze, technika bílé výšivky z Rožnovska,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 57608

Košile spodní z bavlněného flanelu se vzorem modrých proužků,
Zubří, 2. třetina 20. století, inv. č. 60658

Košile spodní ze syntetického materiálu s tištěným vzorem fialových kvítků,
Vsetín, 2. třetina 20. století, inv. č. 60899

Košile spodní z meruňkově růžového syntetického hedvábí s tištěným vzorem puntíků s aplikací,
lokalita neurčena, 2. třetina 20. století, inv. č. 63141

Kombiné z bavlněné tkaniny s vytkávaným vzorem proužků vyšívané bílou bavlněnou přízí,
technika bílé výšivky z Rožnovska,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 21750

Kombiné z hedvábné tkaniny vyšívané bavlněnou přízí, technika ažurové výšivky,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. 33174

Spodnice z bílého bavlněného plátna s háčkovanou krajkou z bílé bavlněné příze,
Dolní Bečva, 1. třetina 20. století, inv. č. 29591

Spodnice z bílého bavlněného plátna vyšívána bílou bavlněnou přízí,
Velké Karlovice, 1. třetina 20. století, inv. č. 33680

Spodnice z bílého bavlněného plátna s bílou strojovou krajkou,
Rokytnice, 2. třetina 20. století, inv. č. 33872

Spodnice z bavlněného červeného plátna s tištěným vzorem putníků,
Nový Hrozenkov, 1930, inv. č. 61854

Oplečko z bílého bavlněného batistu s výšivkou z bílé bavlněné příže, technika bílé výšivky z Rožnovska,
1. třetina 20. století, inv. č. 36022

Živůtek z bílého bavlněného piketu,
lokality neurčena, 1. třetina 20. století, inv. č. 36163

Kalhoty spodní z bílého bavlněného plátna s krajkou,
Rožnovsko, 1900, inv. č. 22155

Kalhoty spodní z bílého bavlněného plátna se strojovou bílou bavlněnou krajkou,
Rožnov pod Radhoštěm, 1885, inv. č. 36977

Kalhoty spodní z bílého bavlněného piketu s bílou strojovou krajkou,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 57443

Košile s kalhotami z bílého bavlněného plátna vyšíváné bílou bavlněnou přízí, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 27101

Košile spodní s kalhotami z bílého bavlněného plátna se strojovou plátěnou krajkou, Vidče, 1. třetina 20. století, inv. č. 61430

Kabátek noční z bílého bavlněného damašku s bílou paličkovanou krajkou,
Valašské Meziříčí, 1935, inv. č. 46116

Kabátek noční z bílého bavlněného plátna s bílou dřevkou výšivkou,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 58297

Košile noční z bílého bavlněného plátna vyšívána bílou bavlněnou přízí,
Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 19064

Leknice

byla starobydlou oděvní součástíkou v podobě bohatě řasené sukňě sešité s živůtkem se širokými ramínky. Živůtek se zapínal na knoflíky nebo šněroval tkanicí. Na některých typech leknic jsou ramínka nesešitá a k jejich zavázání se užívala tkanice nebo šňůrka. Povolním nebo utažením tkanic bylo možno regulovat nejen šířku samotných ramínek, ale i celého živůtku. Leknice se zhotovovaly z lněného, konopného i bavlněného plátna. Bývaly zdobeny výšivkou nebo potiskem v ploše tkani-ny. Leknice se oblékala na rukávce a přes ni se nosila kordulka a fěrtoch. Jsou doloženy z jižního Valašska, ale pravděpodob-ně se nosily i v jiných částech regionu.

Skirt bodice “leknice”

Historic piece of clothes composed of pleated skirt sewn together with bodice. It was made of both linen and cotton cloth and trimmed with embroidery or printing. It was worn over a blouse; and over it a waistcoat and a front skirt. Leknica is known in the south Wallachian region, but most probably it was also worn in other parts of Wallachia.

Sukně se živůtkem „leknice“ z červeného a modrého bavlněného plátna s tištěným vzorem,
Nedašov, 2. třetina 19. století, inv. č. 33881

Sukně se živůtkem „leknice“ ručně šitá z konopného bílého plátna,
Valašské Meziříččí, 2. třetina 19. století, inv. č. 55519

Punčochy a ponožky

sloužily k ochraně nohou i jako zdobný prvek tradičního oděvu. Jako nejstarší typ punčoch prameny dokládají tzv. ubírané punčochy valchované z tenkého sukna či vlněné pleteniny tmavě modré nebo černé barvy. Svůj název „ubírané“ odvozují od množství skládaných (ubíraných) varhánků, které byly hotoveny na formě za mokra a po usušení držely tvar punčochy. Tento typ punčoch byl v poslední třetině 19. století nahrazen punčochami pletenými či háčkovanými z tenké bavlněné příze bílé nebo i černé barvy. Tyto punčochy byly provedeny dírkovými či plastickými vzory, jež evokovaly krajkovinu. Ve srovnání s ubíranými punčochami působily velmi lehce a elegantně.

Do krpců se obouvaly nízké ponožky zvané „kopýtko“ pletené z ovčí vlny s bohatě vyplétanými vzory. Ke každodennímu nošení sloužily strojově pletené punčochy převážně hnědé barvy „florky“, nebo punčochy hedvábné.

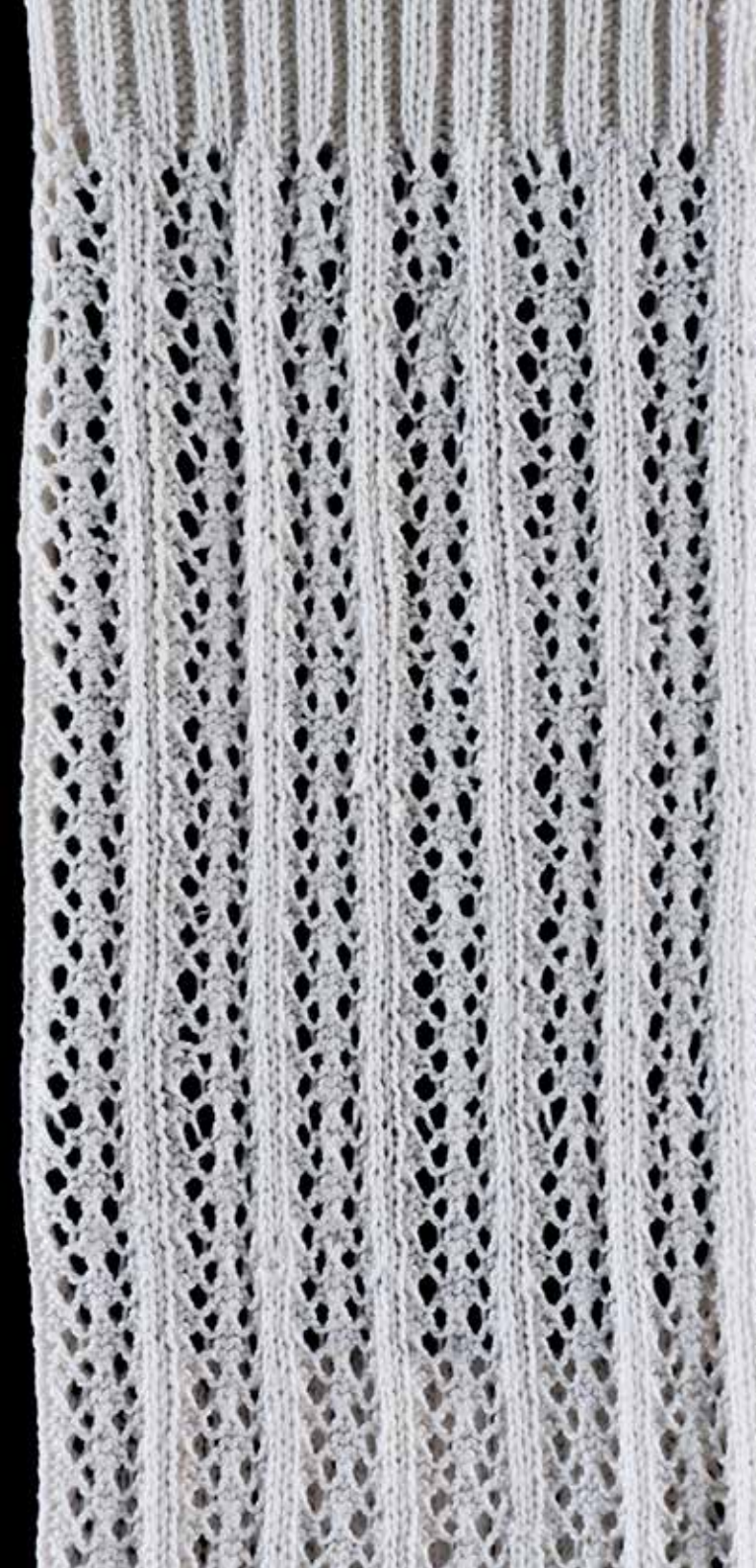
Stockings and socks

Stockings and socks served as the protection of feet and as a decorative element of traditional clothes. Archaic cloth stockings or fulled knitwear were replaced in the last third of the 19th century with richly decorated knitted or crocheted stockings made from cotton yarn. Low socks, knitted from sheep's wool lavishly decorated with patterns were worn in leather shoes called krpce. For everyday wear, machine-knitted stockings mainly in brown colour or silk stockings were used.

Punčochy valchované „ubírané“ z vlněné pleteniny černé,
lokalita neurčena, 3. třetina 19. století, inv. č. 1989

Punčochy ručně pletené z bavlněné bílé příze s dírkovým vzorem k orszáckému kroji,
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 14030

Detail ručně pletených punčoch,
inv. č. 14030

Punčochy ručně pletené z bílé bavlněné příze s dírkovým vzorem,
Tylovice, 1. třetina 20. století, inv. č. 33830

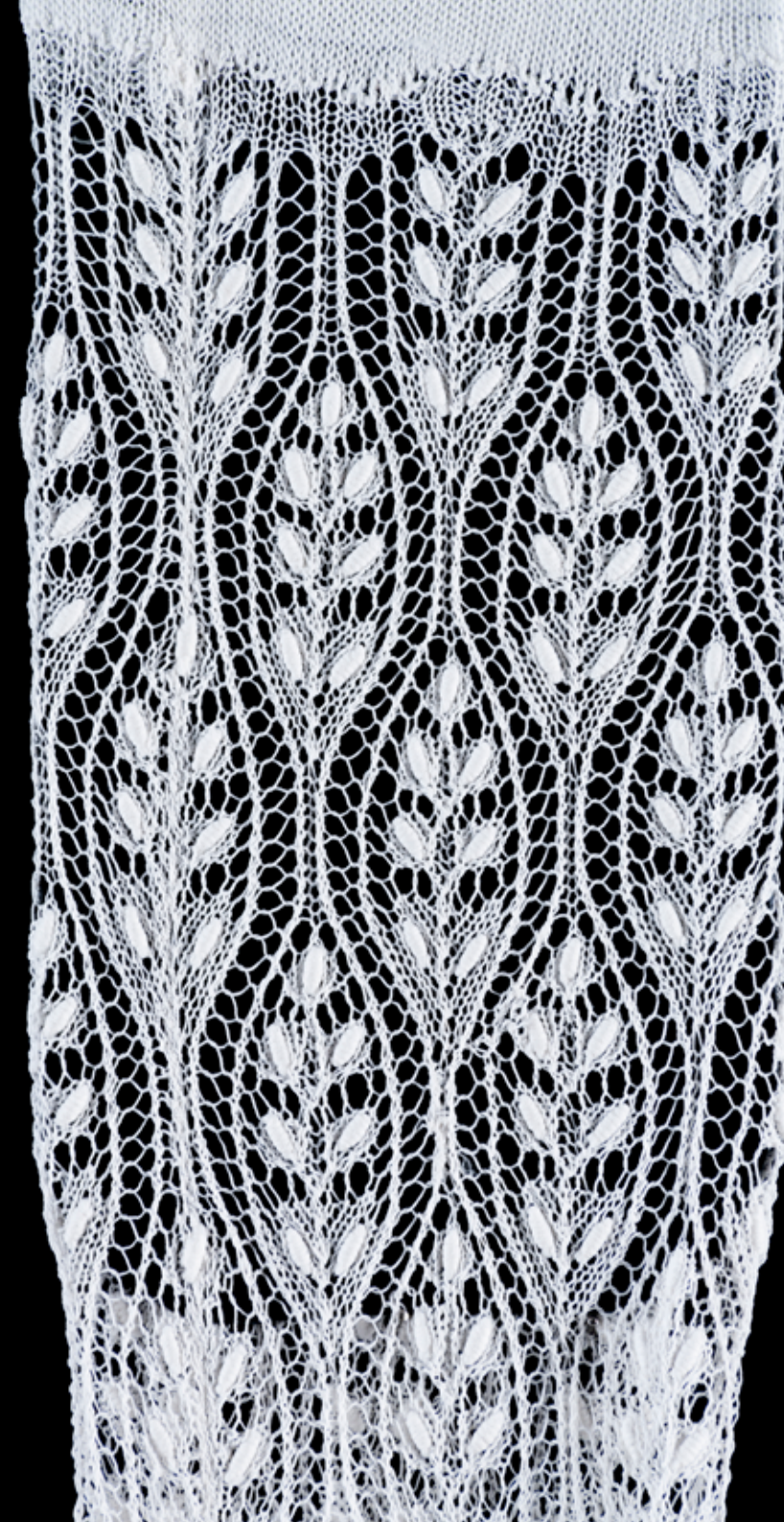
Detail ručně pletených punčoch,
inv. č. 33830

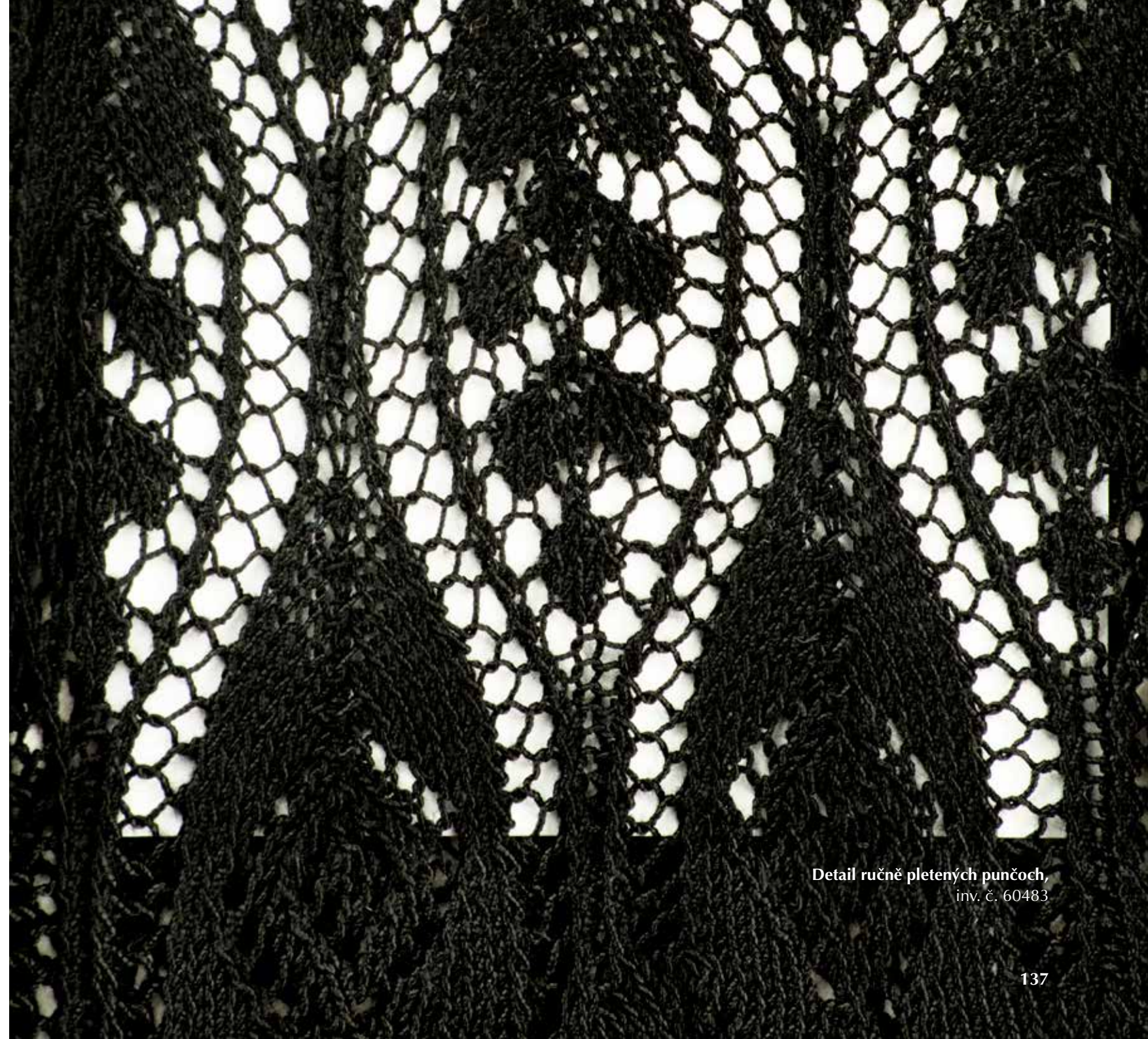
Punčochy ručně pletené z bílé bavlněné příze s výšivkou z bílé bavlněné příze, vzor vajíčkový, Vidče, 1940, inv. č. 39423

Detail ručně pletených punčoch, inv. č. 39423

Punčochy ručně pletené z černé bavlněné příze dírkovým vzorem,
Rožnov pod Radhoštěm, 1924, inv. č. 60483

Detail ručně pletených punčoch,
inv. č. 60483

Punčochy pupencové háčkované z bílé bavlněné příze,
Prostřední Bečva, 1. třetina 20. století, inv. č. 32079

Ponožky „kopýtka“ ručně pletené z bílé a černé bavlněné příze k orszáckému kroji,
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 19937

Ponožky „kopýtka“ ručně pletené z vlněné příze s vyplétaným vzorem,
Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 8849

Ponožky „kopýtka“ pletené z vlněné příze,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 3178

Ponožky „kopýtko“ pletené z vlněné příze s vyplétaným vzorem,
Vsetín, 1. třetina 20. století, inv. č. 64062

Sukně

dělíme na nesešité a sešité. Nesešité sukně jsou v rámci tradičního oděvu vývojově starší. Bývaly ušité z podélného obdélníku tkaniny, mnohdy složeného z několika šířek látky. Tento typ sukni je vždy upraven skládáním (vrapováním). Oblékaly se zezadu a vpředu se na bříše upevňovaly zavázáním vázacích tkanic. Mezi nejstarší zástupce nesešitých sukni náleží vrapované černé šorce z okolí Rožnovska a Meziříčska a skládané bílé kasanky ze Vsacka. Bývaly zhotovované z mnoha šířek lněného plátna. Těžké šorce nahradily na Rožnovsku zadní sukně skládané z černého listru.

I sukně sešité se zhotovovaly z několika dílů převážně rovně střižených, sešitých k sobě. Pouze jeden šev nebyl došit do konce a tvořil otvor, který rozšiřoval pas. V pasové části bývaly tyto sukně hustě nabírané a zpevněné pasovým límcem. Oblékaly se otvorem dopředu a zde se zavazovaly vázacími tkanicemi. Sešité sukně se rozvinuly do bohaté škály variant rozlišujících se jak užitým materiálem tak také vzorováním. Jmenujme alespoň základní typy: červenočerné vlněnky, kanafasky z pruhovaného lněného i bavlněného plátna či sukně z bavlněného plátna s potiskem vzorů.

Skirts

Skirts can be divided in loose and sewn together. In terms of development of traditional clothes, loose skirts with tie are older. They were put on from the back and were fastened with a tie in the front. Draped black back skirts from around Rožnov and Valašské Meziříčí and folded white back skirts from Vsacko rank among the oldest types. They were made of many widths of linen. Heavy back skirts replaced underskirts folded from black lustre.

Skirts sewn together developed into a richer scale of variants – expensive red and black woollen skirts, canvas skirts made of striped linen or cotton cloth, cotton skirts with pattern printing.

Sukně „šorec“ nesešitá vrapovaná z lněného ručně tkaného plátna černě barveného,
Rožnovsko, 1. třetina 19. století, inv. č. 941

Sukně „orliánka“ nesešitá skládaná z černého vlněohedvábného listru,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 3898

Sukně „orliánka“ nesešitá skládaná z černého vlněohedvábného listru a hedvábného ripsu s vytkávaným vzorem,
Hážovice, 1. třetina 20. století, inv. č. 5140

Sukně „orliánka“ nesešitá skládaná z černého vlněohedvábného listru,
Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 15876

Sukně „vsetínka“ sešitá z vlněné tkaniny s vytkávaným vzorem pruhů,
Hošťálková, 2. třetina 19. století, inv. č. 4198

Sukně „vsetínka“ sešitá z vlněné tkaniny s vytkávaným vzorem pruhů,
Růždka, 2. třetina 19. století, inv. č. 5180

Sukně sešitá „pikátka“ z bavlněného tmavě hnědého plátna s tištěným vzorem kvítků,
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 12881

Sukně sešitá z bavlněného plátna modrotisková,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 33682

Sukně barvířská „kotlová“ z bavlněného tmavěmodrého plátna,
Valašskokloboucko, 3. třetina 19. století, inv. č. 45749

Sukně sešitá z bavlněného plátna s modrotiskovým vzorem,
Nedašov, 3. třetina 19. století, inv. č. 56156

Sukně sešitá z bavlněného červeného barchetu s tištěným vzorem,
Nový Hrozenkov, 1930, inv. č. 61852

Sukně sešitá z bavlněného plátna s tištěným vzorem červených pásů,
Vsetín, 3. třetina 19. století, inv. č. 62486

Sukně sešitá z bavlněného plátna s tištěným vzorem,
Nedašov, 3. třetina 19. století, inv. č. 34136

Zástěra do pasu „fěrtoch“

je nesešitou sukni, která se vázala zepředu dozadu na sukni. Typově nejstarší zástěry bývaly zhotoveny buď na lněném či bavlněném plátně nebo damašku. Délka fěrtochu musela být stejná, jako délka sukně. Zástěra byla šitá z několika rovných dílů a v horní části byla bohatě nabíraná do pasového límce. Mezi nejoblíbenější v celém regionu Valašska patřil modrotiskový fěrtoch s nepřeborným množstvím vzorů převážně rostlinného charakteru – kvítka, kulovité plody, olisté snítky apod. Vzor byl na textilií tištěný z jedné nebo i obou stran a jeho uspořádání bylo vymezeno bordurou zvanou okolnice, která lemovala okraj zástěry ze tří stran. Plocha ve vnitřním prostoru okolnice zůstala buď nepotištěná, nebo naopak byla celá vyplněna drobnými motivy. Vedle modrotiskových se užívaly i jednobarevné plátěné zástěry. K dražším svátečním patřily fěrtochy hedvábné a brokátové, nebo vlněné s jemnými vzory. V průběhu 1. třetiny 20. století postupně tyto zástěry vytlačily z užívání zástěry modrotiskové. Výběr dražšího materiálu značil příklon k měšťanskému prostředí.

Waist apron „fěrtoch“

Waist apron is a loose skirt tied from the front to the back and covered the hole which remained after tying the underskirt. One of the most popular was a waist apron with indigo print on one or both sides of linen or damask. Apart from these, plain linen waist aprons were used. Silk waist aprons, aprons made of fine patterned woollen fabrics or brocade ranked among the more expensive festive front skirts. The choice of expensive materials signified inclination to the bourgeois society.

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z bavlněného plátna, modrotisková oboustranně tištěná,
Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 643

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z bavlněného damašku, modrotisková oboustranně tištěná,
Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 5149

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z bavlněného plátna, modrotisková oboustranně tištěná,
Vidče, 3. třetina 19. století, inv. č. 9402

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z bavlněného damašku, modrotisková oboustranně tištěná,
Valašské Meziříččí, 2. třetina 19. století, inv. č. 11774

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z bavlněného plátna, modrotisková oboustranně tištěná,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 13371

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z bavlněného plátna s vytkávaným nápisem „Dobré jitro“, modrotisková oboustranně tištěná,
Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 13455

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z bavlněného plátna, modrotisková oboustranně tištěná,
Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 19353

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z bavlněného plátna, modrotisková oboustranně tištěná,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 42040

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z tmavě červeného hedvábného brokátu s vytkávaným vzorem květů,
Horní Bečva, 3. třetina 19. století, inv. č. 6592

Zástěra do pasu „fěrtoch“ hedvábný měňavý,
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 8901

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z černého hedvábného brokátu s vytkávaným vzorem květů,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 13442

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z tmavě modré vlněohedvábné tkaniny s tištěnou pestrobarevnou okolicí,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 13444

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z hedvábného černého brokátu s vytkávanými modrými kvítky,
Rožnovsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 41787

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z tyrkysově modrého hedvábného brokátu s vytkávaným vzorem květů,
Zubří, 2. třetina 20. století, inv. č. 54594

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z vlněné tkaniny s vytkávaným vzorem,
Rožnov pod Radhoštěm, 1926, inv. č. 57342

Zástěra do pasu „fěrtoch“ z hedvábného zeleného brokátu s vytkávaným vzorem květů,
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 20. století, inv. č. 60824

Zástěra do pasu „fěrtoch“ vlněný s vytkávaným vzorem kára,
Nový Hrozenkov, 1930, inv. č. 61847

Rukávce

Lze popsat jako krátkou košilku s nabíranými rukávy. Šily se z jemného lněného nebo bavlněného batistu, mušelínu nebo bavlněného plátna a zhotovovaly se z obdélných dílů, jež byly hustě nabírané do krčního otvoru a ramenního švu. Starší typ rukávců se od vývojově mladších liší přednicí neprostříženou až ke spodnímu okraji. Prostřih na hrudi byl zapínán ozdobným špendlíkem, sponou zvanou kotula nebo na knoflíčky. Výzdoba rukávců skýtá nepřehlednou škálu technik a vzorů. Téměř do konce 19. století byly rukávce zdobeny výlučně výšivkou především na rukávech, příramcích a na límci. Dle časového vývoje a původu z jednotlivých oblastí Valašska se výšivka lišila jak užitými vzory, tak barevností. Proto hovoříme o typech rukávců rožnovských, vsackých, jihovalašských atd. Ke konci 19. století se jako výzdobný prvek vedle výšivky počaly uplatňovat i krajky síťované, pletené, háčkové, tylové nebo krajky strojově vyšíváné na plátně.

Blouse

Folk costume blouse can be described as a short sleeved chemise made from rectangular parts. They were made of fine linen or cotton batiste, muslin, or cotton cloth. In terms of development, the older type of blouse differs from the younger type in the front part not cut up to the bottom. Blouses can be classified regionally on the basis of the cut and embroidery, and mostly according to the structure of the pattern and the diversity of colours. Apart from embroidery, lace started to appear as a decorative element in the late 19th century. They were net lace, knitted, crocheted, or machine-made lace on linen. In the Vsetín region, blouse was fastened up with an ornamental clasp called "kotula".

Rukávce z bílého lněného batistu vyšíváné bílou bavlněnou přízí, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnov pod Radhoštěm, 1828, inv. č. 971

Rukávce z bílého bavlněného batistu vyšíváné bílou bavlněnou přízí, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 945

Rukávce z bílého bavlněného batistu vyšíváné bílou bavlněnou přízí, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 999

Rukávce z bílého bavlněného batistu vyšíváné bílou bavlněnou přízí, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 3051

Rukávce z bílého bavlněného batistu vyšíváné bílou bavlněnou přízí, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 3116

Rukávce z bílého bavlněného batistu vyšíváné bílou bavlněnou přízí, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 4022

Rukávce z bílého bavlněného batistu vyšíváné bílou bavlněnou přízí, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 8795

Rukávce z bílého bavlněného batistu s tylovými bílou bavlněnou přízí vyšíványi taclemi a límcem, Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 9064

Rukávce z bílého bavlněného batistu s pletenými tacemi a límcem z bílé bavlněné příze,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 9786

Rukávce z bílého bavlněného plátna vyšívání modrou bavlněnou přízí,
Vsacko, 2. třetina 20. století, inv. č. 39806

Rukávce z bílého bavlněného batistu vyšíváné bílou bavlněnou přízí, technika bílé výšivky z Rožnovska, Zubří, 1938, inv. č. 56307

Detail límce rukávců inv. č. 56307

Rukávce z bílého bavlněného batistu vyšíváné bílou bavlněnou přízí a doplněné úzkou strojovou bavlněnou krajkou,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 56522

Rukávce z bílého bavlněného plátna s límcem a tacemi háčkovanými z bílé bavlněné příže,
Dolní Bečva, 1. třetina 20. století, inv. č. 57463

Rukávce z bílého bavlněného plátna vyšívání různobarevnou hedvábnou přízí, na taclích a límci zdobené strojově paličkovanou krajkou, Nový Hrozenkov, 1945, inv. č. 6174

Rukávce z bílého bavlněného plátna vyšívání bílou bavlněnou přízí, Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 63571

Rukávce z bílého bavlněného plátna na límci a taclích se strojovou krajkou,
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 20. století, inv. č. 62461

Detail límce rukávců inv. č. 62461

Rukávce z lněného ručně tkaného bílého plátna vyšíváné různobarevnými bavlněnými přízemi,
Nový Hrozenkov, 2. třetina 19. století, inv. č. 63998

Rukávce z bílého bavlněného batistu vyšíváné bílou bavlněnou přízí, technika bílé výšivky z Rožnovska,
Hutisko-Solanec, 1926, inv. č. 64701

Rukávce z bílého bavlněného plátna se síťovanými tacemi a límcem z bílé bavlněné příze, Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina, 20. století, inv. č. 66363

Kordulka

Na rukávce se oblékala kordulka – živůtek šitý původně ze sukna na svrchní i podšívkové straně. Dle stříhového řešení rozlišujeme kordulky typu vsackého, rožnovského a jihovalašského. Přednice kordulek jsou zhotoveny z jednoho kusu tkaniny, zádová část pak z více dílů, které se v dolní části sbíhají do šůsků. Šůsky jsou u vsackého typu skládané do varhánků, u rožnovského typu střižené do klínovitého tvaru a u jihovalašského typu prodloužené podehnuté. Vsetínské a jihovalašské kordulky jsou kratší, mají mělký obloukovitý výstřih. Rožnovská kordulka je naopak vyšší a má hluboký obloukovitý výstřih. Společným výzdobným prvkem je lemování výstřihu, zapínání a spodního okraje stuhou různého provedení – sametka, kovová porta, krajka, šňůrová porta, prýmek, popřípadě stuhu nahrazuje výšivka. Základním materiálem pro zhotovení bylo sukno, ovšem u rožnovských kordulek se vlivem dobové módy uplatnily i další materiály – bavlněný samet, hedvábný damašek či brokát. Rovněž barevnost kordulek je velmi variabilní. U vsackých kordulek je výlučně červená, u jihovalašských se vedle červené barvy objevují i různé odstíny modré či fialové. Nejvíce barevných variant vykazují rožnovské kordulky, na nichž nalezneme různé odstíny červené, modré, zelené, fialové či černé.

Starobylostou variantou živůtku je **kabátek** zhotovovaný většinou z drahého hedvábného materiálu a zdobený několikařadými kovovými porty. Jeho výskyt je doložen již v poslední třetině 18. století a nosíval se na Rožnovsku a Novohrozenkovsku.

Bodice and bodice called coatee

Bodice was worn over a blouse and was originally made of cloth on both top and lining side. The design of bodice around Vsetín did not experience so many changes in the course of years as the bodice from Rožnov did. The Rožnov bodice developed in many variants with respect to used material, such as cloth, velvet, silk, or damask, or decorations such as trimming, cording, lace, or embroidery. Basic bodice colour is red in various shades; on Rožnov bodices black, blue, purple, and green colour can be found as well. The two types of bodice differ in design – the Rožnov bodice is higher, low-cut, and the back parts end in little wedge-shaped coat-tails. The Vsetín bodice is lower, and instead of coat-tails it has folds in the back part.

Ancient variant of the bodice is a coatee made usually of expensive silk and decorated with several lines of metallic trimming. Its appearance is documented as early as in the last third of the 18th century and was worn in the regions around Rožnov and Nový Hrozenkov.

Kordulka „kabátek“ z fialového sukna se 4 zelenými sametovými portami,
Rožnovsko, 3. třetina 18. století, inv. č. 1002

Kordulka „kabátek“ z hedvábného brokátu se vzorem květů, lemovaná stříbrnými portami,
Rožnovsko, přelom 18. a 19. století, inv. č. 1004

Kordulka „kabátek“ z hedvábného brokátu s vytkávanými kvítky a zelenými sametovými portami,
Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 18. století, inv. č. 6029, přední strana

Kordulka „kabátek“ z hedvábného brokátu s vytkávanými kvítky a zelenými sametovými portami,
Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 18. století, inv. č. 6029, zadní strana

Kordulka „kabátek“ z tmavě červeného hedvábného sametu se stříbrnými portami,
Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 18. století, inv. č. 12734

Kordulka z tmavě červeného sukna se zelenou portou,
Rožnovsko, 1858, inv. č. 12119

Kordulka z tmavě červeného sukna se zelenou vzorovanou portou a výšivkou,
Dolní Bečva, 1849, inv. č. 19181

Kordulka z červeného sukna se zelenou seřezávanou portou,
Valašské Meziříččí, 3. třetina 19. století, inv. č. 55521

Kordulka z červeného sukna se zelenou seřezávanou portou,
Vsetínsko, 1882, inv. č. 63505, přední strana

Kordulka z červeného sukna se zelenou seřezávanou portou,
Vsetínsko, 1882, inv. č. 63505, zadní strana

Kordulka pro nevěstu z hedvábného světlemodrého damašku se stříbrnými portami,
Nový Hrozenkov, 1895, inv. č. 63449

Kordulka z černého bavlněného sametu s výšivkou z různobarevné hedvábné příže,
Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 58592

Kordulka z bavlněného tmavě modrého sametu s bílou šňurovanou portou s květinovým motivem,
Liptál, 1. třetina 20. století, inv. č. 61766

Kordulka z tmavě červeného sametu s portou strojově vyšívanou s květinovým motivem,
Hrachovec, 1925, inv. č. 62177

Kordulka z tmavě modrého hedvábného brokátu s portou z vyšívané aplikace,
Nový Hrozenkov, 1930, inv. č. 61840

Kordulka z černého bavlněného sametu se šňůrovou portou,
Dolní Bečva, 1. třetina 20. století, inv. č. 57494

Kordulka z tmavě fialového sukna s portou z proplétané stuhy,
Valašská Bystřice, 2. třetina 20. století, inv. č. 61163

Čepec a rouška

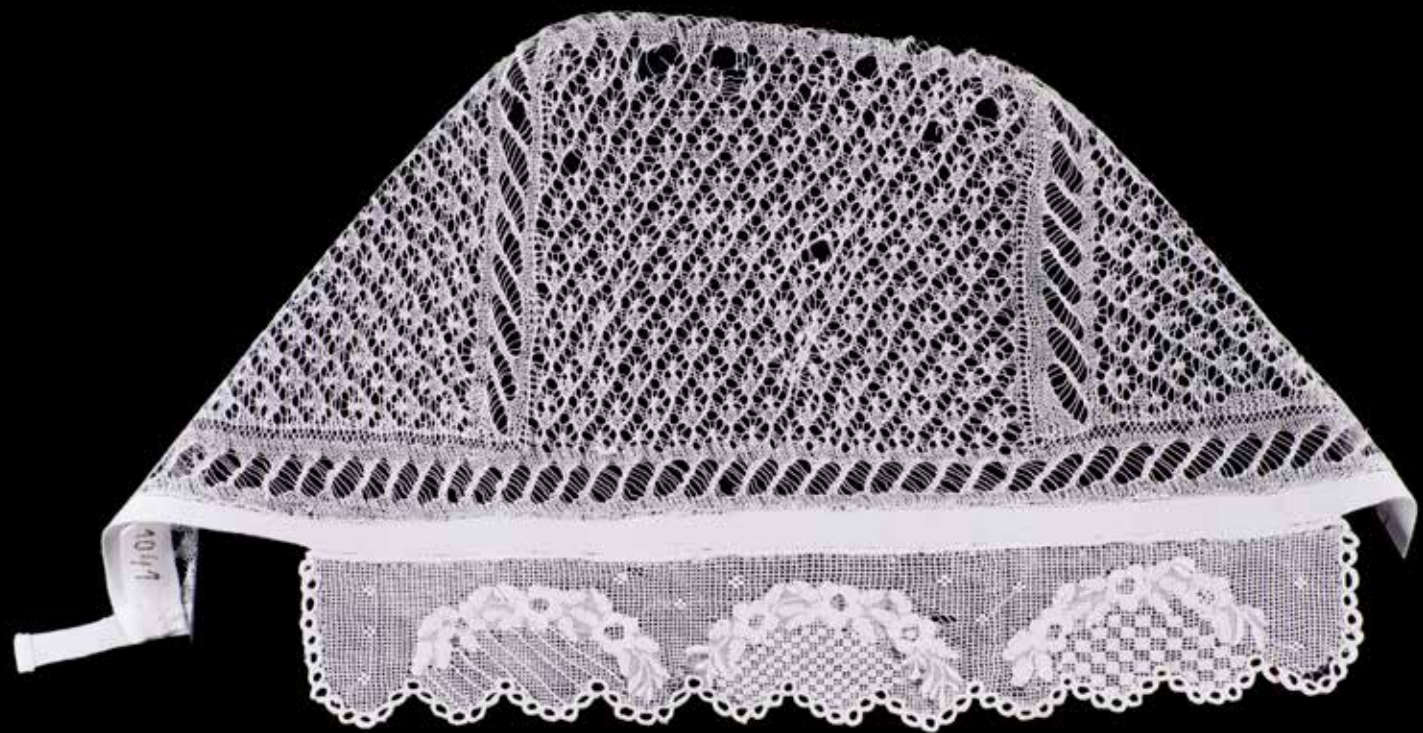
Čepec byl nezbytnou oděvní součástí každé vdané ženy. Přikrývala jím dlouhé vlasy spletené do dvou copů a ovinuté okolo hlavy. Nejstarší doložené čepce z období poloviny 19. století z Valašska jsou vyhotoveny síťováním, které je doplněno drobnou výšivkou většinou rostlinného nebo zvířecího motivu. Čepce pletené, tylové, háčkované, celovyšívané a z krajkoviny se začaly vyrábět a užívat až v průběhu druhé poloviny 19. století. Součástí čepce je mřížka, krajka obvykle vyšívána, ale také háčkovaná či ve výjimečných případech i síťovaná. Mřížka zdobí čelní část čepce a obvykle je složena z tzv. zubů (coků), jejichž počet se ustálil na pěti a sedmi zubech. Zcela výjimečně se objevuje i větší počet zubů, ovšem vždy v lichém počtu.

V archaických dobách byl čepec ovazován rouškou zhotovenou z jemného plátna, mušelínu či batistu. Pruh plátna vedl z čela a vázal se v zátylku na mašli nepřilíživých rozměrů. Výšivkou nebo krajkou zdobené konce roušky volně splývaly na záda.

Cap and veil

Cap was an absolutely necessary piece of clothing of every married woman. She used it to cover her long plaited hair wound around her head. The oldest documented caps are netted with a little embroidery mostly of plant or animal motif. Apart from this, caps were also knitted, crocheted, embroidered or made of tulle. Every cap is supplemented with embroidery in the front part with five, seven, or exceptionally even more indentations. This lace is usually embroidered, but besides also crocheted or netted. In the archaic times a veil was wrapped around the cap in addition, in the form of linen strip decorated with embroidery or lace at the edges.

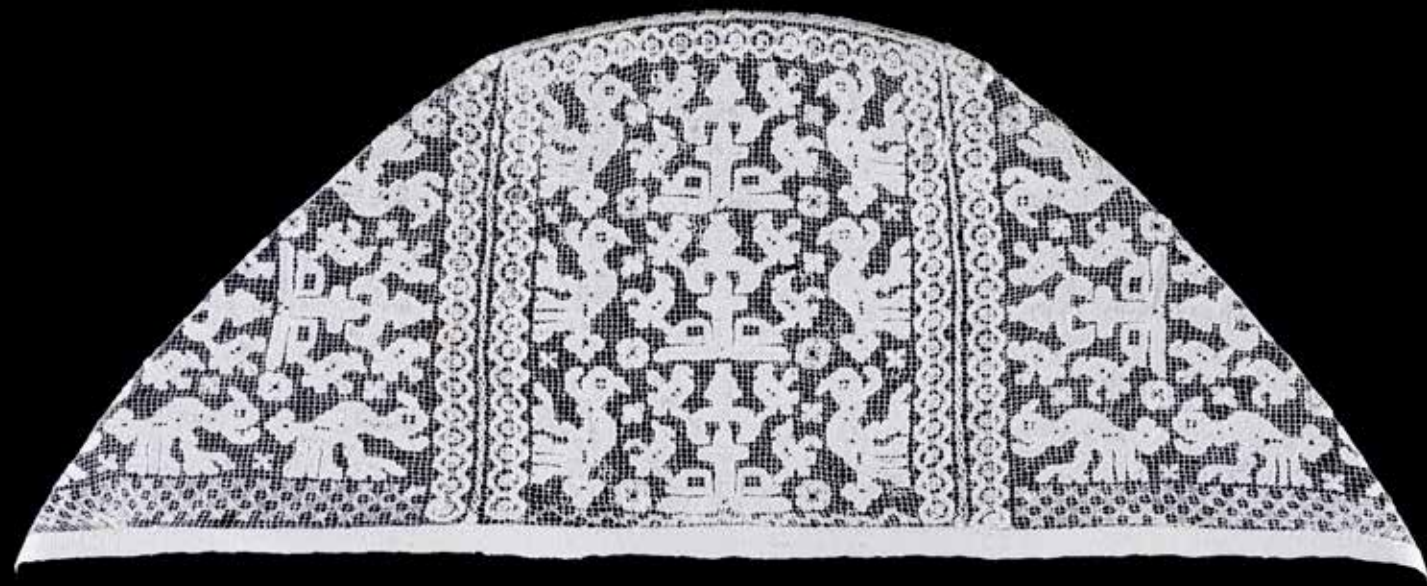
Čepec pletený z bílé bavlněné příze prolamovaným vzorem s vyšívanou mřížkou s jedenácti zuby,
Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 1041

Čepec síťovaný z bílé bavlněné příze s výšivkou na věnce a s háčkovanou mřížkou s dvacetidvěma zuby,
Nový Hrozenkov, 2. třetina 19. století, inv. č. 1042

Čepec síťovaný z bílé bavlněné příze s výšivkou s motivem ptáčků, bez mřížky,
Nový Hrozenkov, 2. třetina 19. století, inv. č. 1087

Čepec síťovaný z bílé bavlněné příze s výšivkou na chlapca a se síťovanou mřížkou s pěti zuby,
Nový Hrozenkov, 2. třetina 19. století, inv. č. 1089

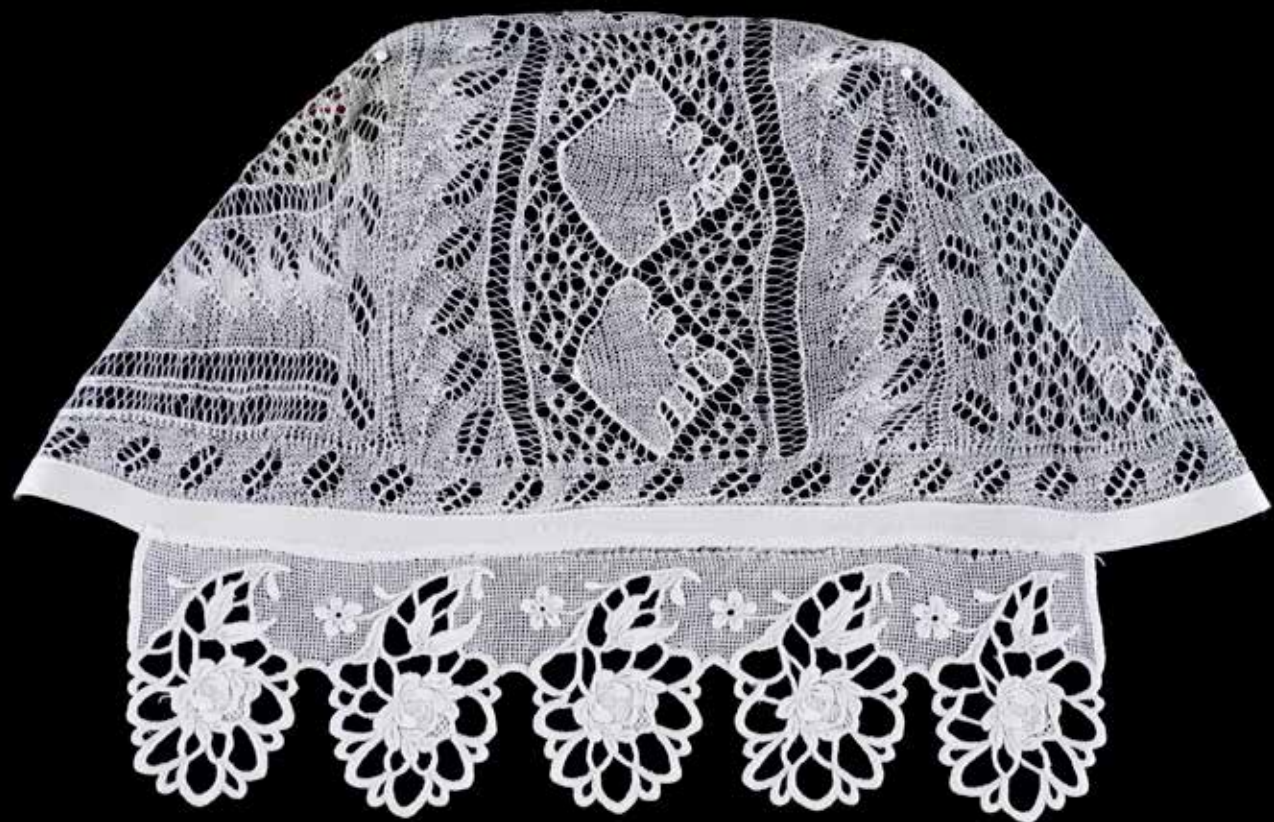
Čepec „grušpicový“ z bílého bavlněného tylu s výšivkou a s vyšívanou mřížkou s pěti zuby,
Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 2041

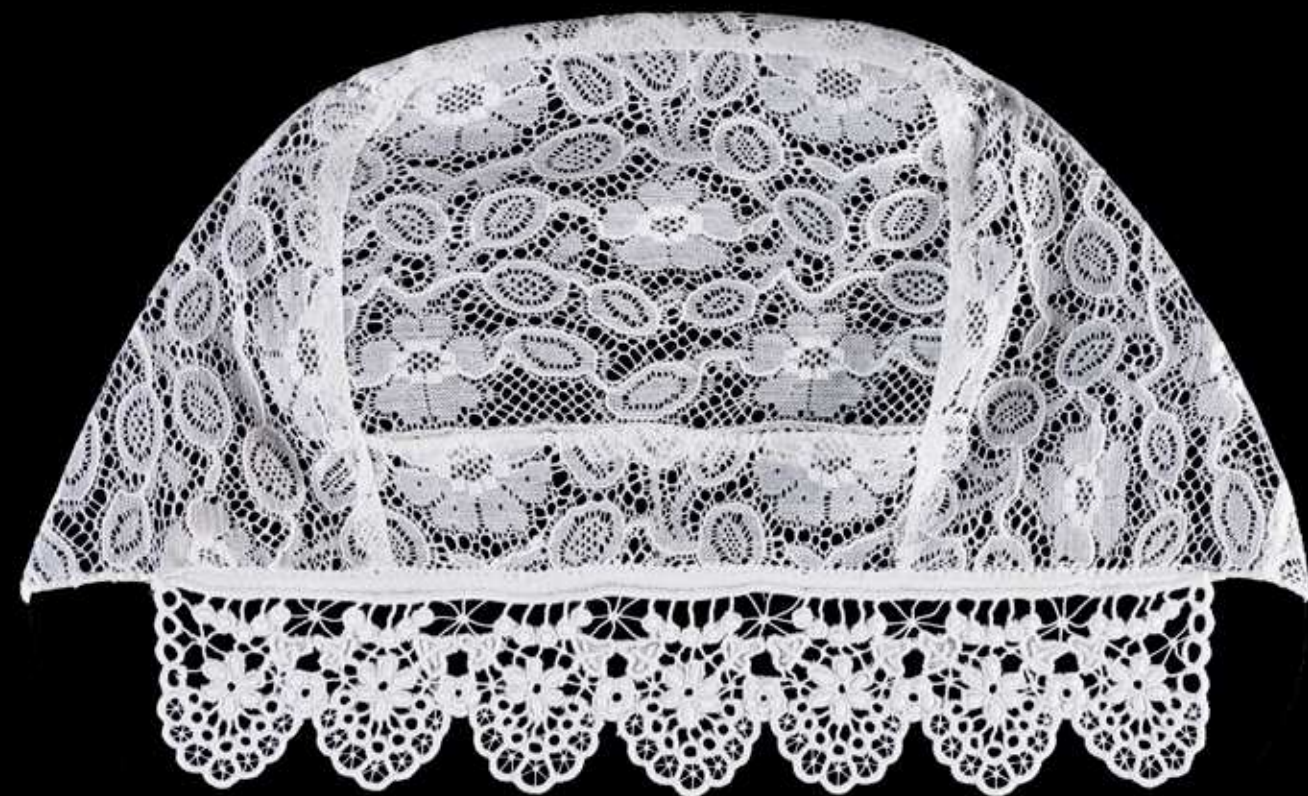
Čepec „zděchák“ tkaný na stativech z bílé bavlněné příze se vzorem kosočtverců a háčkovanou mřížkou s devíti zuby,
lokalita neurčena, 3. třetina 19. století, inv. č. 2042

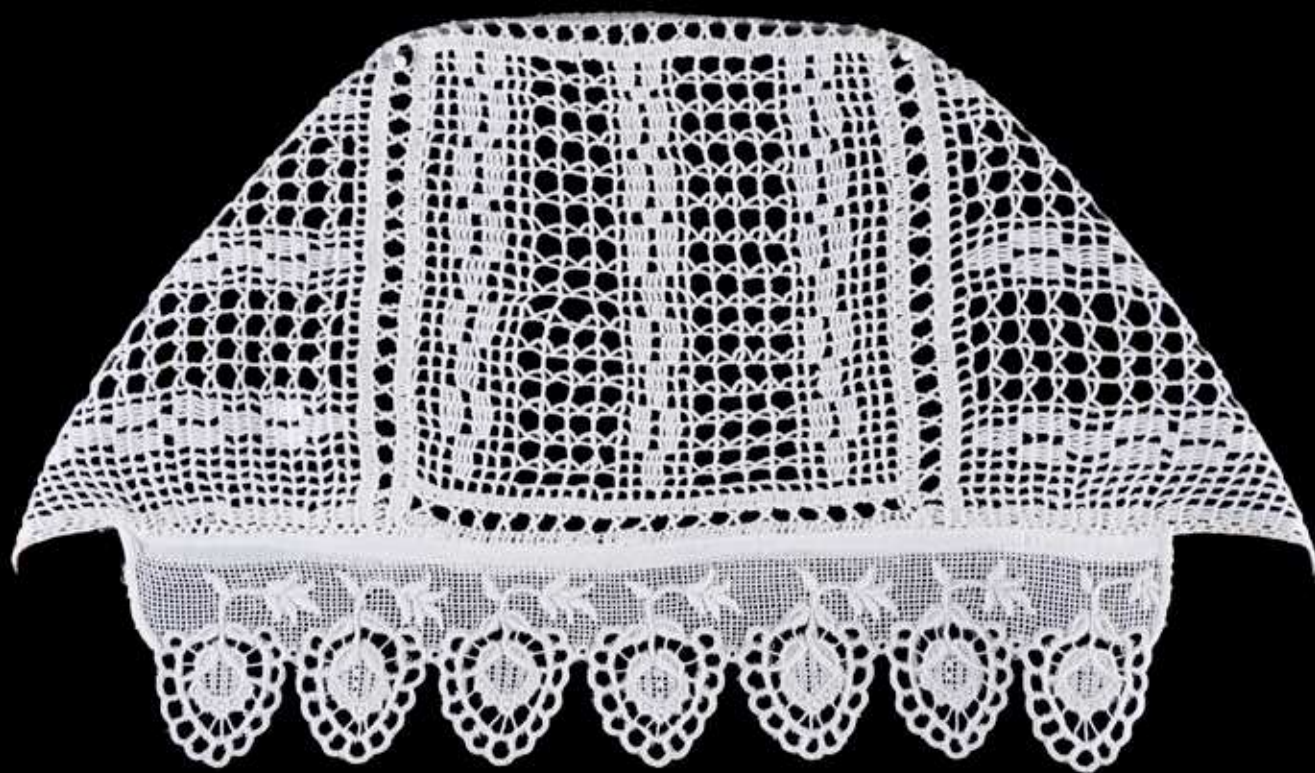
Čepec pletený z bílé bavlněné příze s výšivkou a s vyšivanou mřížkou s pěti zuby,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 21578

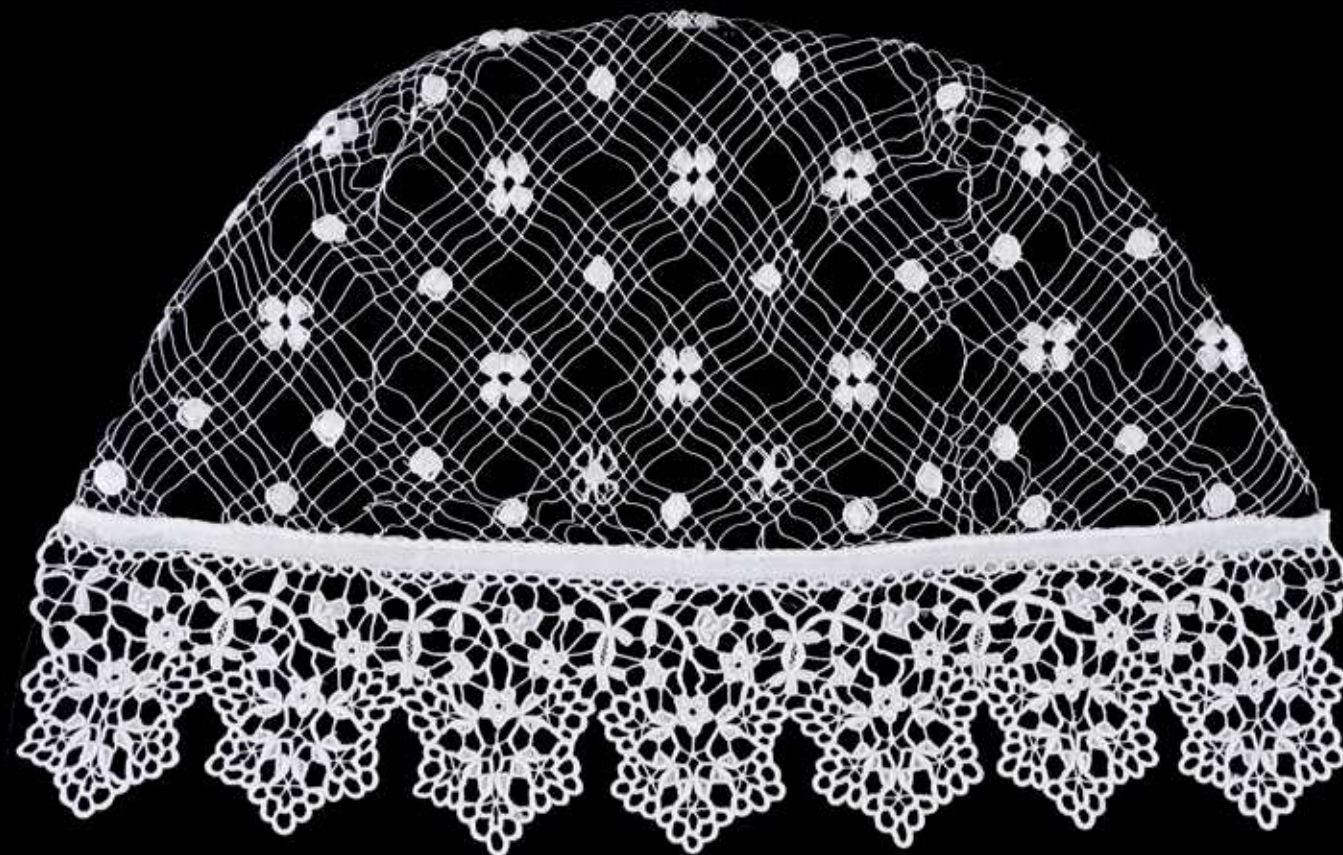
Čepec ze strojové krajky s květinovým motivem a s vyšivanou mřížkou se sedmi zuby,
Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 34362

Čepec háčkovaný z bílé bavlněné příze s vyšívanou mřížkou se sedmi zuby,
Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 47947

Čepec síťovaný z bílé bavlněné příze s výšivkou a s vyšívanou mřížkou se sedmi zuby,
Zubří, 1920, inv. č. 62627

Čepec „grunšpicový“ z bílého bavlněného tylu s výšivkou a s vyšívanou mřížkou s pěti zuby,
Valašské Meziříčí, 3. třetina 19. století, inv. č. 63485

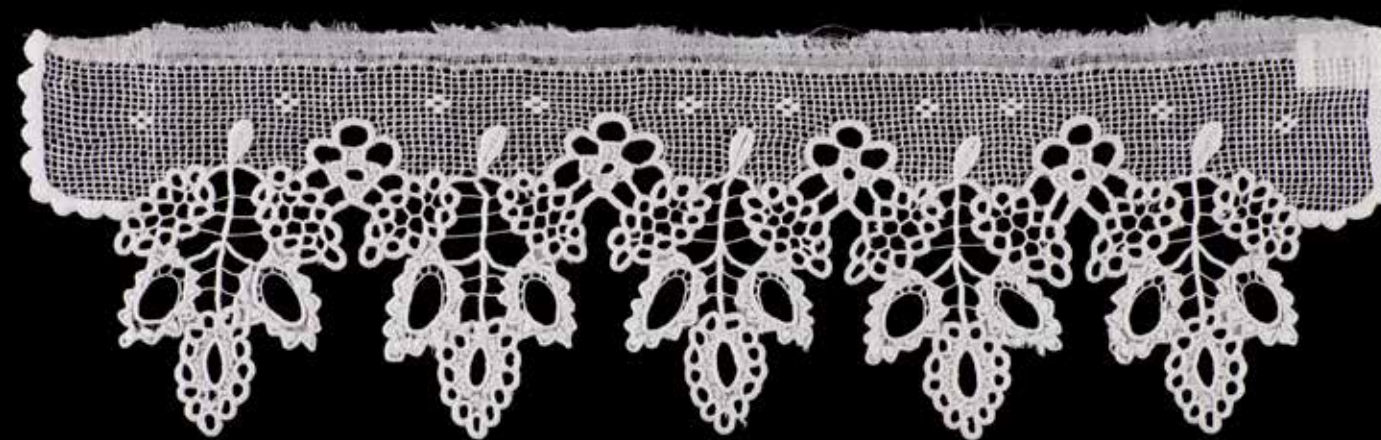
Čepec síťovaný z bílé bavlněné příze s výšivkou ptáčka a s vyšívanou mřížkou se sedmi zuby,
Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 64722

Čepec „zděchák“ tkaný na stativě z bílé bavlněné příze se vzorem „kočičí tlapky“ s háčkovanou mřížkou se sedmi zuby, novodobá kopie, Rožnov pod Radhoštěm, 2005, inv. č. 64021

Mřížka k čepci vyšívána bílou bavlněnou přízí na bílém bavlněném batistu, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 1022

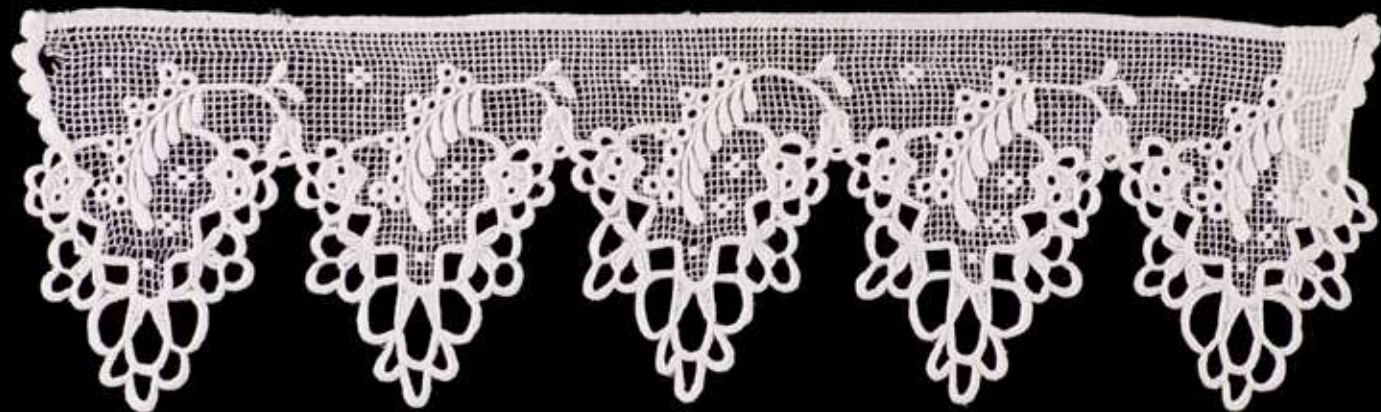
Mřežka k čepci vyšívaná bílou bavlněnou přízí na bílém bavlněném batistu, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 1060

Mřežka k čepci vyšívaná bílou bavlněnou přízí na bílém bavlněném batistu, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 1088

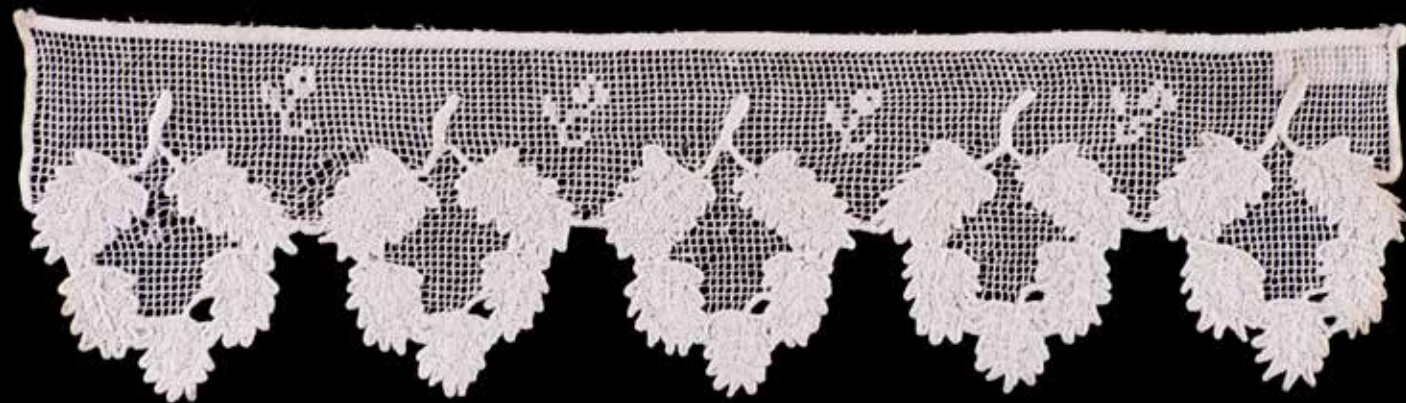
Mřežka k čepci vyšívaná bílou bavlněnou přízí na bílém bavlněném batistu, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 1091

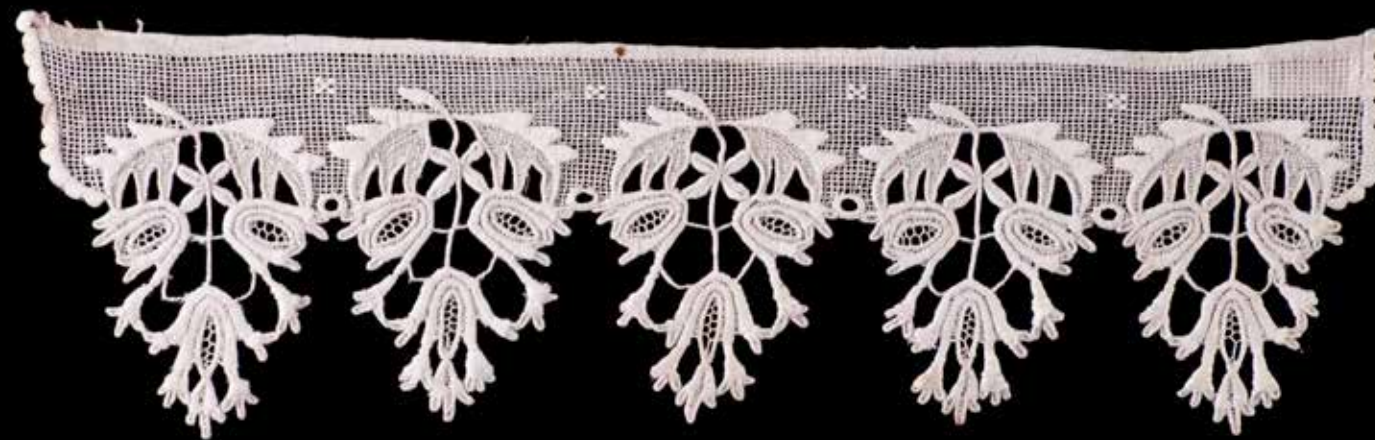
Mřežka k čepci vyšívaná bílou bavlněnou přízí na bílém bavlněném batistu, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 1102

Mřežka k čepci vyšívaná bílou bavlněnou přízí na bílém bavlněném batistu, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 1218

Mřežka k čepci vyšívaná bílou bavlněnou přízí na bílém bavlněném batistu, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 2046

Mřežka k čepci vyšívána bílou bavlněnou přízí na bílém bavlněném batistu, technika bílé výšivky z Rožnovska, Rožnovsko, 2. třetina 19. století, inv. č. 3641

Rouška z bílého bavlněného mulu s výšivkou ze žlutého a bílého hedvábí a paličkovanou krajkou, Rusava, 1. třetina 19. století, inv. č. 2139

Detail roušky inv. č. 2139

Šátek

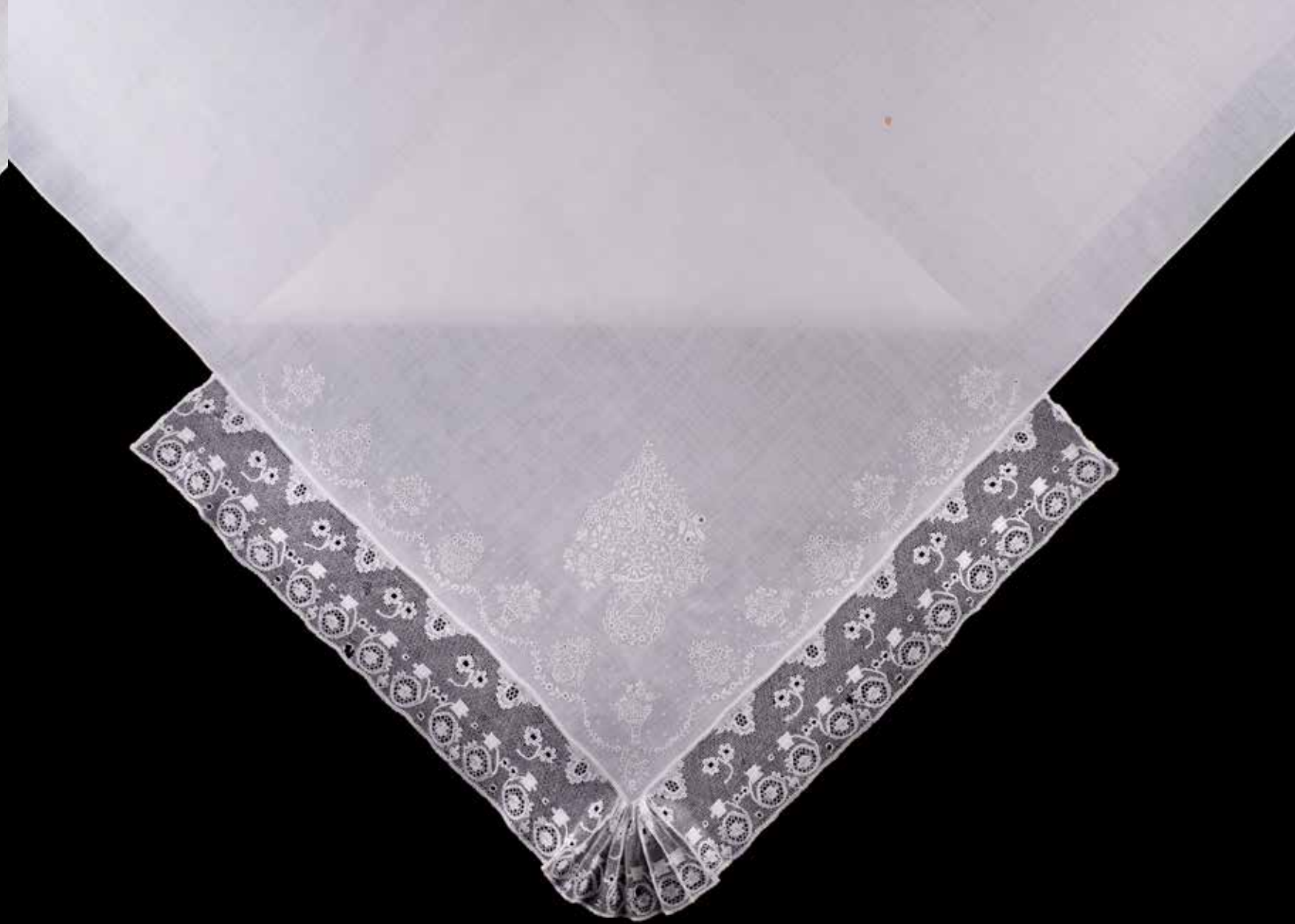
se vyskytuje v nepřehledném množství variant rozměrů, materiálového složení, barev a způsobů výzdoby. Doplnoval tradiční oděv každodenní, příležitostný i obřadní. Vázal se obvykle pod bradou nebo v týle. K nejstarším dokladům náleží vyvazovačky s jemnou bílou výšivkou, doplněné vláčkovou krajkou, nebo šátky lipské z bavlněného plátna s bohatým květinovým potiskem. V průběhu druhé poloviny 19. století narostla rozmanitost provedení, nosily se šátky plátěné, vlněné, hedvábné, sametové, potištěné nebo vyšíváné, zdobené třásněmi, aplikacemi nebo výšivkou.

Scarf

This piece of clothing appears in plentiful amounts of size variants, materials, colours and kinds of decorations. The scarf completed everyday, occasional, and ceremonial traditional clothes. It was usually tied under the chin or at the back of the head. Scarves with fine white embroidery completed with bobbin lace or Leipzig scarves made of cotton cloth with rich floral printing rank among the oldest collection items. During the second half of the 19th century the diversity of designs grew; linen, woollen, silk, velvet printed or embroidered scarves were worn, decorated with fringes, appliqués or embroidery.

Šátek „vyvazovačka“ z bílého bavlněného batistu s vláčkovou krajkou, vyšívána bílou bavlněnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 947

Šátek „vyvazovačka“ z bílého bavlněného batistu s vláčkovou krajkou, vyšívána bílou bavlněnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 1084

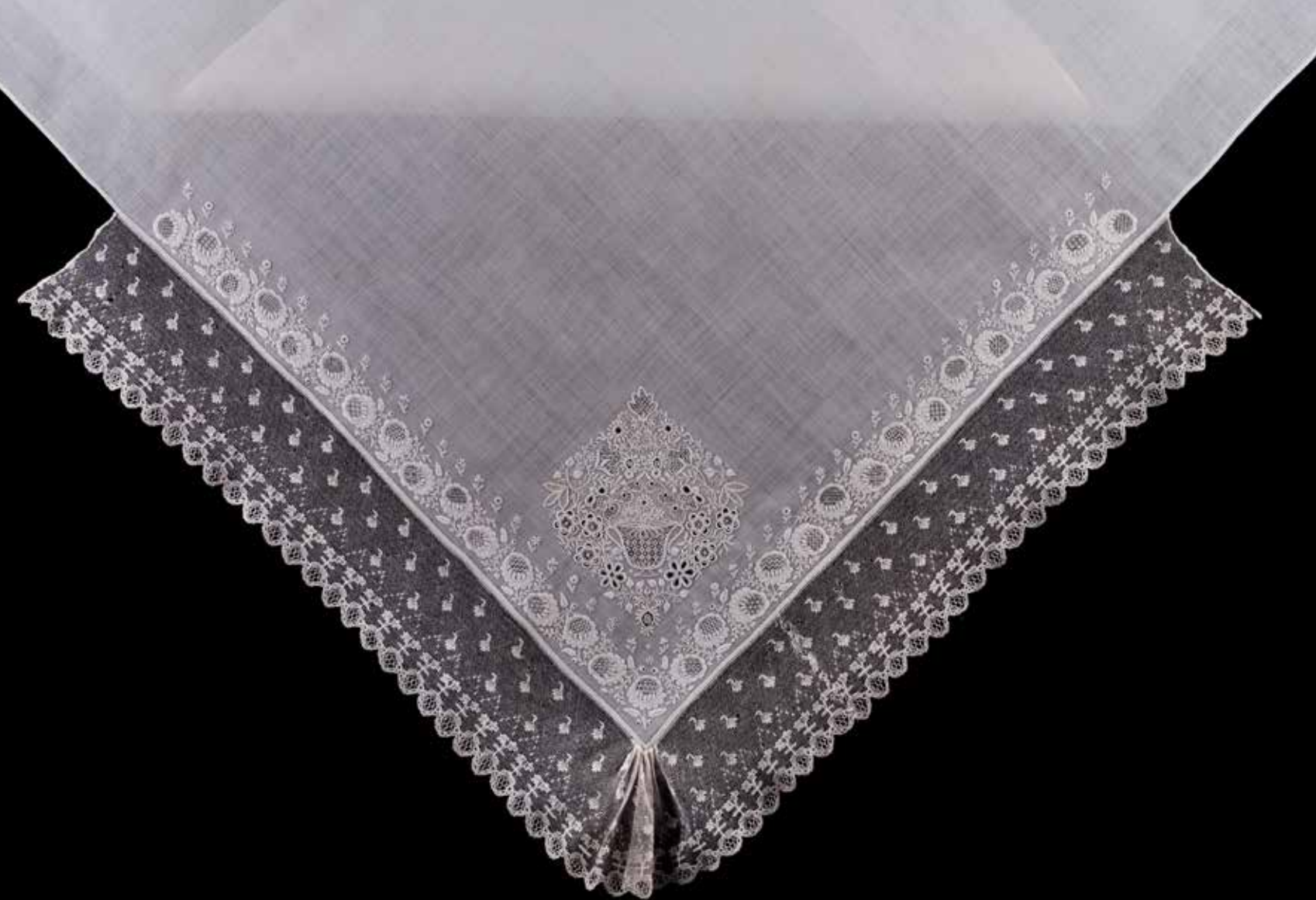
Šátek „vyvazovačka“ z bílého bavlněného batistu s vláčkovou krajkou, vyšívána bílou bavlněnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 947

Šátek „vyvazovačka“ z bílého bavlněného batistu s vláčkovou krajkou, vyšívána bílou bavlněnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 2308

Šátek „vyvazovačka“ z bílého bavlněného batistu s vláčkovou krajkou, vyšívána bílou bavlněnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 2329

Šátek „vyvazovačka“ z bílého batistu s vláčkovou krajkou, vyšívána bílou bavlněnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 21266

Šátek „vyvazovačka“ z bílého bavlněného batistu s vláčkovou krajkou, vyšívána bílou bavlněnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 10009

Detail výšivky na šátku „vyvazovačka“ inv. č. 10009

Šátek „vyvazovačka“ z bílého bavlněného batistu s vláčkovou krajkou, vyšívána bílou bavlněnou přízí, Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 61043

Detail výšivky na šátku „vyvazovačka“
inv. č. 61043

Šátek „vyvazovačka“ z bílého bavlněného batistu s vláčkovou krajkou, vyšívána bílou bavlněnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 63514

Detail výšivky na šátku „vyvazovačka“ inv. č. 63514

Šátek „vyvazovačka“ z bavlněného bílého tylu vyšívána bílou bavlněnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina, 20. století, inv. č. 28025

Šátek „vyvazovačka“ z bavlněného tylu vyšívána bílou bavlněnou přízí,
Valašská Bystřice, 1. třetina 20. století, inv. č. 26034

Šátek „vyvazovačka“ síťovaná z bílé bavlněné příze s výšivkou z bílé bavlněné příze,
Horní Bečva, 1. třetina 20. století, inv. č. 33264

Šátek „vyvazovačka“ síťovaná z bílé bavlněné příze vyšívána bílou bavlněnou přízí,
Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 63361

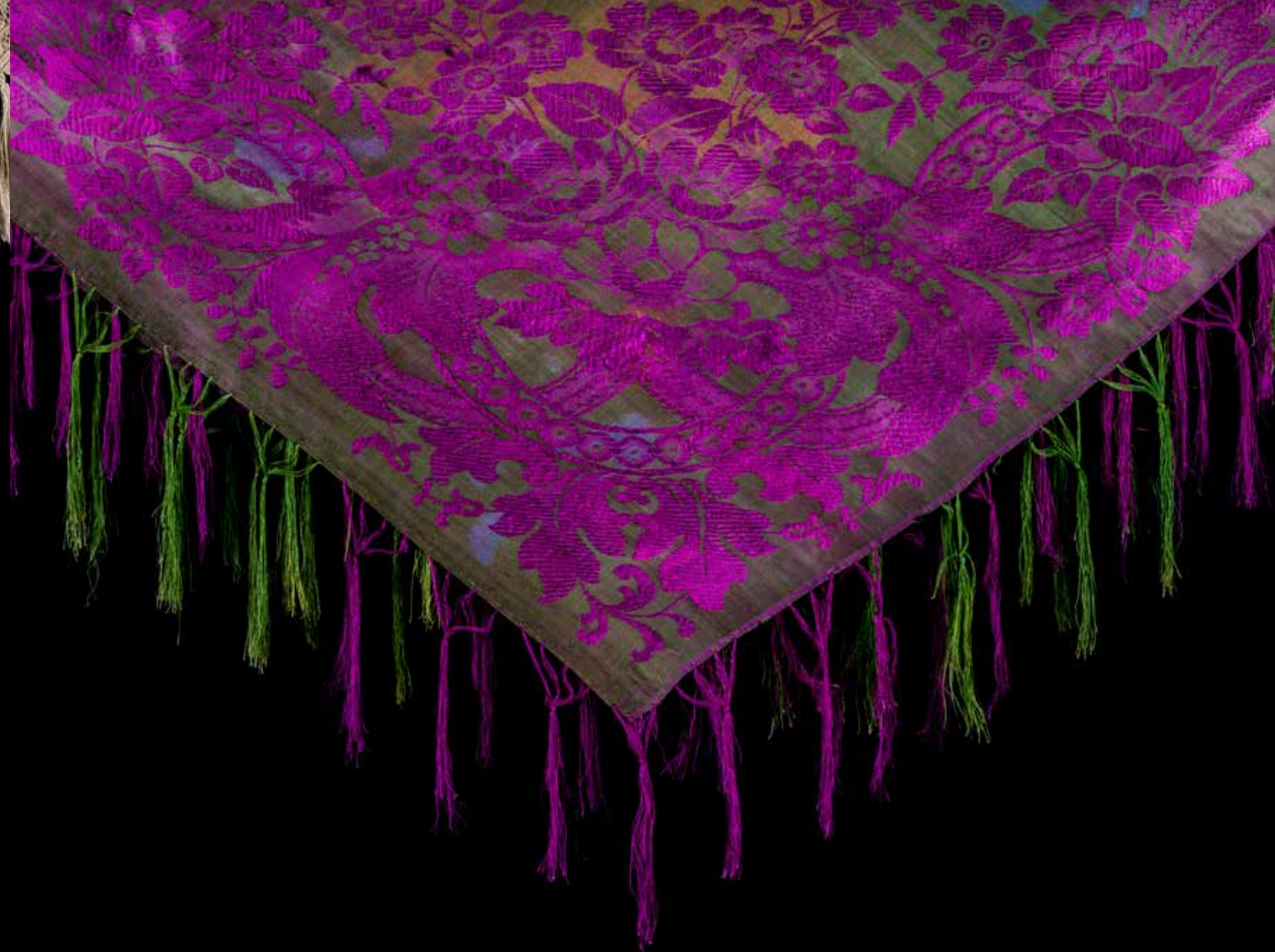
Šátek lipský z bílého bavlněného plátna s tištěným vzorem,
lokalita neurčena, 2. třetina 19. století, inv. č. 1114

Šátek z tmavě hnědé vlněné tkaniny s tištěným květinovým vzorem,
Janová, 2. třetina 19. století, inv. č. 4645

Šátek ze smetanově béžového sametu s vytlačným vzorem květů a výšivkou z různobarevných hedvábných přízí,
Vidče, 3. třetina 19. století, inv. č. 7289

Šátek „hedvábnica“ ze zelené hedvábné tkaniny s vytkávaným květinovým vzorem fialovou hedvábnou nití,
Valašské Meziříčí, 3. třetina 19. století, inv. č. 16075

Šátek ze smetanově bílé hedvábné tkaniny s vytkávaným květinovým vzorem a třásněmi,
Rožnovsko, 3. třetina 19. století, inv. č. 21523

Šátek „lipský“ z bílého bavlněného plátna s tištěným vzorem květů a medailonů,
Rusava, 2. třetina 19. století, inv. č. 26252

Šátek ze smetanově žluté hedvábné tkaniny s vytkávaným květinovým vzorem,
lokalita neurčena, 1. třetina 20. století, inv. č. 33617

Šátek ze smetanově žluté vlněné tkaniny s vytkávaným vzorem pruhů,
Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 34350

Šátek „starosvětský“ ze smetanově žluté vlněné tkaniny s třásněmi a s tištěnou barevnou bordurou s květinovým motivem, Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 39979

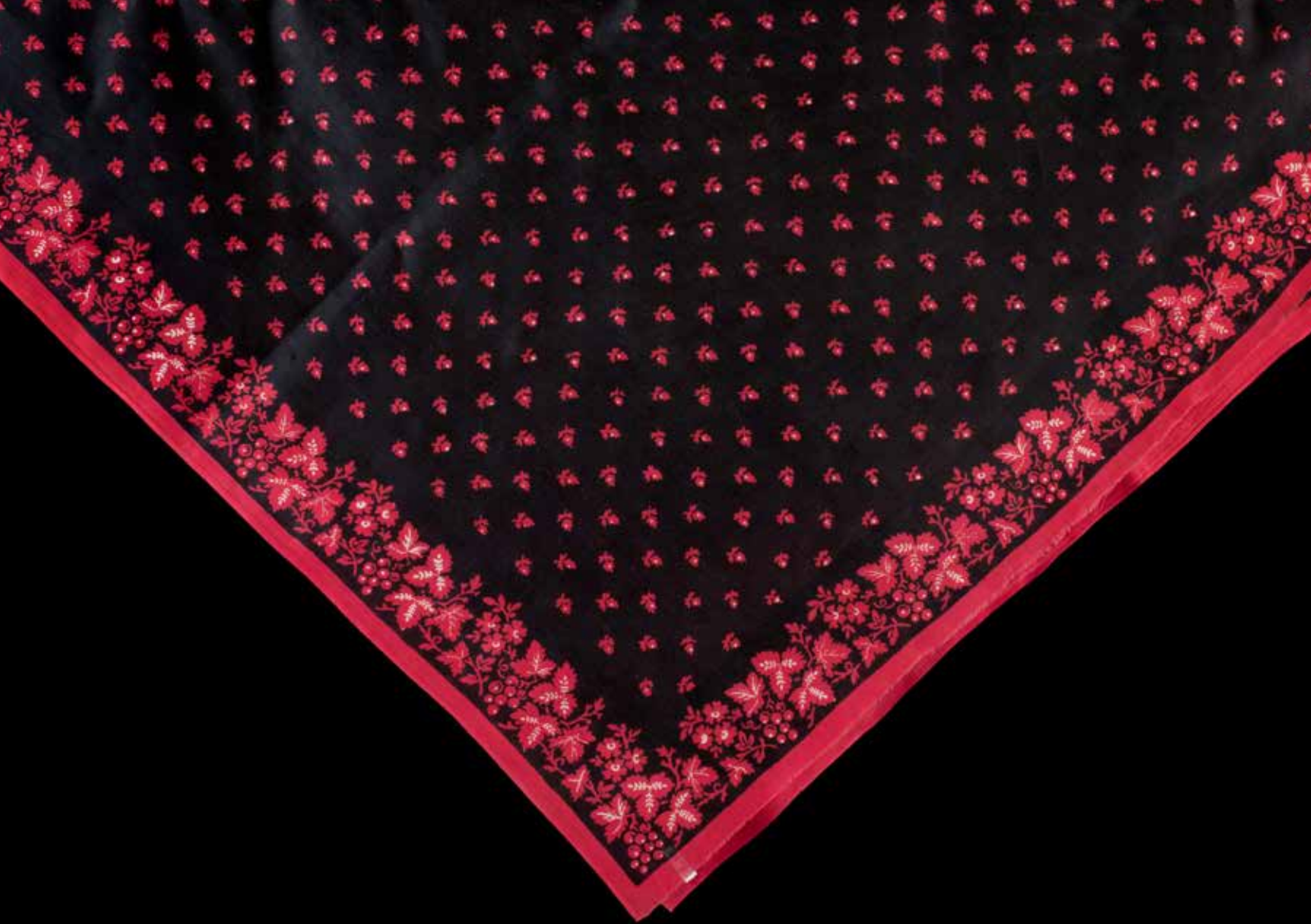
Šátek z hnědé vlněnohedvábné tkaniny s třásněmi, s vytkávaným vzorem proužků a tištěnou květinovou okolnicí, Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 42055

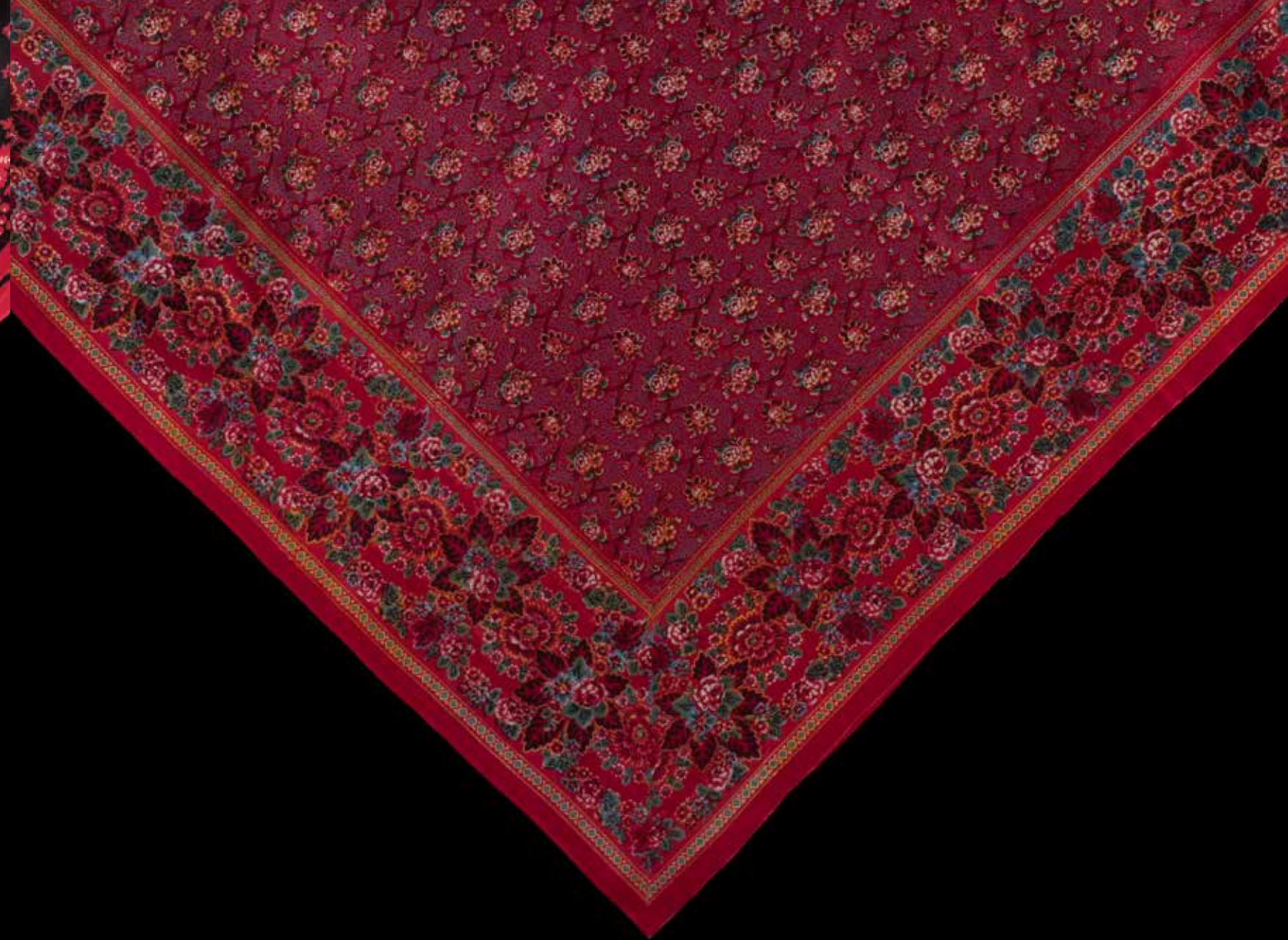
Šátek ze smetanově žluté vlněné tkaniny s výšivkou s motivem fialek z různobarevné hedvábné příže, Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 35378

Šátek „starosvětský“ z černé vlněné tkaniny s třásněmi a tištěným pestrobarevným orientálním vzorem, Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 36061

Šátek „lipský“ z černého bavlněného plátna s tištěným vzorem s květinovým motivem,
Valašské Meziříčí, 3. třetina 19. století, inv. č. 63421

Šátek „lipský“ z červeného bavlněného plátna s tištěným vzorem s květinovým motivem,
Valašské Meziříčí, 3. třetina 19. století, inv. č. 63429

Šátek z bavlněného plátna modrotiskový s vícebarevným tiskem,
Valašské Klobouky, 3. třetina 19. století, inv. č. 27860

Šátek z šedé hedvábné tkaniny s vytkávaným vzorem květů,
Zašová, 2. třetina 20. století, inv. č. 64211

Šátek z bavlněného hnědého sametu s třásněmi a vytlačným meandrovitým vzorem,
Dolní Bečva, 1. třetina 20. století, inv. č. 57460

Šátek „tibétka“ z černé vlněné tkaniny s tištěným vzorem květů a mřížky,
Lačnov, 1. třetina 20. století, inv. č. 61149

Obřadní plachta „úvodnice“

Při obřadních příležitostech, jakými byla svatba, úvod, významné svátky nebo pohřby, ženy nosily přes ramena a paže úvodní plachtu sešitou ze dvou nebo tří nestejně širokých pásů lněného plátna. Podélným středem plachty vedl pruh bohaté, hedvábnou přízí zhotovené výšivky. Skládala se z motivů převážně rostlinného původu, mnohdy upravených do geometrických podob. Motivy byly charakteristické pro určitou oblast, proto způsob výšivky napovídá o místním původu úvodnic. Starobylá forma lněných úvodnic byla přibližně od 60. let 19. století nahrazována plachtami z lehčích materiálů, zejména z bílého batistu a jemného bavlněného plátna. Nový materiál umožňoval provést jemnější, převážně bílou výšivku, která již nebyla situována do středového pásu, ale lemovala okraje nebo byla rozmístěna po celé ploše plachty. Poslední vývojovou formou úvodnic jsou síťované či tylové plachty zdobené rovněž výšivkou.

Ceremonial shawl

During ceremonial occasions, women wore ceremonial shawl around their shoulders and arms in the form of linen sewn from two or three unequally broad strips of linen. In the middle part of the shawl, there was a strip of rich embroidery that carried characteristic motives for the particular region. This ancient style of shawl was gradually replaced by other forms made of white batiste with soft white embroidery or netted and tulle embroidered strips.

Plachta obřadní „úvodnice“ z lněného ručně tkaného plátna, vyšívána hedvábnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 19. století, inv. č. 994

Středový pás z plachty obřadní „úvodnice,“ z lněného ručně tkaného plátna, vyšívány hedvábnou přízí modré barvy, severní Vsetínsko, přelom 18. a 19. století, inv. č. 63415

Obřadní plachta „úvodnice“ z bavlněného tylu vyšívána bílou bavlněnou přízí, Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 24407

Obřadní plachta „úvodnice“ z bílého bavlněného mušelínu vyšívána bílou bavlněnou přízí,
technika bílé výšivky z Rožnovska,
Rožnov pod Radhoštěm, 1880, inv. č. 62764

Detail výšivky na plachtě úvodnici inv. č. 62764

Soukenný kabátek

Oděvem chránícím ženu před nepřízní počasí byl soukenný kabátek s dlouhými rukávy a délkou sahající k bokům. Svrchním materiálem bylo převážně černé sukno. Kabátky se lišily všitou podšívkou. Do běžně nošených kabátků se vkládala saténová nebo flanelová podšívka, tyto kabátky nazýváme kacabajkami. Do zimního mrazivého počasí si ženy oblékaly kabátky zvané vatýrky, vatované vlněnou výplní nebo podšíváné ovčí kožešinou. Jinou variantou kabátku byl lajbík – soukenný, většinou tmavomodrý kabátek podšitý kožešinou a s charakteristickými vzadu zdviženými šůsky.

Dlouhý kabát

zvaný šuba náleží k nejnákladnějším součástkám tradičního ženského i mužského oděvu. Shora obvykle býval pošíť červeným sukmem či atlasem a podšitý ovčí kožešinou. Okraje jsou lemovány liščí nebo vydří kožešinou a v ploše je zdoben portami a aplikacemi z prýmků. Ač svou podobou evokuje zimní oděv, šuba se nosila i v létě jako znak zámožnosti.

Coatee and fur jacket

Overgarment protecting the women from bad weather was a coatee made mainly of black woollen cloth and differing with inserted lining. Commonly worn coatees with satin or flannel lining were called “kacabajka”. In winter ice-cold weather women wore coatees padded with woollen stuffing or lined with sheep’s fur. Another variant of coatee was “lajblík” – woollen, usually dark blue coatee lined with fur, characteristic with lifted coat-tails at the back.

Fur coat “šuba”

Long fur coat belongs to the most expensive pieces of traditional women’s and men’s clothing. It was usually sewn with red cloth or satin on the top and lined with sheep fur coat. Edges were trimmed with fox or otter fur and in the middle it was decorated with trimmings and braids appliqués. Although they evoke winter clothes with their design, fur coats were worn in summer as well as a symbol of wealthiness.

Kabátek „kacabajka“ z černého sukna vatovaný s imitací persiánu a korálkovou portou, Veselá, 1885, inv. č. 4018

Kabátek „kacabajka“ z vlněné tkaniny s vytkávaným vzorem listů,
Veselá, 1885, inv. č. 4019

Kabátek z černého sukna se šňůrovou aplikací u zapínání,
Zubří, 1. třetina 20. století, inv. č. 62082

Kabátek „lajbík“ s modrým soukenným potahem s ovčí kožešinou, lemovaný modrou hedvábnou stuhou, Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 2337, přední strana

Kabátek „lajbík“ s modrým soukenným potahem s ovčí kožešinou, lemovaný modrou hedvábnou stuhou, Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 2337, zadní strana

Kožich krátký z ovčí kůže zdobený šňůrováním a zelenými aplikacemi,
Nedašov, 3. třetina 19. století, inv. č. 26295

Kožíšek z černého sukna podložený ovčí kožešinou,
Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 15697

Kabát „šuba“ z červeného sukna podšíitý a lemovaný kožešinou, zdobený zlatými prýmky a střapci květinovými závěsy,
Dolní Bečva, 3. třetina 19. století, inv. č. 39624

Obuv

Mimo zimu ženy chodily bez obuvi na bosu a k práci nosily krpce. Jejich sváteční obuv však byla velmi rozmanitá. K ubíraným punčochám ženy obouvaly nízké kožené střevíce zvané zámišky. Podobným typem bot byly soukenné střevíce „střívjata“ s velkým jazykem a zavazované stuhou. V Novém Hrozenkově se formovaly do velmi zdobných střevíců „kordybánek“ kráslených výšivkou a korálky. Velké popularity dosáhly „brynelky“ – látkové nebo kožené kotníčkové šněrovací boty. K tradičnímu oděvu ženy obouvaly i městský typ obuvi zvaný perka. V zimě nosily soukenné papuče.

Women's footwear

Also women walked barefoot and wore leather shoes for work. Their festive shoes were, compared to the men's footwear, more varied. Low shoes were worn with gathered stockings. Woollen-cloth shoes with big flap and tying ribbon were another type of footwear. In Nový Hrozenkov they formed into richly decorated shoes with embroidery and beads. Very popular were lace-up ankle boots made of leather and fabric. With traditional clothes town type of shoes were worn. In winter, they wore woollen-cloth slippers.

Sřevíce „střívjata“ z černého sukna vyšíváné různobarevnými hedvábnými přizemi s hedvábnou zelenou stuhou k vázání,
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 19. století, inv. č. 2327

Sřevíce ženské z červeného sukna „kordybánky“ vyšíváné různobarevnými bavlněnými přizemi, perličkami a flitry,
Nový Hrozenkov, 2. třetina 19. století, inv. č. 14028

Obuv ženská „brynelky“ z černého brynelu vyšíváné bílou bavlněnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 14598

Obuv ženská šněrovací z černé kůže zdobená prošíváním a vyražením vzorů do kůže,
Rožnov pod Radhoštěm, 1945, inv. č. 19126

Obuv ženská „perka“ z černého brynelu se vsazenými pásy gummy,
Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 21541

Obuv soukenná „papuče vysoké“,
Valašské Meziříčí, 1. třetina 20. století, inv. č. 56135

Krpce kožené ženské,

Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 12102

Tradiční oděv mužů

Košile

bývala šita z lněného, konopného a od druhé poloviny 19. století i z bavlněného plátna. Skládala se z obdélných dílů, se širokými rukávy a místo límečku mívala nízký vyšívaný obojek, který se zavazoval na mašličku. Mimo obojek byla výšivka umístěna i po stranách prostříhu na hrudi a výjimečně lemovala i okraje rukávů. Výšivka byla buď předkreslená, nebo častěji křížková. Barevnost i motivy výšivky jsou určujícím prvkem regionálního původu košile či postavení svého nositele (svobodný nebo ženatý muž). Na Vsacku byla charakteristickou barvou výšivky modrá, na Rožnovsku pro svobodné muže červená a pro ženaté modrá, na Valašskomeziříčsku a Novohrozenkovsku vícebarevná s převahou černé. Rovný prostříh košile se zapínal na prsou ozdobnou sponou „kotulou“, na Rožnovsku stříbrnou, na Vsacku perleťovou.

Shirt

Shirts were sewn from linen, hemp and later cotton cloth. It consists of rectangular parts with broad sleeves and instead of collar it has embroidered neck ruff tied in a bow. The cleavage was fastened with an ornamental clasp – silver in the Rožnov region, pearl around Vsacko. The shirt was decorated with cross-stitched or sketched embroidery differing from region to region – blue around Vsacko, red in Rožnov, colourful with geometric and zoomorphic motifs in Valašské Meziříčí and Nový Hrozenkov.

Košile mužská z lněného ručně tkaného plátna nezdobená,
Valašské Klobouky, 3. třetina 19. století, inv. č. 21044

Košile mužská z lněného ručně tkaného plátna na prsou a obojku s křížkovou výšivkou z různobarevné bavlněné příze,
Nový Hrozenkov, 3. třetina 19. století, inv. č. 12250

Košile mužská z bavlněného plátna vyšívaná v obojku červenou bavlněnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 964

Košile chlapecká z lněného plátna vyšívaná modrou bavlněnou přízí na prsou a obojku křížkovou výšivkou,
Vsetínsko, 1. třetina 20. století, inv. č. 3529

Košile mužská z bavlněného plátna s křížkovou výšivkou na prsou a obojku vyšivanou modrou bavlněnou přízí,
Vsetín, 1. třetina 20. století, inv. č. 39833

Košile mužská z bavlněného plátna vyšivaná na obojku červenou bavlněnou přízí,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 49600

Spona „kotula“ perleřová s rytým vzorem,
Rořnov pod RadhořtĚm, 1925, inv. ř. 10322

Spona „kotula“ perleřová s rytým vzorem,
lokalita a datace neurřeny, inv. ř. 30760

Spona „kotula“ perleťová s rytým vzorem,
Vsetín, 3. třetina 19. století, inv. č. 40337

Spona „kotula“ stříbrná s rytým vzorem,
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 14606

Spona „kotula“ stříbrná s rytým vzorem,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 32215

Spona „kotula“ stříbrná s rytým vzorem,
Karolinka, 1945, inv. č. 61734

Spodní prádlo

Muži nedisponovali tolika součástkami spodního prádla jako ženy. Jejich choulostivé partie zakrývala dlouhá košile, která se zakasala do kalhot. Pod nohavice i pod civilní kalhoty se oblékaly spodní kalhoty neboli spodky z bavlněného plátna bílé nebo světle modré barvy. Muži nocovali buď v denní košili, nebo v košili noční, kterou někteří doplňovali o čepičku na spaní.

Underwear

Men did not have so many pieces of underwear as women. Their delicate areas were covered with a long shirt tucked in trousers. Long johns made of white or light blue cotton cloth were put on under trousers. Men slept in dayshirt or nightshirt, sometimes complemented with a sleeping cap.

Košile mužská noční z bílého bavlněného plátna,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 62982

Spodky z bavlněného plátna se vzorem modrobílých pruhů,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 55717

312

Spodky z bílého bavlněného plátna vyšíváné modrou bavlněnou přízí,
lokality neurčena, 3. třetina 19. století, inv. č. 56185

313

Brunclek

Funkci krojové vesty plnil brunclek šitý vždy ze sukna s podšívkou soukennou nebo plátěnou.

Na základě stříhového řešení rozlišujeme základní typy mužských bruncleků na vsacký, jihovalašský a rožnovský. Přednice jsou z jednoho kusu, zadní část je šita z více dílů, které se v dolní partii sbíhají do šůsků. Jejich tvar se liší – u vsackých bruncleků jsou vysoké šikmo střižené, u jihovalašských vysoké rovné dotykové a u rožnovských klínovitě rozšiřující. Jihovalašské bruncleky sahají k bokům, druhé výše jmenované pouze k pasu. Základní barvou sukna je červená až hnědočervená, ovšem existují i písemné doklady o brunclecích zelených, modrých a černých. Na jižním Valašsku se bruncleky šily z fialového a světle modrého sukna. Zdobení bývalo provedeno vinutou šňůrkou a výšivkou, obojí lemovaly okraje a dírky. Na zadní části bruncleku nad šůsky býval vyveden bohatší motiv. Nejbohatší zdobení nesou jihovalašské bruncleky. Ve výjimečných případech byla při horní dírce vyšita datace vzniku nebo iniciály nositele. Způsob rozmístění šňůrování a jeho barevnost patří mezi základní znaky pro určování původu a stáří bruncleků.

Waistcoat “brunclek”

The folk costume waistcoat was always sewn from cloth with woollen cloth or linen lining. As for colours, various shades of red, in southern Wallachia purple predominated. Green, blue, and black waistcoats were also registered. They were decorated with wound string and embroidery around the edges and pinholes. The back part of the waistcoat is decorated with a rich motif. In exceptional cases dating of the origin or the initials of the bearer are embroidered at the upper pinhole. The style of the arrangement of cording and its colourfulness are one of the features to determine the origin and age of the waistcoats.

Brunclek z tmavě červeného sukna se šňůrováním a výšivkou,
Házovice, 1846, inv. č. 5431

Brunclek z tmavě červeného sukna se šňůrováním a výšivkou,
lokality neurčena, 1868, inv. č. 1011

Brunclek z tmavě červeného sukna šňurovaný zelenou šňůrou,
Valašská Polanka, 3. třetina 19. století, inv. č. 3216

Brunclek z tmavě fialového sukna s pestrobarevným šňůrováním a soukennými aplikacemi,
Štítina nad Vlárrou, 1. třetina 20. století, inv. č. 20106

Brunclek z červeného sukna zdobený šňůrováním a výšivkou,
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 931

Brunclek z červeného sukna se šňůrováním a pestrobarevnou výšivkou – orszácký,
Nový Hrozenkov, 3. třetina 19. století, inv. č. 12249

Brunclek z červeného sukna s modrým šňůrováním,
Vsetín, 2. třetina 20. století, inv. č. 63380

Nohavice

jsou soukenné kalhoty užívané jako součást tradičního ošacení. Střih je přiléhavý k tvaru nohy. Pro snadnější oblékání jsou nohavice opatřeny rozparky na lýtku a rovněž v pase, přičemž na rožnovských, hrozenkovských a vsackých jedním, na jihovalašských a částečně vsackých dvěma. Na Rožnovsku byly nohavice šité z tmavomodrého sukna, na Vsetínsku a Rusavě z bílého, na Novohrozenkovsku z tmavomodrého nebo fialového a na jižním Valašsku pak z bílého nebo světlemodrého sukna. Ozdobou je šňůrování z bavlněné nebo harasové šňůrky vedené na bočních švech nohavic a v okolí rozparku u pasu. Přes rozparek se překlápí lacl - oválně vystřižený kus sukna - nezdobený nebo s výšivkou. Přestože prameny hovoří i o plátěných nohavicích nošených na Valašsku, ve sbírkách muzeí nejsou doloženy. Nohavice se k pasu upevňovaly koženým opaskem opatřeným kovovou sponou, mnohdy zdobenou rytým motivem. Pruh kůže opasku býval vybíjený kovovými cvoky nebo zdobený vyraženými vzory.

Trousers

Trousers as a part of traditional clothes were made of woolen cloth. They fit tightly to the legs. For the sake of easier putting on they were equipped with a slit on the calf part. They were fastened to the waist with a leather belt decorated with metal studs. In Rožnov they were made of dark blue cloth, white in Vsetín and Rusava, dark blue or purple in Hrozenkov, white or light blue in southern Wallachia. Adornment of the trousers is cording from cotton cord and embroidery on the bib. Although the sources speak of linen trousers worn in Wallachia as well, they are not documented in museum collections.

Nohavice z bílého sukna s černým šňůrováním a červeným lemováním,
Štítná nad Vlárou, 1. třetina 20. století, inv. č. 20105

Nohavice z tmavě modrého sukna se světle modrým šňůrováním,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 14764

Nohavice z tmavě modrého sukna s černým šňůrováním,
Rožnov pod Radhoštěm, 2. třetina 20. století, inv. č. 16631

Nohavice z tmavě modrého sukna s pestrobarevnou výšivkou na laclu a se šňůrováním,
Nový Hrozenkov, 2. třetina 20. století, inv. č. 32173

Opasek mužský z telecí kůže s kapsou, zdobený koženými žlutými a zelenými pásky a vyrážením vzorů,
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 1111

Opasek mužský z vepřové kůže se sponou, zdobený vybijením kovovými cvoky stříbrné a zlaté barvy,
Valašská Polanka, 3. třetina 19. století, inv. č. 3224

Opasek mužský z kůže se sponou, zdobený vybijením kovovými cvoky stříbrné barvy,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 8313

Opasek se sponou kožený, vybíjený kovovými cvoky stříbrné barvy,
lokality a datace neurčeny, inv. č. 55072

Opasek kožený se sponou vybíjený kovovými cvočky stříbrné a zlaté barvy,
Vsetín, 2. třetina 20. století, inv. č. 63378

Obuv

Pokud počasí dovolilo, chodívali příslušníci nižších sociálních vrstev běžně na bosu. Přesto lze na základě dochovaných pramenů identifikovat množství variant obuvi užívané muži. K pracovním typům obuvi náležely kožené krpce v podobě opánek připevňovaných k nohám řemínky. Jinou koženou obuví byly vysoké holínky obouvané ke svátečnímu oděvu. Venkované nosili spíše boty nižší. Zejména v zimním období byly nošeny soukenné papuče různého provedení.

Do krců muži obouvali soukenné ponožky, takzvané kopyce, opatřené na vnitřní straně zapínáním na háčky. Byly bílé nebo hnědé barvy a lemované červeným páskem sukna. Do vysokých kožených bot nohy obtáčeli onucemi.

Men's footwear

If the weather allowed, the members of lower social classes walked commonly barefoot. However, the number of variants of men's footwear can be identified on the basis of surviving sources. Working shoes were leather shoes in the form of sandals fastened to the feet with strings. Other leather shoes were high wellingtons worn with festive folk costume. Country people wore rather lower shoes. Especially in winter, woollen-cloth slippers of various designs were worn.

Woollen cloth socks "kopyce" were put on in leather shoes provided with hook-and-eye fastening on the inner part. They were white or brown colour trimmed with a red strip of cloth. Into high leather shoes, the legs were wound with foot rags.

Obuv mužská „holínky“ z černé kůže,
Hutisko, 1940, inv. č. 18177

Obuv mužská „papuče vysoké“ z burého sukna,
Valašské Klobouky, 3. třetina 19. století, inv. č. 25149

Obuv mužská „papuče“ z bílého sukna s koženou podrážkou,
Nedašov, 1. třetina 20. století, inv. č. 26300

Obuv mužská „kocury“ ze soukenných proužků podšitá kožešinou,
Frenštát pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 38000

Obuv mužská „krpce“ z tmavě hnědé kůže,
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 40967

Kopyce z bílého sukna lemované proužky červeného sukna,
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 12253

Kopyce z bílého sukna lemované proužky červeného sukna,
Valašské Meziříčf, 2. třetina 20. století, inv. č. 20130

Kopyce z hnědého sukna lemované proužky z červeného sukna,
lokalita neurčena, 3. třetina 19. století, inv. č. 41451

Pokrývka hlavy

Neodmyslitelnou součástí tradičního mužského oděvu byla pokrývka hlavy, jejíž podoba se odvíjela od příležitosti použití. Velmi zajímavou bývala čepice „hubáň“ vyráběná z choroše a nošená při pracovních příležitostech. Jiným druhem pokrývky hlavy užívaným při práci bývaly čepice pletené. Ke slavnostnímu oděvu se na hlavu nasazovaly klobouky z černé plsti, na Rožnovsku vysoké se širokou střechou, o něco nižší na Vsetínsku a zcela nízké s úzkou střechou na jižním Valašsku. Sváteční čepicí bývala aksamítka se sametovým dýnkem a lemem z liščí nebo vydří kožešiny. K zimnímu ošacení náležela kožešinová beranice z ovčího persiánu.

Headwear

An essential part of the men's traditional costume was a hat, whose design altered according to the occasion when it was used. A very interesting one was "hubáň" – a cap or hat made of polypore, worn at work. Another kind of headwear used at work was a knitted cap. With festive clothes, black felt hats were worn – around Rožnov high with a wide brim, around Vsetín a bit lower and in southern Wallachia quite low with a narrow brim. Festive cap was velveteen with velvet crown and a border of fox or otter fur. To winter clothes belonged fur hat made of sheep's karakul.

Klobouk mužský „hubáň“ z cizopasně houby choroše,
lokalita neurčena, 3. třetina 19. století, inv. č. 966

Klobouk krojový mužský z černé plsti se zelenočervenou stuhou a kovovou sponou,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 8309

Čepice mužská pletená z vlněné příze zdobená knoflíky,
Nový Hrozenkov, 1. třetina 20. století, inv. č. 18745

Klobouk mužský z černé plsti nízký s různobarevnými šňůrkami,
Valašské Klobouky, 1. třetina 20. století, inv. č. 28061

Beranice mužská z černého astrachánu,
Horní Bečva, 1. třetina 20. století, inv. č. 24069

Beranice mužská z napodobeniny astrachánu,
Liptál, 1. třetina 20. století, inv. č. 30523

Čepice mužská „aksamitka“ s liščí kožešinou a sametovým dýnkem,
lokalita neurčena, 1. třetina 20. století, inv. č. 44443

Doplňky mužského ošacení

Součástí mužského svátečního oděvu byl obušek zvaný valaška jako připomínka na doby, kdy s sebou muži nosili zbraň v podobě sekýrky na dlouhém topůrku. Funkce doplňku přeměnila význam obušku v hůl na opírání s rytím nebo vysekáváním zdobenou kovovou částí.

Vzhledem k plnění určitých úkolů bylo třeba přenášet pomůcky nebo listiny. K tomu sloužily kožené kabely s dlouhým popruhem, zvané sajdáky.

Accessories in men's traditional clothes

A part of men's traditional clothes was a cudgel called "valaška" as a reminder of times when men wore a weapon in the form of an axe with a long handle. The function of the accessory changed the role of the cudgel into a walking stick with the metal part decorated in various ways.

Baggage

Since there were certain tasks to fulfil, it was necessary to carry tools or documents. Leather bags called "sajdáky" with long carrying strap served this purpose.

Obušek „valaška“ se železnou sekyrkou,
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 16626

Obušek „valaška“ s mosaznou sekyrkou s rytým vzorem,
Rožnov pod Radhoštěm, 1947, inv. č. 33156

Obušek „valaška“ s mosaznou sekyrkou a topůrkem vykládaným perletí,
Rožnov pod Radhoštěm, 1925, inv. č. 39551

Obušek „valaška“ s mosaznou sekyrkou s topůrkem vybijeným cvoky a vylévaným ornamentem,
Vsetín, 1. třetina 20. století, inv. č. 37790

Brašna „sajdák“ kožená s popruhem k nošení přes rameno, zdobená kovovými cvoky, lokalita neurčena, 2. třetina 19. století, inv. č. 54887

Brašna kožená pro míškáře s popruhem k nošení přes rameno, zdobená reliéfním vzorem, lokalita neurčena, 2. třetina 19. století, inv. č. 7966

Kabátek, kabát a kožich

Svrchním oděvem mužů byl krátký kabátek „lajblík“, který měl podobný střih jako brunclík, ovšem se vsazenými rukávy. Obvyklým materiálem na jeho zhotovení bylo tmavě modré sukno, soukenná nebo plátěná byla i podšívka. Jeho ozdobou byly kulovité kovové knoflíky, pouze na Novohrozenkovsku byl zdoben i pestrobarevnou výšivkou.

Jiným svrchním oděvem mužů byly dlouhé soukenné kabáty. Huně a haleny se ve sbírkách dochovaly ojediněle. Svátečním kabátem nošeným na celém Valašsku pak byla župice. Jedná se o kabát přiléhající k tělu s dlouhými úzkými rukávy, od pasu dolů byl rozšířen vsazenými klíny. Na Rožnovsku se nosily župice zelené, ale prameny dokládají i modré, fialové a bílé. Byly zdobeny šňůrováním a vkládáním dílků z červeného sukna. Zapínaly se na kulovité knoflíky, nebo se nosily přehozené přes levé rameno.

Zimní verzí svrchního oděvu u ženatých a starších mužů byl krátký kožíšek či ke kolenům dlouhý kožich zhotovovaný většinou z ovčí kůže. Chlupem byl obrácený dovnitř, kůží navenek. Z důvodu její barvy býval nazýván dubeňákem. Kožich i kožíšek zdobily kožené knoflíky zapínané do poutek a proužky barvených kůží, většinou červené nebo zelené. Výjimečně byly na kožíšku i výšivky nebo barevné aplikace.

Waistcoat jacket, long coat and fur coat

Men's overgarment was a waistcoat jacket called "lajblík" of a similar cut as the waistcoat but with set-in sleeves. The usual material for it was blue cloth; the lining was made of woollen or linen cloth as well. Its pride were spherical metal buttons, only around Hrozenkov the waistcoat jacket was decorated with colourful embroidery.

Another men's overgarment were long woollen cloth coats. Heavy woollen blanket coats and smocks were preserved in collections only sporadically. A festive coat worn all over Wallachia was a long coat – "župice". It was a tight-fitting coat with long narrow sleeves, down the waist enlarged with insets. Around Rožnov green coat was worn, but sources documented also blue, purple and white coats. Long coats were decorated with cording and gores of red cloth. It was buttoned up with spherical buttons or was draped over one's left shoulder.

Winter version of the overgarment for married and older men was a waist-length fur jacket and a knee-length fur coat made commonly of sheepskin. The hair was worn inwards, the skin outwards. Because of its colour it was called "dubeňák" (dub = oak). Both fur jacket and fur coat were decorated with leather buttons fastened in loops and strips of colourful leather, usually red or green. Occasionally, fur jackets were decorated with embroidery or colourful appliques.

Kabátek mužský „lajblík“ z tmavě modrého sukna se stříbrnými knoflíky, Hutisko, 2. třetina 19. století, inv. č. 53539

Kabátek mužský z fialového sukna se šňůrováním a s výšivkou z různobarevných bavlněných přízí,
Nový Hrozenkov, 3. třetina 19. století, inv. č. 18735

Halena z hnědého „burého“ sukna,
Velké Karlovice, 3. třetina 19. století, inv. č. 24446

Kabát mužský ze zeleného sukna „župice“ se šňůrováním a výšivkou,
Rožnov pod Radhoštěm, 3. třetina 19. století, inv. č. 19522

Kabát mužský ze zeleného sukna „župice“ se šňůrováním a výšivkou,
Rožnov pod Radhoštěm, 1. třetina 20. století, inv. č. 35326

Kožíšek mužský z ovčí kůže,
Nedašova Lhota, 3. třetina 19. století, inv. č. 19864

Kožich mužský z ovčí kůže lemovaný ovčí černou kožešinou a zdobený aplikacemi z červené kůže,
lokality neurčena, 3. třetina 19. století, inv. č. 983

TEMATICKÁ BIBLIOGRAFIE

Sestavila Jana Tichá

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Ediční poznámka

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Tematická bibliografie byla sestavena s cílem poskytnout čtenáři pokud možno komplexní pohled na problematiku tradičního oděvu na Valašsku. Soustředili jsme se zejména na zpracování publikací věnovaných lidovému kroji a odívání místních obyvatel, pro úplnost jsme se dotkli taktéž prací pojednávajících o údržbě šatstva a místních technologiích z oblasti textilní výroby a oděvních doplňků. Výběr titulů se neřídil hodnotou uveřejněných prací: Bibliografie vedle odborných publikací, studií a materiálových příspěvků obsahuje také populárně-vědná díla, odkazy na tematická zpracování v rámci vlastivědné literatury a regionální beletrie, řadu drobnějších příspěvků – recenze a zprávy. Množství ojedinělých informací poskytují katalogy výstav a edičně zpracovaný ikonografický materiál. Vedle řady alb grafických i kolorovaných listů a fotoalb, připomeňme několik pohlednicových sérií: Valašský kraj (LH V.M., před rokem 1912), Staré valašské kroje (maloval Miloš Kašík, Valašské Meziříčí, nedat.), Krojové studie z Valašska (maloval Břetislav Bartoš, Nákladem R. Parmy, Frenštát p. Radh., nedat.), Valašské kroje (foto Fráňa Huml, Fr. P. r., nedat.), Valašské národní kroje (Nakladatelství beskydských pohl. A. Kaňák, knihk. Frýdlant n. O., nedat.), Valašsko (foto Karel Plicka, Praha: Orbis, nedat.), Moravské národní kroje (foto J. Švec, Praha, 1940), Československé národní kroje (malovala Marie Gardavská, Naklad. R. Promberger, Olomouc, nedat.) aj.

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

LITERATURA

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

Sestava knižnice v Rožnově pod Radhoštěm

• BAJER, Ivan et al. *Paměť města: Soubor textů k stému jubileu oficiálního názvu města Rožnov pod Radhoštěm*. Rožnov pod Radhoštěm: Město Rožnov pod Radhoštěm ve spolupráci s Městskou knihovnou Rožnov pod Radhoštěm, 2013. BRANDSTETTROVÁ, Marie. Prádelna, s. 105–106. Rožnovské malé tisky; sv. 22. ISBN 978-80-904851-8-1.

- BALÁŠ, Emanuel. Valašský lidový umělec Josef Randýsek. *Český lid*, 1964, roč. 51, č. 1, s. 61–62.
- BALETKA, Ladislav. *Kunovice 1272–1972: Minulost a přítomnost valašské obce*. Kunovice: Místní národní výbor Kunovice, [1972]. Kraj a zvykosloví, s. 7.
- BALETKA, Ladislav a URBACHOVÁ, Eva. *Naše obec - náš domov: partyzánská obec Hošťálková od minulosti k dnešku*. Hošťálková: Místní národní výbor Hošťálková, 1983. URBACHOVÁ, Eva. Lidový kraj v Hošťálkové, s. 18–24.
- BALETKA, Ladislav. *Pohledy do minulosti a přítomnosti obce Choryně 1132–1982: [Jubilejní publikace] při příležitosti oslav 850 let obce*. Choryně: Místní národní výbor, 1982. URBACHOVÁ, Eva. Lidový oděv v Choryni v 1. polovině 19. století, s. 8–9.
- BALETKA, Ladislav et al. *Vsetín: město a čas*. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna, 2008. URBACHOVÁ, Eva. Z historie odívání vsetínských občanů, nestr. ISBN 978-80-904139-1-7.
- BALETKA, Ladislav a KOLÁČEK, Jan. *Zubří 1310–2010: Cesta ke kořenům*. Zubří: Město Zubří, 2010. 207 s. ISBN 978-80-254-7549-2.
- BARÁČEK, O. Slečna Schobrová. *Naše Valašsko*, 1946, roč. 9, s. 76–85.
- BARAN, Ludvík. *České a moravské lidové kroje*. 2. vyd. Praha: ČTK-Pressfoto, [mezi 1979 a 1992]. 10 s.
- BARAN, Ludvík. Krpě – valašské sněžnice. *Český lid*, 1951, roč. 38, č. 5–6, s. 114–118.
- BARAN, Ludvík. Nejstarší formy lidové obuvi v karpatské oblasti Československa. *Československá etnografie*, 1955, roč. 3, s. 125–161.
- BARAN, Ludvík. Přežitky staré lidové výroby v Karpatech. *Dolina Urgatina*, 1951, roč. 5, s. 36–42.
- BARAN, Ludvík. Přežitky staré lidové výroby v Karpatech: Poznámky k typologii krpců. *Dolina Urgatina*, 1951, roč. 5, s. 81–85.
- BARAN, Ludvík. Staré formy plstěné lidové obuvi v karpatské oblasti Československa. *Československá etnografie*, 1956, roč. 4, s. 179–200.
- BARTOŠ, František. *Lid a národ: Sebrané rozpravy národopisné a literární. Svazek prvý*. Ve Velkém Meziříčí: J. F. Šašek, 1883. 244 s. Moravská bibliotéka; Dílo V.
- BARVIČOVÁ, Helena. Vařovně a jak se pralo. *Zpravodaj Okresního vlastivědného muzea ve Vsetíně*, 1986, s. 26–28.
- BAYER, Adolf. Tkalcovství na Valašsku: Konec plátenictví, počátek mušelína. *Sborník Musejní společnosti ve Valašském Meziříčí*, 1900, č. 7–8, s. 65–79; 1901, č. 9–10, s. 7–16; 1902–1903, č. 11, s. 29–37.
- BAYER, Vojtěch et al a MALINA, Dalibor, ed. *Kulturní dědictví Soláně a jeho okolí: Historie, příroda, kultura, život*. S.l.: Sdružení pro rozvoj Soláně, 2012. KOVÁŘŮ, Věra. Jak se oblékali do práce i k zábavě lidé na horách, s. 129–137. ISBN 978-80-260-1943-5.
- BAZIKA, Karel et al. *Archiv obce Sazovice*. [Sazovice: Obec Sazovice], 2010. PETRÁKOVÁ, Blanka. Lidový kraj v Sazovicích, s. 60–76. ISBN 978-80-260-1690-8.
- BĚLUNEK, Alois, DRÁPALA, Daniel, ed. a DRÁPALOVÁ, Lenka, ed. *Ze života rožnovských Valachů*. Rožnov pod Radhoštěm: Město Rožnov pod Radhoštěm ve spolupráci s Valašským muzejním a národopisným spolkem v Rožnově pod Radhoštěm a Místní skupinou České křesťanské akademie v Rožnově pod Radhoštěm, 2011. 167 s. Rožnovské malé tisky; sv. 18. ISBN 978-80-904851-3-6.
- BENEŠ, Josef. Výstava rožnovských výšivek v Praze. *Národopisné aktuality*, 1986, roč. 23, s. 294–296.
- BERTRAND DE MOLEVILLE, Antoine-François de. *The costume of the hereditary states of the House of Austria = Costumes des états héréditaires de la maison d'Autriche: displayed in fifty coloured engravings / with descriptions, and an introduction*. London: Printed for W. Miller by W. Bulmer, 1804. [6], xxviii, [100] listů: 50 barev. II.
- BLESÍK, Jan. *Francova Lhota: Historický obrázek obce, jejího území, lidu a života, do konce 19. století*. Francova Lhota: Obecní úřad, 1998. Chov ovcí. Poslední bačové, s. 223–226. Řemesla. Domácí výroba, s. 229–234.
- BOUČEK, Vladimír. Lidové tkaniny. *Věci a lidé*, 1952, roč. 4, č. 7–8, s. 310–389.
- BRANDL, Vincenc. *Handbuch der mährischen Vaterlandskunde*. Brünn: Nitsch und Große, 1860. Bewohner, s. 15–16 = *Kniha pro každého Moravana*. V Brně: Nákladem Dra. Fr. Šrom-a, 1863. Obyvatelstvo, s. 53–61.

- BRANDSTETTROVÁ, Marie. Abbigliamento popolare. In *Vitae tradizioni popolari Carpazi Occidentali: Moravia – Cecoslovacchia*. Torino: Museo Nazionale della Montagna „Duca degli Abruzzi“, 1988, s. 37–47. ISBN 88-85903-06-1.
- BRANDSTETTROVÁ, Marie et al. *Beskydy: dny všední i sváteční*. Třinec: Wart, 2013. BRANDSTETTROVÁ, Marie. Exkurz: Zdobnost a její techniky v oděvu, s. 66–83. Oděv obyvatel Beskyd v minulosti, s. 18–65. ISBN 978-80-905079-3-7.
- BRANDSTETTROVÁ, Marie. *Jak jde kraj, tak se stroj…* Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 1999. [4] s.
- BRANDSTETTROVÁ, Marie. Nad muzejní sbírkou textilu. In *Valašský rok 1998*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 1998, s. 26–28.
- BRANDSTETTROVÁ, Marie. *Odívání Rožňovanů: Čtení o rožnovském kroji*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2007. 135 s. ISBN 978-80-239-9934-1.
- BRANDSTETTROVÁ, Marie. První Valašský rok a kraj. In *Almanach k 75. výročí založení Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm: 1925 – 2000*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm 2000, s. 83–87.
- BRANDSTETTROVÁ, Marie a ZASTÁVKOVÁ, Jaroslava. *Uzlík vzorů bílé výšivky z Rožnovska*. Rožnov pod Radhoštěm, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm 2005. 86 s. ISBN 80-239-5056-8.
- BRANDSTETTROVÁ, Marie. Vzpomínka na paní Annu Zwillingеровou 3. 9. 1909 – 19. 1. 2004. *Valašsko*, 2004, č. 1 (12), s. 43–44. ISSN 1212-3382.
- BROUČEK, Stanislav a JEŘÁBEK, Richard, eds. *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá fronta, 2007. 284, 1298 s. ISBN 978-80-204-1450-2.
- CICHROVÁ, Kateřina a CREMONA, Vicki Ann a NOVÁKOVÁ, Lenka. *Leckteří národové: Schwarzenbergská sbírka kostýmních miniatur na zámku Český Krumlov = Plusieurs nations: the Schwarzenberg Collection of Costume Miniatures in Český Krumlov Castle*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. 239 s. Miscellanea; 4. ISBN 978-80-85033-27-4.
- CÍSARÍKOVÁ, Klára et al. *Rusava a Daniel Sloboda*. V Brně: Muzejní a vlastivědná společnost pro Obec Rusavu, 2011. DRÁPALOVÁ, Lenka. Tradiční lidový oděv na Rusavě, s. 91–96. Vlastivědná knihovna moravská; sv. 95. ISBN 978-80-7275-082-5.
- Československá vlastivěda. Díl III, Lidová kultura*. Praha: Orbis, 1968. HYNKOVÁ, Hana. Oblečení, s. 141–185.
- CVIKLOVÁ, Helena. *Modrotiskové formy ve sbírce Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm* [CD-ROM]. V Rožnově pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 2015. ISBN 978-80-87210-52-9. Dostupné také z www: http://modrotiskove-formy.vmp.cz/data/03-barviri.html.
- ČERNOHORSKÝ, Karel. Na beskydském salaši před dvěma staletími. In STRNADEL, Antonín, ed. *Sborník výstavy salašnictví v Novém Hrozenkově od 14. června do 12. července 1936*. V Novém Hrozenkově: Výstavní výbor, 1936, s. 34–36.
- ČIŽMÁŘ, Josef. *Dějiny a paměti města Vizovic*. Brno: Josef Čižmář, 1933. Soukeníci, s. 157–163. Krejčí a kožišníci, s. 163–166. Ševci, s. 166–169.
- ČIŽMÁŘ, Josef. Valašský kraj v roce 1777: Podle popisu přísežných chirurgů Ant. Rosnera a Jana Norberta Mika. *Naše Valašsko*, 1940, roč. 6, s. 156–171.
- Die mährischen Walachen. In *Taschenbuch für die vaterländische Geschichte*. Zehnter Jahrgang. Wienn: Franz Ludwig, 1829, s. 134–140.
- DEL CANTO, Egidio, ed. *Le mani che creano: Costumi e tradizioni popolari in Cecoslovacchia: Portogruaro, Gallerie Comunali ai Mulini, 13–21 settembre 1986*. S. l.: s. n., 1986. 13 s. [Katalog výstavy.]
- DIVÍN, Ondřej a KOLÁČEK, Jan a KRUPA, Vincenc a SOBOTKA, Richard. *Krása a tradice zuberské výšivky*. Zubří: Obecní úřad Zubří, 1995. 48 s. ISBN 80-238-9528-1.
- DOMLUVIL, Eduard. Artykule poctivého řemesla soukenického v městě Meziříčí pod Rožnovem nad řekou Bečvou a v městečku Krasně. *Sborník Musejní společnosti ve Valašském Meziříčí*, 1907, č. 3, s. 19–43.
- DOMLUVIL, Eduard. *Chvála poctivému řemeslu: Otisk rozprav o řemesle z „Novin z Pod-Radhoště“*. Valašské Meziříčí: Eduard Domlivil, [1902]. 52 s.

- DOMLUVIL, Eduard. Knoflíky a spony moravských Valachů. *Zprávy Waldesova musea knoflíků v Praze-Vršovcích*, 1918, roč. 3, s. 48–50.
- DOMLUVIL, Eduard. Na obnovu vyšívání valašského. In SCHÜCKER, Jan a PRÁŠEK, Ferdinand a KADLČÁK, Josef Mnohoslav, eds. *Památník Matice Místecké*. Místek: Matice Místecká, [1905], s. 58–63
- DOMLUVIL, Eduard. *Paměti města Val. Meziříčí a městečka Krasna: Přidány též zprávy o přífařených obcích*. V Brně: Eduard Domlivil, 1877. Veřejný a domácí život, mravy a živnosti předkův našich v XVI. a XVII. století, s. 176–230.
- DOMLUVIL, Eduard. *Vlastivěda moravská. Il., Místopis: Val.-Meziříčský okres*. V Brně: Musejní spolek, 1914. 6. Kraj našich předků v městě i na dědině, s. 42–44.
- DOMLUVIL, Eduard. *Zašová*. V Brně: Český hosp. spol. pro markr. mor., 1908. XXII. Řemesla a živnosti jim podobné, s. 109–112. Přednášková knihovna…; Čís. 14.
- DORŇÁK, Ladislav. Karlovská obšata chlapská. *Dědina pod Beskydem*, 1955, č. 4, s. 46–48.
- DORŇÁK, Ladislav. O baranicách. *Dědina pod Beskydem*, 1955, č. 2, s. 23–24, 26.
- DORŇÁK, Ladislav. O klobúčoch a kolem nich. *Dědina pod Beskydem*, 1956, č. 7, s. 2–4.
- DORŇÁK, Ladislav. Valaská obšata chlapská. *Dědina pod Beskydem*, 1954, č. 1, s. 12–16.
- DOSTÁL, František a JEŘÁBKOVÁ, Alena. *Moravský lid v díle Františka Kalivody (1824–1859)*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1965. 65 s. Kultura a tradice; Sv. 3.
- DOSTÁL, František. Zobrazení valašského lidu do roku 1848 a dílo J. H. A. Gallaše: Příspěvek k starší ikonografii Valachů. *Valašsko*, 1958, roč. 7, s. 78–91.
- DOUCHA, František, ed. et al. *Okres Vsetínský: obraz přírodní, kulturní a hospodářský*. Vsetín: Okresní Sovovo museum, 1938. 329 s.
- DOUŠEK, Roman a DRÁPALA, Daniel, ed. *Časové a prostorové souvislosti tradiční lidové kultury na Moravě*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. KŘÍŽOVÁ, Alena. Archaické oděvní součástky, s. 39–46. Vliv módních stylů, s. 50–61. *Obřadní plachty úvodnice a koutnice*, s. 99–105. Karpatský oděvní typ, s. 142–148. Regionální oděvní typy, s. 178–183. ISBN 978-80-210-8085-0.
- DRÁPALA, Daniel. Ikonografické proměny moravského portáše. *Národopisná revue*, 2005, roč. 15, s. 35–43. ISSN 0862-8351.
- DRÁPALA, Daniel a MICHALIČKA, Václav. *O práci lidských rukou: Velký výstavní sál Sušáku, 25. dubna – 17. července 2007, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2007. 39 s. ISBN 978-80-239-9096-6. [Katalog výstavy.]
- DRÁPALOVÁ, Lenka. *Jak jde kraj, tak se stroj: Průvodce expozicí o tradičním odívání na Valašsku*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2016. 35 s. ISBN 978-80-87210-60-4.
- DRÁPALOVÁ, Lenka. K problematice barevnosti výšivky u typologicky nejstarších úvodnic z Valašska. *Folia ethnographica: supplementum ad Acta Musei Moraviae*, 2013, roč. 47, č. 1, s. 41–52. ISSN 0862-1209.
- DRÁPALOVÁ, Lenka. Mužský brunclík na Rožnovsku – identifikace specifické varianty oděvní součástky. *Národopisná revue*, 2012, roč. 22, s. 104–110. ISSN 0862-8351.
- DRÁPALOVÁ, Lenka. *Oděv Valachů: Jak ho oblékat a jak o něj pečovat*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašský muzejní a národopisný spolek, 2014. 18 s.
- DRÁPALOVÁ, Lenka. Prezentace textilních technologií a textilu ve Valašském muzeu v přírodě. In MERTO VÁ, Petra a SLABOTÍNSKÝ, Radek, eds. *Textil v muzeu prezentovat, ano či ne?: sborník z odborného semináře*. Brno: Technické muzeum, 2006, s. 40–43. ISBN 80-86413-36-5.
- DRÁPALOVÁ, Lenka. Realizace dlouhodobé expozice „Jak jde kraj, tak se stroj“ ve Valašském muzeu v přírodě. In *Museum vivum: Sborník Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm*. 10. ročník. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 2014–2015, s. 119–122. ISBN 978-80-87210-53-6.
- DRÁPALOVÁ, Lenka. Textilní sbírka Arnošta Kubeši ve fondu Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. In *Textil v muzeu: soubor statí k problematice identifikace historického oděvu a textilií*. Brno: Technické muzeum v Brně, 2008, s. 60–64. ISBN 978-80-86413-46-4.

- DRÁPALOVÁ, Lenka. Transfer a následné uložení textilního sbírkového fondu Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm do nových depozitárních prostor. In *Textil v muzeu: soubor statí k problematice uložení a transport textilních sbírek*. Brno: Technické muzeum v Brně, 2011, s. 24–27. ISBN 978-80-86413-87-7.
- DRÁPALOVÁ, Lenka. Transfer textilního sbírkového fondu Valašského muzea v přírodě. In *Museum vivum: Sborník Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm*. 2. ročník. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 2006, s. 267–270. ISBN 978-80-239-8984-7.
- DRÁPALOVÁ, Lenka. Ubírané punčochy jako součást tradičního ženského oděvu v Rožnově pod Radhoštěm. *Národopisná revue*, 2008, roč. 18, s. 89–95. ISSN 0862-8351.
- DRÁPALOVÁ, Lenka. Vyšívaná kostelní pokrývka. In *Museum vivum: Sborník Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm*. 5. ročník. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 2009, s.123–128. ISBN 978-80-87210-32-1.
- DUDÍK, Beda. *Catalog der nationalen Hausindustrie und der Volkstrachten in Maehren: Welt-Ausstellung 1873 in Wien*. Brünn: R. M. Rohrer, 1873. 59 s.
- FELIX, Jiří. *Vlastivěda moravská. II., Místopis: Frenštátský okres*. V Brně: Musejní spolek, 1908. Kroj, s. 39–42.
- FIALOVÁ, Vlasta. Lidové obřadní pokrývky z Valašska. *Naše Valašsko*, 1951, roč. 14, s. 53–58.
- FIALOVÁ, Vlasta. Velkorysý moravský buditel „Baťův předchůdce“. *Naše Valašsko*, 1937–1938, roč. 4., č. 2, s. 60–65.
- FIALOVÁ, Vlasta. Za Idou Gregorovou-Eberhardovou. *Naše Valašsko*, 1951, roč. 14, s. 85–86.
- FIALOVÁ, Vlasta. Zapomenutý druh lidového vyšívání z Valašska. *Časopis Moravského musea v Brně* = *Acta Musei moraviae. Vědy historické*, 1951, roč. 36, s. 162–181.
- FILIP, Zdeněk. *Kroje světa: Moravské kroje*. Praha: Rodina-centrum, [1992]. 14 barev. listů + 1 list komentáře v přebalu; Příloha týdeníku Naše rodina.
- FIŠER, Zdeněk. K formování české ševcovské terminologie v 19. století aneb „at se ten neřád německý z toho řemesla vysadí“. *Acta musealia: Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně: články a studie, musealia, personalia*, 2001, č. 2, s. 143–150. ISSN 0862-8548.
- FLORIÁNOVÁ, Olga. *Kůže - zpracování a výrobky*. Praha: Grada, 2005. 179 s. Řemesla –tradice – technika. ISBN 80-247-1091-9.
- FLORIÁNOVÁ, Olga. *Práce z kůže: skripta ke stejnojmenné videokazetě*. 1. část. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2001. 63 s. Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice; sv. 8. ISBN 80-86156-43-5.
- FLORIÁNOVÁ, Olga. *Práce z kůže: skripta ke stejnojmenné videokazetě*. 2. část. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2002. 55 s. Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice; sv. 8. ISBN 80-86156-49-4.
- FOJTŮ, Josef. Paměti a národopisné paběrky z Horní Lidče: Staré vyprávky z Litča. *Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka*, 1960, č. 2, s. 49–56.
- FROLEC, Václav a HOLÝ, Dušan a JERÁBEK, Richard, eds. *Hornácko: Život a kultura lidu na moravsko-slovenském pomezí v oblasti Bílých Karpat*. Brno: Blok, 1966. FROLEC, Václav. Lidový oděv, s. 155–196.
- GALLAŠ, Josef Heřman Agapit. *Romantické povídky*. Praha: Evropský literární klub, 1941. Krátký opis hory Radhoště, jeho salaší a bydlejících na něm Valachů, pravých Arkádů moravských, s. 203–216. Národní klenotnice; sv. 23.
- GALLAŠ, Josef Heřman Agapit, IMRÝŠEK, Ivo, ed. a KLUČKA, Jiří, ed. *Valaši v kraji Přerovském, praví Arkádové moravští, jejich posvátné hory, obyčejové a národní písně*. 1. knižní vyd. [Nový Jičín]: Muzeum Novojičínska, 2005. 104 s. Prameny; sv. 5. ISBN 80-86245-14-4.
- GAVLOVIČ, Hugolín. *Walaská škola mrawow stodola: to gest: Pastíri zo swatého písma z rozličním mudro-mrawním naučením weršowňe predstawenj*. W Trnawe: Gán Gelinek, 1830–1831. 2 sv. (372; 364 s.).
- GREGOR, Vladimír. Celomoravská národopisná slavnost v Olomouci r. 1845. *Vlastivědný věstník moravský*, 1957, roč. 12, č. 1, s. 19–24.
- GREGOROVÁ, Ida. Krajky u lidových krojů v Československu. *Věci a lidé*, 1951, roč. 3, s. 59–65.
- GREGOROVÁ, Ida. Lidové vyšívání na Moravě: (Z rukopisné pozůstalosti). *Věci a lidé*, 1952, roč. 4., č. 3–4, s. 181–191.
- GREGOROVÁ, Ida. O valašském vyšívání, s. 98-102, 4 l. nestr. obr. příl. [separát blíže neidentifikované lokace a datace]
- GREGOROVÁ-EBERHARDOVÁ, Ida. „Plachetka“ valašské nevěsty. *Naše Valašsko*, 1949, roč. 12, s. 159–161.

- GREGOROVÁ-EBERHARDOVÁ, Ida. Rožnovské vyšívky. *Naše Valašsko*, 1939, roč. 5, s. 16–24.
- HAASE, R. *Das Panorama des Universums zur erheiternden Belehrung für Jedermann und alle Länder*. Neu Folge. Erster Jahrgang. Prag: Verlag, Druck und Papier von Gottlieb Haase Söhne, 1837. CLUTH, J. Sitten und Gebräuche der Bewohner der österreichischen Monarchie: Skizzen aus der Vorzeit und Gegenwart: VI. Die Mařena der mährischen Walachen, s. 276–277.
- [HANKE Z HANKENŠTEJNA, Jan Nepomuk Alois]. *Bibliothek der Mährschen Staatskunde. Erster Band*. Wien: Johann David Hörling, 1786. Schilderung der Einwohner des Markgráthums Mähren, s. 1–11.
- HASALOVÁ, Věra. Příspěvky ke studiu valašského vyšívání. *Valašsko*, 1952, roč. 1, s. 46–53, 84–92.
- HAVELKOVÁ, Vlasta. Moravské boudnice. *Časopis Muzejního spolku olomuckého*, 1885, roč. 2, č. 8, s. 166–172.
- HAVELKOVÁ, Vlasta. Některé šperky naše lidové. *Národopisný sborník českoslovanský*, 1900, roč. 6, s. 38–49.
- HAVELKOVÁ, Vlasta. O vyšívání valašském. In BUBELA, Karel a VÁLEK, Josef, eds. *Průvodce po umělecké a valašské národopisné výstavě na Vsetíně*. Na Vsetíně: Česká umělecká výstava venkovská, 1892, s. 77–80.
- HAVELKOVÁ, Vlasta. Obušek. *Časopis Vlast. Spolku muzejního v Olomouci*, 1894, roč. 11, č. 42, s. 41–46.
- HAVELKOVÁ, Vlasta. Plachty koutní. Obušky: Ukázky ze sbírek Národopisného Musea Českoslovanského. *Národopisný sborník českoslovanský*, 1899, roč. 4–5, s. 29–38.
- HAVELKOVÁ, Vlasta. Šata česko-slovanská. *Národopisný věstník českoslovanský*, 1908, roč. 3, s. 193–207.
- HAVELKOVÁ, Vlasta. Úvodnice moravské. *Časopis Muzejního spolku olomuckého*, 1885, roč. 2, č. 5, s. 35–40.
- HAVELKOVÁ, Vlasta. *Výstava národního vyšívání moravského, kterou v lednu 1885 uspořádal muzejní spolek v Olomouci*. Olomouc: Vlasta Havelková jménem dámského spolku, 1885. 20 s.
- HAVLÍČEK, Bedřich. Nejstarší lidové vyšívání z Valašskokloboucka podle záznamu ze 17. století. *Zprávy Krajského musea v Gottwaldově*, 1958, č. 5–6, s. 117–119.
- HAVLÍČEK, Bedřich. Několik poznámek z Vysokého Pole o staveních, rozmístění nábytku a krojích v obci před rokem 1900. *Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka*, 1964, č. 1, s. 13–14.
- H. B. [HAVLÍČEK, Bedřich]. Prádláci, první námezdní pracovníci na Valašskokloboucku. Materiály k dějinám dělnického hnutí na Valašskokloboucku: K výročí Únorového vítězství, 1958, s. 1–2.
- HAVLÍČEK, Bedřich. Výroba, která Valašské Klobouky proslavila: Z dějin valašskoklobouckého soukenictví I. *Valašsko*, 1956, roč. 5, s. 84–90.
- HAVLÍČEK, Bedřich. Z dějin soukenické a papučářské výroby ve Valašských Kloboukách. *Zprávy Okresního muzea ve Valašských Kloboukách*, 1956, s. 76–84.
- HAVLÍČEK, Bedřich. Z dějin soukenické a papučářské výroby ve Valašských Kloboukách. In HAVLÍČEK, Libor. *Kapitoly k dějinám Valašskokloboucka: po stopách předků. I. díl*. Valašské Klobouky: Pavel Bureš, 2008, s. 132–140. ISBN 978-80-254-1967-0.
- HEINOVÁ, Antonie. Drobytý okolo kroje. *Dědina pod Beskydem*, 1955, č. 2, s. 12.
- HEINRICH, Albin. Sprache der Einwohner. Charakter, Sitten und Gebräuche. In WOLNY, Gregor. *Die Markgrafschaft Mähren, topographisch, statistisch und historisch geschildert*. I. Band, Prerauer Kreis. Brünn: [Gregor Wolny], 1835, s. LIII–LV.
- HOCHOVÁ-BROŽÍKOVÁ, Zdena. Bílá barva – symbolem smutku? *Český lid*, 1930, roč. 30, s. 343–347.
- HORÁK, Jiří a MATIEGKA, Jindřich a WEIGNER, Karel, eds. *Československá vlastivěda. Díl II, Člověk*. Praha: SFINX, 1933. 623, [I] s.
- HORN, Vilém. *Lidové kroje na Moravě před 100 lety*. Praha: Archiv pro krojový výzkum a Taussig & Taussig, 1938. [24] l. Československé obrázkové slovníčky lidových krojů; sv. 1.
- HORN, Wilhelm. *Mährens ausgezeichnete Volkstrachten: in 30 colorirten Blättern gezeichnet und lithographirt von Wilhelm Horn*. Brno: R. Rohrer, 1837. 30 l.

- Hošťálková: 500 let*. Hošťálková: Obecní úřad v Hošťálkově, 2005. URBACHOVÁ, Eva. Lidový kroj v Hošťálkově, s. 44–46.
- V. H. [HOUDEK, Vítězslav]. Příspěvek k dějinám kroje lidového na Moravě. *Časopis Vlasten. spolku muzejního v Olomouci*, 1892, roč. 9, č. 33, s. 19–25.
- CHMELA, Tomáš et al. *Obec Újezd: 750 let dějin: 1261–2011*. V Brně: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně pro obec Újezd, 2011. PETRÁKOVÁ, Blanka. Lidový oděv v Újezdě, s. 247–255. Vlastivědná knihovna moravská; sv. 96. ISBN 978-80-7275-089-4.
- CHOTEK, Karel a HORÁK, Jiří a MATIEGKA, Jindřich, eds. *Československá vlastivěda. Řada II, Národopis*. Praha: Sfinx, Bohumil Janda, 1936. STRÁNSKÁ, Drahomíra. Lidové kroje, s. 207–248.
- CHOTEK, Karel. *Lidová kultura a kroje v Československu*. Praha: Novina, 1937. 65 s.
- CHYLÍK, Jindřich. Soukenictví východomoravské. *Naše Valašsko*, 1951, roč. 14, s. 14–23.
- IMRÝŠEK, Gustav. Jak se za starých časů na Valašsku právalo. *Naše Valašsko*, 1949, roč. 12, s. 182–183.
- IMRÝŠEK, Gustav. Ve vařírni. *Valašsko*, 1958, roč. 7, s. 133.
- J. K. Rožna. *Moravia: Ein Blatt zur Unterhaltung, zur Kunde des Vaterlandes, des gesellschaftlichen und industriellen Fortschrittes*, 1843, Jahrg. 6, Nro. 16 (Donnerstag den 23. Februar), s. 61–62; Nro. 17 (Montag den 27. Februar), s. 67–69.
- JADRNIČEK, Ludvík. *Městečko Fryšták: od nejstarších dob až po naše časy: Paměti starých Fryštačanů a jejich rody*. V Brně: Ludvík Jadrníček, [1933]. Výroba plátna a obchodování plátnem, s. 25–35. Kroj, s. 44–49
- JANČÁŘ et al. *Vlastivěda moravská: Země a lid. Nová řada, svazek 10, Lidová kultura na Moravě*. Strážnice a Brno: Ústav lidové kultury ve Strážnici a Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 2000. JEŘÁBEK, Richard. Výtvarná kultura, s. 218–224, 232–247. JEŘÁBKOVÁ, Alena. Odívání, s. 116–158. KRÍŽOVÁ, Alena. Textilní tvorba, s. 224–232. ISBN 80-861156-31-1 (ÚLK) a ISBN 80-7275-005-4 (MVS).
- JANČÍKOVÁ, Františka. Držkový kroj. *Podřevnicko*, 1947–1948, roč. 4, s. 49–53.
- JANČÍKOVÁ, Františka. Jak se strojily robky v Držkové. *Podřevnicko*, 1946–1947, roč. 3, s. 3–5.
- JANEČKOVÁ, Jindřiška. Jak se oblékali na Štítensku na přelomu 19. a 20. století. *Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka*, 1959, č. 2, s. 44–46.
- JAROŠOVÁ, Barbora a LIĐÁK, Petr. *Chvála řemesla: Velký výstavní sál Sušáku, 5. března – 2. listopadu 2009, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2009. Ševci, s. 36–39. ISBN 978-80-87210-18-5. [Katalog výstavy.]
- JAROŠOVÁ, Barbora. Papučářství – téměř zaniklá rukodělná výroba. In *Museum vivum: Sborník Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm*. 3.–4. ročník. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 2007–2008, s. 24–36. ISBN 978-80-87210-24-6 a ISBN 978-80-87210-25-3.
- JAROŠOVÁ, Barbora. Současná výroba tradiční lidové obuvi na Valašsku. In *Obuv v historii: sborník materiálů z VI. mezinárodní konference, Zlín 12.-14. října 2010 = Shoes in History: proceding itom [i.e. proceedings from] the Sixth International Conference, Zlín 12th to 14th October 2010*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2012, s. 62–71. Acta musealia. ISBN 978-80-87130-22-3.
- JAROŠOVÁ, Barbora a LIĐÁK, Petr a MICHALIČKA, Václav. *Tradice a současnost rukodělné výroby v regionu Moravské Valašsko*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2011. JAROŠOVÁ, Barbora. Výroba krpců na východní Moravě, současné způsoby výroby, s. 126–137. JAROŠOVÁ, Barbora. Obuv ze sukna na východní Moravě, výroba v minulosti a dnes, s. 140–152. LIĐÁK, Petr. Zpracování perleti na Valašsku, s. 156–172. JAROŠOVÁ, Barbora. Současný stav zachovalosti valch na Valašsku a experiment valchování sukna, s. 176–186. Rukodělná výroba v regionu Moravské Valašsko [DVD]. 7, Výroba perleťových spinek na Valašsku 2011. ISBN 978-80-87210-35-2.
- JELÍNKOVÁ, Eva. Kroje v přechodné valašsko-lašské oblasti. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, 1982, roč. 29, s. 25–32.
- JERŠOVÁ, M. Valašské obyvatelstvo a textilní výroba valašská v 17. století. *Věstník Národopisné společnosti československé při ČSAV a Slovenskej národopisnej spoločnosti pri SAV*, 1964, č. 1, s. 22–23.
- JEŘÁBEK, Richard. Dva příspěvky k studiu materiální kultury na Valašsku v 19. století. *Národopisné aktuality*, 1971, roč. 8, s. 99–102.
- JEŘÁBEK, Richard. Ikonografie moravskoslezského zbojníka. *Národopisné aktuality*, 1989, roč. 26, s. 239–247.
- JEŘÁBEK, Richard. Jaký kroj, tak se stroj!: Oděvní tradice našeho rodu. *Národopisná revue*, 2001, roč. 11, s. 33–48. ISSN 0862-8351.

- JEŘÁBEK, Richard. Lidová výšivka jako předmět národopisného studia. *Umění a řemesla*, 1981, roč. 3, s. 62–63.
- JEŘÁBEK, Richard. Na okraj jedné (ne)polemiky. *Národopisná revue*, 1993, roč. 3, s. 64–65. ISSN 0862-8351.
- JEŘÁBEK, Richard. Pastýřské motivy v malovaných betlémech z Moravského Valašska. In *Lidová kultura v Karpatoch*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1972, s. 277–291. Ethnographia Carpatica. Práce Medzinárodnej komisie pre štúdium ľudovej kultúry v oblasti Karpát.
- JEŘÁBEK, Richard, ed. *Počátky národopisu na Moravě: Antologie prací z let 1786–1884 = Anfänge der Volkskunde in Mähren: Antologie der Arbeiten aus den Jahren 1786–1884*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1997. 411 s. ISBN 80-86156-05-2.
- JEŘÁBKOVÁ, Alena. Delimitace regionálních typů lidového oděvu na rozhraní Valašska a Moravského Slovenska. In *Slovácko: společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí*. [Sv.] 10–11. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1968–1969, s. 5–26.
- JEŘÁBKOVÁ, Alena. K typologickému zařazení mentýků a šub. *Národopisná revue*, 1998, roč. 8, s. 11–14. ISSN 0862-8351.
- JEŘÁBKOVÁ, Alena. *Lidová oděvní kultura: Příspěvky k ikonografii, typologii a metodologii*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 271 s. Etnologické studie; 16. ISBN 978-80-210-6928-2.
- JEŘÁBKOVÁ, Alena a JEŘÁBEK, Richard. Moravské lidové kroje v grafickém díle V. G. Kiningera z počátku 19. století. *Folia ethnographica: supplementum ad Acta Musei Moraviae*, 1998, roč. 32, s. 45–55. ISSN 0862-1209.
- JEŘÁBKOVÁ, Alena a JEŘÁBEK, Richard. Tři příspěvky k ikonografickému studiu lidových krojů. *Český lid*, 1965, roč. 56, s. 317–324.
- JEŘÁBKOVÁ, Alena. Typy mužských pokrývek hlavy na Valašsku, jejich lidové názvy a návrh odborné terminologie. *Věstník Národopisné společnosti československé při ČSAV a Slovenskej národopisnej spoločnosti pri SAV*, 1965, č. 3–4, s. 15–30.
- JOHNOVÁ, Helena. České lidové šperky. In *Tvořivost českého lidu v tradiční umělecké výrobě: sborník statí*. Praha: Orbis, 1953, s. 154–162.
- JOHNOVÁ, Helena. Lidové šperky československé. *Věci a lidé*, 1954, roč. 5, s. 311–355.
- JOHNOVÁ, Helena. Sponky jako součást lidového oděvu: Příspěvky o jejich využití a rozšíření. *Slovenský národopis*, 1958, roč. 6, s. 3–126.
- JOHNOVÁ, Helena. *Šperk*. Bratislava: Tatran, 1986. 342 s. Ľudové umenie na Slovensku; zv. 7.
- [JURENDE, Karel Josef]. Die Salaschen in Mähren: Bruchstück aus den noch ungedruckten Wanderungen durch Mähren: Rožnau im July 1808. In *Mährischer Wanderer, 2. Jahrg*. Brünn und Olmütz: Johann Georg Gastl, 1811, nestr.
- J**de [JURENDE, Karel Josef]. Grundrisse zur Ethnographie Mährens. *Moravia: Zeitschrift zur Unterhaltung und Vaterlandskunde*, Januar 1815, s. 57–59, 81–82.
- KABELÍK, Jan. Další zprávy Jos. Heřmana Agapita Gallaše o moravských Valaších a Hanácích. *Český lid*, 1908, roč. 17, s. 1–7.
- KADLEC, Karel. Jos. Heřm. Gallaše ztracený spis o Valaších v kraji Přerovském. *Český lid*, 1906, roč. 15, s. 161, 176–178.
- KALIVODA, František. *Z lidového života na Moravě a ve Slezsku*. Olomouc: Eduard Hölzel, s. d. 8 litografií.
- KALIWODA, František. *Aus dem Volksleben in Mähren u. Schlesien*. Olmütz: Verlag von Ed. Hölzel, [mezi 1851 a 1870]. 8 nečíslovaných grafických listů.
- KALIWODA, František. *Hirten um Roznau: (Wallachen)*. Wien: J. Höfelich Witwe, Verlag u. Eigenthum v. F. Paterno, [mezi 1855 a 1860]. 1 list
- KAŠLÍK, Miloš. Národopisné slavnosti ve Valašském Meziříčí ve dnech 13.–15. července 1951. *Naše Valašsko*, 1951, roč. 14, s. 153–156.
- KAZIMOUR, Josef, ed. *Lidové kroje československé: popis, vyobrazení, stříhy a výkresy 33 českých, moravských, slezských a slovenských krojů národních: 22 archy vzorů, 11 příloh barevných, 3 archy příloh stříhových a 60 vyobrazení v textu*. V Praze: Českomoravské podniky tiskařské a vydavatelské, 1920. 93 s., 14 l. bar. obr. příl.
- KAZMÍŘ, Silvestr. *Halenkov: ohlédnutí za minulostí a třístapadesátiletou historií obce: 1654–2004*. Halenkov: Obecní úřad Halenkov, 2004. Lidový kroj, s. 164–171.
- KININGER, Vincenz Georg. *Kleidertrachten der kaiserl. königl. Staaten = Habillemens des états de S. M. l'Empereur Roi*. Publie et se trouve à Vienne: chez T. Mollo et Comp., 1808. 129 nestr. l.
- KININGER, Vincenz Georg. *Costumes de la Monarchie Autrichienne* [grafika]. Vienne: chez Tranquillo Mollo, [před 1821]. [1] tit. fol., [99] ff.
- KLEVETOVÁ, Vladimíra. Vyšíváno pod Radhoštěm: (Národopisné muzeum Praha, listopad 1985 – duben 1986). *Český lid*, 1987, roč. 74, s. 54. ISSN 0009-0794.

- KLUSÁK, Vladimír. „Kútnice“ a „úvodnice“. *Dolina Urgatina*, 1951, roč. 5, s. 66–67.
- KLVAŇA, Josef. Drobnosti o lidovém kroji na Moravě. *Časopis Vlast. Spolku muzejního v Olomouci*, 1893, roč. 10, č. 39, s. 109–111.
- KLVAŇA, Josef. Důležité vyobrazení krojů moravských z roku 1837. *Národopisný věstník českoslovanský*, 1910, roč. 5, s. 153–164.
- KLVAŇA, Josef. Kroj lidový ve Veřovicích u Frenštátu. *Časopis Vlasteneckého muzejního spolku olomuckého*, 1892, roč. 9, s. 29–30.
- KLVAŇA, Josef. Kroj z Veřovic na Frenštátsku: (K fotografiím prof. J. Klvaně.). *Světozor*, 1895, roč. 29, č. 21, s. 251, 252.
- KLVAŇA, Josef. Kroje lidu moravského. In BÍLÝ, František, ed. *Lidová čítanka moravská*. V Telči na Moravě: Emil Šolc, [1907], s. 372–396.
- KLVAŇA, Josef. O „pentlení“ družiček a nevěst na Moravě. *Český lid*, 1895, roč. 4, s. 417–444.
- KLVAŇA, Josef. Rubáč a oplíčko na jihovýchodní Moravě. *Český lid*, 1899, roč. 8, s. 198–203.
- KLVAŇA, Josef. Soupis krojů valašských na Moravě. *Národopisný věstník českoslovanský*, 1916, roč. 11, s. 145–149.
- KLVAŇA, Josef. Umělecké pohlednice, vydané nakladatelstvím R. Prombergra v Olomouci: (Typy lidové). *Časopis Moravského musea zemského*, 1910, roč. 10, s. 315–316.
- KLVAŇA, Josef. Z mých zápisků krojových: 10. Kroj valašský v okolí Štítné: 11. Kroj moravského Záhoří u Lipníka n. Beč.: 12. Kroj lašský z okolí Hodslavic. *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci*, 1913, roč. 30, s. 45–48, 81–84, 121–125.
- KLVAŇA, Josef. Valaši z Popova u Valašských Klobouk. *Český lid*, 1898, roč. 7, s. 77, 78, 79.
- KOBLIHA, Karel. Valašské kroje před sto lety. *Naše Valašsko*, 1946, roč. 9, s. 34–35.
- KOBLIHA, Karel. Vpád kuruců na Vsatsko roku 1708. *Naše Valašsko*, 1937–1938, roč. 4, s. 112.
- KOBZÁŇ, Jan. Valašská nátura zračící se v kroji. In VÁLEK, Josef, ed. *Památník národopisných slavností na Vsetíně*. Vsetín: Slavnostní výbor, 1930, s. 7–14 = *Dolina Urgatina*, 1949, roč. 3, s. 19–23.
- Kopaničáři. *Rozlčností pražských Nowin*, 1926, č. 98 (14. 12. 1826), s. 546–547.
- KORABÍK, Petr. *Lužná, dědinečko: Kapitoly z historie a národopisu valašské obce*. Lužná: Obecní úřad Lužná, 1997. Valašský a luženský kroj, s. 111–139.
- KORABÍK, Petr. *Valašská Polanka rodná naša dědina: obrázky z dějin a lidové kultury obce Polanky na Valašsku*. Valašská Polanka: Obecní úřad, 1998. IV. Kapitola, Všelijak sa v knížkách vyprávjalo--: 1., Kroje otců odhazují--, s. 100–108.
- KORNIOVÁ, Vlasta. Kroje valaško-lašského pohraničí v Kozlovicích. *Radostná země*, 1959, roč. 9, s. 44–46.
- KOŘISTKA, Karel František Edvard. *Die Markgrafschaft Mähren und das Herzogthum Schlesien in ihren geographischen Verhältnissen unter Mitwirkung mehrerer vaterländischer Naturforscher und Geographen dargest.* Wien ond Olmüz: Eduard Hölzel, 1861. Abstammung, Sprache, Charakter und Volkstracht der Bevölkerung: a) Die Slaven in Mähren und in Schlesien, s. 252–262.
- KOSTKA, František. Hrstí vzpomínek a pamětí o valašskoklobuckém papučářství a sukenictví. *Vlastivědné kapitoly z Valašskoklobucka*, 1961, č. 1, s. 5–9.
- KOVÁŘÍK, Václav. Poučujeme se na lidové tvorbě. *Textilní tvorba*, 1950, roč. 2, s. 112–122.
- KOVÁŘŮ, Věra. *Lidový kroj na Valašsku*. Ostrava: Krajské kulturní středisko, 1982. 77 s.
- KOVÁŘŮ, Věra. *Lidový kroj na Valašsku*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské folklórní sdružení, 2008. 77 s., 46 s. obr. příl.
- KOZLOVÁ, Eliška. *O národních krojích moravských*. Brno: Eliška Kozlová, 1893. III., B) Valaši, s. 10–12.
- KRAMOLIŠ, Čeněk. Kroj valašský. In KRAMOLIŠ, Čeněk, ed. *Almanach Valašského roku 1925*. Rožnov pod Radhoštěm: Nákladem pořadatelstva „Valašského roku“, 1925, s 30–34.
- KRAMOLIŠ, Čeněk. *Moravská babička*. Rožnov pod Radhoštěm: Město Rožnov pod Radhoštěm 2004. 206 s. Rožnovské malé tisky. Regionální literatura; sv. 4. ISBN 80-239-2538-5.
- KRAMOLIŠ, Čeněk. Ročenka města Rožnova pod Radh. a osad v okrese. Rožnov pod Radhoštěm: Městská spořitelna, 1931. Oděv, s. 137.
- KRAMOLIŠ, Čeněk. Valašské vyšívání. In KRAMOLIŠ, Čeněk, ed. *Almanach Valašského roku 1925*. Rožnov pod Radhoštěm: Nákladem pořadatelstva „Valašského roku“, 1925, s 37–40.
- KRAMOLIŠ, Čeněk. *Vlastivěda moravská. II., Místopis: Rožnovský okres*. V Brně: Musejní spolek, 1907. Kroj, s. 30–36.
- KRAMOLIŠ, Josef Lucian Ondřej a DRÁPALA, Daniel, ed. *Paběrky z dějů městečka Rožnova*. Rožnov pod Radhoštěm: Město Rožnov pod Radhoštěm, 2007. 63 s. Rožnovské malé tisky; sv. 9. ISBN 978-80-239-8598-6.
- KRČMÁŘ, Karel a KLVAČ, Jaroslav, eds. *Vsetín*. Vsetín: Karel Krčmář a Jaroslav Klvač, 1946. 201 s.
- KREJSEK, J. Valašské rukavice: Domácí výrobek Střítezanů: Dle zápisků p. J. Krejska, nadučitele ve Stříteži. *Sborník Musejní společnosti ve Valašském Meziříčí*, 1900, č. 7–8, s. 87.
- KŘÍŽOVÁ, Alena. Archaické součástky v lidovém oděvu. In KŘÍŽOVÁ, Alena a VÁLKA, Miroslav, eds. *Středověké a novověké zdroje tradiční kultury: sborník příspěvků ze semináře konaného 30. listopadu 2005 v Ústavu evropské etnologie*. Brno: Ústav evropské etnologie, 2006, s. 185–200. Etnologické studie; 1. ISBN 80-239-7984-1.
- KŘÍŽOVÁ, Alena et al. *Archaické jevy tradiční kultury na Moravě*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. MERTOVÁ, Petra. Pletení na rámu – textilní technika procházející staletí, s. 55–74. JEŘÁBKOVÁ, Alena. Rubáš nebo rubáč? Otazníky kolem geneze ženského spodního šatu, s. 75–88. KŘÍŽOVÁ, Alena. Zástěra jako pracovní oděvní součástka, symbol vzorné hospodyně i znak reprezentace, s. 89–111. ŠIMŠA, Martin. Soukenné kalhoty v Beskydech a jejich podhůřích – konstrukční východiska, stříhy a jejich vývoj, s. 112–142. Etnologické studie; [sv.] 9. ISBN 978-80-210-5684-8.
- KŘÍŽOVÁ, Alena et al. *Ikonografické prameny ke studiu tradiční kultury*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. DRÁPALA, Daniel. Postavy a scény venkovského obchodu Moravy a Slezska – ikonografická sonda, s. 75–105. JEŘÁBKOVÁ, Alena. Valach moravský či rumunský? Příspěvek k ikonografii valašských pastevců 18. a počátku 19. století, s. 106–122. KŘÍŽOVÁ, Alena. Lidový a zlidovělý šperk (na příkladu kvašů z roku 1814), s. 123–140. Etnologické studie; 11. ISBN 978-80-210-5766-1.
- KŘÍŽOVÁ, Alena a PAVLICOVÁ, Martina a VÁLKA, Miroslav. *Lidové tradice jako součást kulturního dědictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. KŘÍŽOVÁ, Alena. Kroj jako výraz národní / regionální identity, s. 9–88. Etnologické studie; 19. ISBN 978-80-210-8081-2.
- KŘÍŽOVÁ, Alena a ŠIMŠA, Martin. *Lidový oděv na Moravě a ve Slezsku. I., Ikonografické prameny do roku 1850 = Traditional Folk Dress in Moravia and Silesia. I., Iconographic Sources until 1850*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2012. 255 s. ISBN 978-80-87261-83-5.
- KŘÍŽOVÁ, Alena et al. *Ornament – oděv – šperk: archaické projevy materiální kultury*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. JEŘÁBKOVÁ, Alena. Plachty jako relikv středověkého svrchního oděvu, s. 81–90. DRÁPALOVÁ, Lenka. Valašské úvodnice ve sbírkách Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, s. 91–106. MICHALIČKA, Václav. Pokrývky hlavy ze stromové houby troudnatce kopytovitého, s. 122–130. HRIČKOVÁ, Jitka a KŘÍŽOVÁ, Alena. Oděvní spínadla jako archaický typ lidového šperku, s. 196–212. Etnologické studie; [sv.] 5. ISBN 978-80-210-4963-5.
- KŘÍŽOVÁ-JEŘÁBKOVÁ, Alena. Tradiční valašská vyšivka na počátku 20. století. *Umění a řemesla*, 1981, roč. 21, č. 3, s. 64–65.
- KUBEŠA, Arnošt. Obnova krojů na Valašsku. *Naše Valašsko*, 1946, roč. 9, s. 189–190.
- KUBEŠA, Arnošt. Poslední barvíř v Rožnově pod Radhoštěm. *Zprávy Oblastního muzea jihovýchodní Moravy v Gottwaldově*, 1965, s. 43–45.
- KUBEŠA, Arnošt. Učitelka valašských vyšívání v Rožnově odešla. *DU: Zpravodaj krajské sekce pro dějiny učitelstva*, 1974, č. 11, s. 30–31.
- KUBEŠA, Arnošt. Valašské kroje. *Naše Valašsko*, 1947, roč. 10, s. 176–183.
- KUBEŠA, Arnošt. Valašské tkánky a rúšky na Rožnovsku a Meziříčsku. *Zprávy Krajského vlastivědného ústavu v Gottwaldově*, 1960, č. 3, s. 76–78.
- KUBEŠOVÁ, A. Valašské kroje. *Naše Valašsko*, 1947, roč. 10, s. 167–183.
- Kulturtage der Tschechoslowakischen Sozialistischen Republik in Österreich: Wien - Salzburg 11.-17. 11. 1986. Praha: MK ČSSR, 1986. 61 s. Tradition und Gegenwart der tschechischen und slowakischen Volkskunst, s. 30, 59–61.
- KUNZ, Ludvík. Lidový kroj na hostýnském Záhoří. *Časopis Moravského musea v Brně. Serie A, Vědy společenské = Acta Musei moraviae. Scientiae sociales*, 1956, roč. 41, s. 137–194.
- KUNZ, Ludvík. *Rolnický chov ovcí a koz*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 2006. Pracovní odění pastýřů, s. 76–78. Rolnictví na východní Moravě od baroka do II. světové války; sv. 2. ISBN 80-239-4460-6.

- KUTZER, Jan. *Karlovské zrcadélko: K upomínce na svěcení nové budovy školní v Podfatém*. Velké Karlovice: J. Kutzer, 1886. 71 s.
- KUTZER, Jan. Karlovské zrcadélko: V.–VI. část: Školství. Průmysl a obchod. *Dolina Urgatina*, 1948, roč. 2, s. 36–38.
- KUTZER, Jan. Karlovské zrcadélko: (Dokončení.): Jiné veřejné i soukromé úřady. *Dolina Urgatina*, 1948, roč. 2, s. 83–86.
- LANGER, Jiří. Dvě tradice valchářství na východní Moravě. In *Moravsko-slovenské vztahy v lidové kultuře: Sborník Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm věnovaný 30. výročí Slovenského národního povstání*. Ostrava: Profil, 1974, s. 91–130.
- LANGER, Karel. Orszácký kroj z Nového Hrozenkova. *Zprávy Krajského vlastivědného ústavu v Gottwaldově*, 1959, s. 48–53.
- LANGER, Karel. Salašnictví a lidový průmysl. In STRNADEL, Antonín, ed. *Sborník výstavy salašnictví v Novém Hrozenkově od 14. června do 12. července 1936*. V Novém Hrozenkově: Výstavní výbor, 1936, s. 51–52.
- LANGER, Karel. *Útržky ze vzpomínek na Nový Hrozenkov*. Nový Hrozenkov: Sdružené kulturní zařízení Obecního úřadu v Novém Hrozenkově, 1992. 40 s.
- LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *České lidové kroje*. 1. vyd. Praha: Práce, 1994. Kroj v regionech: Morava: Severovýchodní Morava, s. 83. ISBN 80-208-0328-9.
- LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Lidová krajka v Čechách a na Moravě*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1992. 32 s. Metodické monografie; Sv. 7.
- LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. Lidová krajka v českých zemích. *Muzejní a vlastivědná práce*, 1977, roč. 15 (85), s. 139–159.
- LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. Lidové kroje z České republiky. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. Severovýchodní Morava, s. 169–177. Dějiny odívání. ISBN 80-7106-293-6.
- LAUDOVOÁ, Věra et al. *Lidová výtvarná kultura*. Praha: Český fond výtvarných umění, 1978–1979. 160 s. Příl. čas.: Panorama; 1978–1979.
- LIDÁK, Petr. Zpracování perleti na Valašsku: Výroba perleťových spinek v Novém Hrozenkově. *Valašsko*, 2009, č. 1 (22), s. 20–21. ISSN 1212-3382.
- LIEBSCHER, Adolf. *Národní kroje slovanské*. V Praze: F. Topič, [1895-1896]. 1 nestr. sv. 27 grafických listů
- LUDVÍKOVÁ, Miroslava. Lidový kroj na Vsetínsku. *Národopisné aktuality*, 1981, roč. 18, s. 163–165.
- LUDVÍKOVÁ, Miroslava. *Moravská lidová výšivka*. V Brně: Moravské muzeum, 1979. 31 s. Malé tisky; sv. 18. [Katalog výstavy.]
- LUDVÍKOVÁ, Miroslava. *Moravská lidová výšivka*. Brno: Moravské muzeum, 1986. 244 s.
- LUDVÍKOVÁ, Miroslava. *Moravské a slezské kroje: Kvaše z roku 1814 = Mährische und Schlesische Volkstrachten: Guaschen aus dem Jahre 1814*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2000. 192 s. ISBN 80-7028-126-X.
- [LUDVÍKOVÁ, Miroslava.] *Moravské a slezské kroje z unikátní kolekce kreseb z roku 1814: výstava Moravského zemského muzea v Brně a Sudetoněmeckého archivu v Mnichově*. Brno: Moravské zemské muzeum, 1994. 1 složený list. [Katalog výstavy.]
- LUDVÍKOVÁ, Miroslava. *Moravské lidové kroje: stručný přehled*. Praha: Ústřední dům lidové umělecké tvořivosti, 1969. 35 s.
- LUDVÍKOVÁ, Miroslava. Morawskie ludowe druki bezpośrednie na tkaninach. *Polska sztuka ludowa*, 1965, rocz. 19, nr. 4., s. 183–191.
- LUDVÍKOVÁ, Miroslava. Neznámé prameny k historii moravských krojů. *Národopisné aktuality*, 1990, roč. 27, s. 95–96.
- LUDVÍKOVÁ, Miroslava. Neznámé prameny k historii moravských krojů: I., Přerovský kraj. *Ethnographica*, 1984, roč. 18, s. 213–229. Příloha Časopisu Moravského muzea. Vědy společenské = Acta Musei Moraviae. Scientie sociales. ISSN 0425-4570.
- LUDVÍKOVÁ, Miroslava. Neznámé prameny k historii moravských krojů: II., Přerovský kraj. *Ethnographica*, 1985, roč. 19, s. 253–268. Příloha Časopisu Moravského muzea. Vědy společenské = Acta Musei Moraviae. Scientie sociales. ISSN 0425-4570.
- LUDVÍKOVÁ, Miroslava. Volkstümliche Netzarbeit in Mähren. *Ethnographica*, 1965–1968, roč. 7–8, č. 1, s. 189–205. Příloha Časopisu Moravského muzea. Vědy společenské = Acta Musei Moraviae. Scientie sociales. ISSN 0425-4570.
- MAINUŠ, František. Obchod přízí na severní Moravě a ve Slezsku po třicetileté válce. *Časopis Matice moravské*, 1955, roč. 74, s. 223–245.
- MAINUŠ, František. *Plátenictví na Moravě a ve Slezsku: v XVII. a XVIII. století*. V Ostravě: Krajské nakladatelství, 1959. 245 s. Publikace Slezského ústavu ČSAV v Opavě; sv. 33.

- MAINUŠ, František. *Vlnářství a bavlnářství na Moravě a ve Slezsku v XVIII. století*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1960. 245 s. Spisy University v Brně, Filosofická fakulta = Opera Universitatis Brunensis, Facultas philosophica; sv. 66.
- MANIAK, Alois. VII. Die mährischen Walachen. In WOLNY, Gregor. *Taschenbuch für die Geschichte Mährens und Schlesiens: In Verbindung mit mehreren Geschichtserunden*. Erster Jahrgang. Brünn: J. G. Trassler, 1826, s. 263–281.
- MANIAK, Alois. Grundlinien zur Darstellung der mährischen Slavenstämme. 5, Die Walachen. *Moravia: Ein Blatt zur Unterhaltung, zur Kunde des Vaterlandes, des gesellschaftlichen und industriellen Fortschrittes*, 1838, Nro. 14 (Montag den 16. April), s. 58–59, 61.
- MARKOV, Jozef a KOVÁČEVIČOVÁ, Soňa. *Slovenský ľudový odev v minulosti: materiály k dejinám slovenského ľudového odevu*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1955–1956. 206 s., xxi s. vložené příl. Knižnica ľudového umenia; zv. 5.
- MARKOVÁ, Ema. Pletenie na krosienkách na Morave: Pamiatke M. A. Smolkovej. *Věci a lidé*, 1954, roč. 6, s. 297–306.
- MARKOVÁ, Ema. Po stopách krosienok: (Poznámky k štúdiu starých textilních technik na Slovensku). *Slovenský národopis*, 1957, roč. 5, s. 47–86.
- MATÝSEK, František. Řemeslná zaměstnání nouzových učitelů: K otázce sociálního postavení venkovského učitele na Valašskoklobucku v období feudalismu a 60. let 19. století. *Vlastivědné kapitoly z Valašskoklobucka*, 1961, č. 1, s. 10–15.
- MELZER, Miloš. Modrotisk na Moravě: (podíl textilií zdobených rezervážní technikou na lidovém oděvu 19. století). In *Textil v muzeu: soubor statí k problematice barvířské a tiskařské textilní techniky*. Brno: Technické muzeum v Brně, 2008, s. 35–37. ISBN 978-80-86413-52-5.
- MERTOVIÁ, Petra et al. *Výšivka, krajka a aplikace na tradičním oděvu*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2013. DRÁPALOVÁ, Lenka. Aplikace na valašském tradičním oděvu, s. 154–163. ISBN 978-80-87261-86-6.
- MERTOVIÁ, Petra et al. *Výšivka, krajka a aplikace na tradičním oděvu*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2013. DRÁPALOVÁ, Lenka. Výšivka na Valašsku, s. 74–87. PETRÁKOVÁ, Blanka. Výšivka na luhačovickém Zálesí, s. 71–73. Sítovaná krajka, s. 134–148. ISBN 978-80-87261-86-6.
- MICHALIČKA, Václav. Rekonstrukce několika zaniklých tradičních technologií ve Valašském muzeu v přírodě. In *Museum vivum: Sborník Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm*. 3.–4. ročník. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 2007–2008, s. 58–64. ISBN 978-80-87210-24-6 a ISBN 978-80-87210-25-3.
- MICHALIČKA, Václav. Role troudatce kopytovitého v lidovém prostředí západních Karpat a rekonstrukce technologie zpracování ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. In *Museum vivum: Sborník Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm*. 2. ročník. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 2006, s. 69–77. ISBN 978-80-239-8984-7.
- MICHALIČKA, Václav a DRÁPALOVÁ, Lenka. *Svět zaniklých technologií: O výrobě ubíraných punčoch, nádob z mosoru a pálení škvarků z popela na bělení plátna ve Valašském muzeu v přírodě*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2007. 19 s. + DVD. ISBN 978-80-254-0751-6.
- MINAŘÍKOVÁ, Běla. Příspěvek k vývoji lidových tkanin střední Moravy. *Umění a řemesla*, 1976, č. 2, s. 8–9.
- MINAŘÍKOVÁ, Běla. Výstava Lidová výšivka a ÚLUV. *Umění a řemesla*, 1977, č. 1, s. 2.
- MINAŘÍKOVÁ, Běla. Výstava lidové tkaniny. *Umění a řemesla*, 1973, č. 4, s. 9.
- MISÁREK SLAVIČÍNSKÝ, JAN. *U Křúpalů: valašská povídka*. 3. vyd. Olomouc: R. Promberger, 1927. 269 s.
- MISÁREK SLAVIČÍNSKÝ, Jan. *Ze starého světa: Valašská povídka*. II, U Křúpalů. 2. vyd. Olomouc: Promberger, 1907. 208 s.
- Národopisná výstava československá v Praze 1895: vydali výkonný výbor Národopisné výstavy československé a Národopisná společnost československá*. V Praze: J. Otto, [1897]. KLVANA, Josef. Kroje: Kroj moravský a slezský: A., Kroje moravské, s. 171–189.
- NEKUDA, Vladimír, ed. *Okres Vsetín: Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko*. Valašské Meziříčí: Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2002. JEŘÁBEK, Richard. Lidová výtvarná kultura, s. 482–502. KOVÁŘŮ, Věra. Oděvní kultura valašských vesnic ve dvou posledních stoletích, s. 413–431. Vlastivěda moravská. Řada topografická; sv. 68. ISBN 80-7275-024-0.
- NĚMCOVÁ, Hermína. Vyšívání v okolí města Valašského Meziříčí. *Sborník Musejní společnosti ve Valašském Meziříčí*, 1898, roč. 2, s. 19–20.
- Österreich´s National-Trachten nach der Natur gezeichnet von Ranftl, Kaliwoda, Kollarz ...* Wien: (Paterno), [1854–1859?]. 30 barev. listů.

- NOVÁKOVÁ, Lenka. Lidový kroj na Moravě ve fotografii na příkladu kolorovaného fotoalba z přelomu 19. a 20. století. *Folia ethnographica: supplementum ad Acta Musei Moraviae*, 1996, roč. 30, s. 33–40. ISSN 0862-1209.
- NOVÁKOVÁ, Lenka. Orszácký kroj. *Umění a řemesla*, 1989, č. 2, s. 66–67. ISSN 0139-5815.
- ODEHNAL, Petr. *Z příběhů města Valašské Klobouky*. Valašské Klobouky: Město Valašské Klobouky, 2005. Ten klobúčký súkeník, to je velký řemesník!, s. 60–65. ISBN 80-239-5802-X.
- OREL, Jaroslav. František Horalík osmdesátiletý. *Národopisné aktuality*, 1968, roč. 5, s. 46-47.
- OREL, Jaroslav. Jubileum Františka Horalíka. *Umění a řemesla*, 1973, roč. 13, č. 2, s. 66.
- OREL, Jaroslav. Krojový krejčí z Valašských Klobouk. *Umění a řemesla*, 1959, roč. 3, s. 33–35.
- OREL, Jaroslav. Krojový krejčí František Horalík (26. ledna 1888 – 24. dubna 1974 ve Valašských Kloboukách). *Národopisné aktuality*, 1974, roč. 11, s. 283–289.
- OREL, Jaroslav. Lidové umění textilní na Valašsku. *Umění a řemesla*, 1968, roč. 8, č. 5, s. LIII.
- OREL, Jaroslav. *Lidové výšivky jihovýchodní Moravy: výstava k 20. výročí vzniku Oblastního muzea jihovýchodní Moravy v Gottwaldově, Gottwaldov – zámek 10. 5. – 30. 9. 1973*. Gottwaldov: Oblastní muzeum jihovýchodní Moravy v Gottwaldově, 1973. [16] s. [Katalog výstavy.]
- OREL, Jaroslav. Lidový kroj na Vsetínsku. *Umění a řemesla*, 1981, roč. 21, č. 1, s. 9.
- OREL, Jaroslav. Lidový kroj na Závřší: K 75. narozeninám Vincence Nesázala, posledního krojového krejčího. *Vlastivědný věstník moravský*, 1987, roč. 39, s. 160–175. ISSN 0323-2581.
- OREL, Jaroslav. Nositelé tradic. *Umění a řemesla*, 1971, roč. 11, č. 1, s. 12–18.
- OREL, Jaroslav. Nové kroje na Valašsko. *Naše Valašsko*, 1947, roč. 10, s. 190–191.
- OREL, Jaroslav. Perleťové spony k valašskému kroji. *Valašsko*, 1966, roč. 10, s. 36–42.
- OREL, Jaroslav. Radoštný člověk: K 80. narozeninám Františka Horalíka z Valašských Klobouk. *Umění a řemesla*, 1968, roč. 8, č. 3, s. XXXII.
- OREL, Jaroslav. Současná užitnost pajky. *Umění a řemesla*, 1965, roč. 5, č. 4, s. XLI.
- OREL, Jaroslav. Vzpomínka na Idu Gregorovou. *Věci a lidé*, 1951, roč. 3, č. 5–6, s. 287–288.
- OREL, Jaroslav. Za Františkem Horalíkem (1888–1974). *Umění a řemesla*, 1974, roč. 14, č. 3, s. 11–12.
- OREL, Jaroslav. Značkový textil. *Umění a řemesla*, 1966, roč. 6, č. 2, s. 56–62.
- ORLÍČEK, Zdeněk. O perleti a perleťářství. *Umění a řemesla*, 1961, roč. 1, č. 4, s. 153–157.
- ORSZÁG-VRANECKÝ, Joža (st.). Novohrozenkovské čepice a klobúky: S ilustracemi Karla Langra. *Naše Valašsko*, 1929–1930, roč. 1, s. 126–130.
- ORSZÁG-VRANECKÝ, Joža (st.). Novohrozenkovské úbory ženské hlavy: S ilustracemi K. Langra. *Naše Valašsko*, 1929–1930, roč. 1, s. 164–170.
- ORSZÁG-VRANECKÝ, Joža (st.). O valašském kroji orsáckém v Novém Hrozenkově. *Naše Valašsko*, 1929–1930, roč. 1, s. 22–25.
- ORSZÁG-VRANECKÝ, Joža (st.). Válečci z Vranecké Kyčery. *Naše Valašsko*, 1939, roč. 5, s. 92–93.
- ORSZÁG-VRANECKÝ, Joža (st.). Zuberským vyšivačkám a také ještě jiným. *Lubina*, 1928, roč. 16, č. 25 (28. 6. 1928), s. 3.
- ORSZÁG-VRANECKÝ, Joža (ml.). Poslední barvíři v Novém Hrozenkově. *Dolina Urgatina*, 1950, roč. 4, s. 65–67.
- ORSZÁG-VRANECKÝ, Joža (ml.). Příspěvek Joži Országa-Vraneckého staršího k vývoji lidového oděvu v Novém Hrozenkově. *Národopisné aktuality*, 1989, roč. 26, s. 249–264.
- ORSZÁG-VRANECKÝ, Joža (ml.). Zpracování a využití stromové kůry na Valašsku. *Český lid*, 1971, roč. 58, č. 5, s. 300–304.
- Österreich's National-Trachten nach der Natur gezeichnet von Ranftl, Kaliwoda, Kollarz...* Wien: Paterno, 1854. 30 barev. listů.
- OTEVŘELOVÁ, Věra. O počátcích průmyslového podnikání v Rožnově pod Radhoštěm. *Valašsko*, 1967, roč. 11, s. 44–47.
- OTEVŘELOVÁ, Věra. *Rožnovská výšivka*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 1972. 26 s. Malé tisky Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm; Sv. 3.
- PAVLÍK, Richard. Ze zápisků písmáka Pavla Kreta z roku 1811. *Dolina Urgatina*, 1949, roč. 3, s. 80.
- PERNICKÝ, Rudolf. Zaniklá výroba valašských rukavic a „kocúrů“. *Český lid*, 1925, roč. 25, s. 108–109.

- PEŘINKA, František Václsl.. *Vlastivěda moravská. II., Místopis: Val.-Klobucký okres*. V Brně: Musejní spolek, 1905. Kroj, s. 18–23.
- PEŘINKA, Václav. *Vlastivěda moravská. II., Místopis: Vizovský okres*. V Brně: Musejní spolek, 1907. Kroj, s. 19–23.
- PEŘINKOVÁ-COUFALOVÁ, Eliška. Pechancova barvírna modrotisků ve Valašských Kloboukách). *Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka*, 1966, č. 1, s. 47–64.
- PETŘÁKOVÁ, Blanka. *Lidový kroj luhačovického Zálesí*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2007. 46 s. ISBN 978-80-903411-9-7.
- PETŘÁKOVÁ, Blanka. Lidový oděv Valašskokloboucka. In *Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka*, ročník XIV, číslo 1/2013. Valašské Klobouky: Městské muzeum, 2013, s. 57–68. ISBN 978-80-905408-1-1.
- PETŘÁKOVÁ, Blanka. Poznámky ke genezi dívčího věnce v tradiční lidové kultuře: Na příkladu rekonstrukce pentlení nevěsty na Luhačovickém Zálesí a ve Zlíně. *Folia ethnographica: supplementum ad Acta Musei Moraviae*, 2005, roč. 39, s. 57–70. ISSN 0862-1209.
- PETŘÁKOVÁ, Blanka. *Příběh vyšíváného šátku*. Ve Zlíně: Muzeum jihovýchodní Moravy, 2010. [28] s. ISBN 978-80-87130-12-4.
- PETŘÁKOVÁ, Blanka. Příběh vyšíváného šátku: Muzeum luhačovického Zálesí 21. 1. 2010 – 31. 10. 2010. *Acta musealia: Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně: články a studie, musealia, personalia*, 2010, roč. 10, s. 71–73. ISSN 0862-8548.
- PETŘÁKOVÁ, B.: Rekonstrukce lidového oděvu ve Vlachovicích a Vrbětících. In *Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka*, ročník IX, číslo 1/2010. Valašské Klobouky: Městské muzeum, 2010, s. 60–65. ISBN 978-80-260-1758-5.
- PETŘÁKOVÁ, Blanka. Rekonstrukce tradičního kroje ve Štítné nad Vláří a Popově. In *Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka*, ročník XVI, číslo 1/2015. Valašské Klobouky: Městské muzeum, 2015, s. 44–53. ISBN 978-80-905408-5-9.
- PETŘÁKOVÁ, Blanka. Sběrka lidové obuvi Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně s přihlédnutím k soukenné obuvi na pomezí Valaška a Zálesí. In *Obuv v historii 2014: Sborník materiálů z VII. mezinárodní konference, Zlín 7.–9. října 2014 = Acta Musealia Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Suplementa 2015/1*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2015, s. 111–114. ISBN 978-80-87130-38-4.
- PETŘÁKOVÁ, Blanka. *Svatba na luhačovickém Zálesí*. Luhačovice: Malé Zálesí, 2007. 47 s. ISBN 978-80-254-0390-7.
- PETŘÁKOVÁ, Blanka. Tradiční oděv v Kaňovicích. *Acta musealia: Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně: články a studie, musealia, personalia*, 2011–2012, roč. 11–12, s. 13–29. ISSN 0862-8548.
- PETŘÁKOVÁ, Blanka. Ženské čepce ve sbírce Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně z hlediska techniky. In *Textil v muzeu: soubor statí k problematice: oděvní doplňky – péče – průzkum – prezentace*. V Brně: Technické muzeum, 2010, s. 45–51. ISBN 978-80-86413-74-7.
- PIPEREK, Lubomír Filip. Tkalci v Rožnově pod Radhoštěm. *Acta musealia*, 2001, č. 2, s. 73–90. ISSN 0862-8548.
- PIPEREK, Lubomír Filip. Zpráva o cechovní knize cechu ševcovského z Rožnova pod Radhoštěm (1642-1821). *Obuv v historii = The shoes in history: sborník materiálů ze III. mezinárodní konference 25.-27. září 2000*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy, 2001, s. 74–83. Acta musealia. ISBN 80-238-8798-X.
- PLOTĚNÝ, Vojtěch. Kroj moravských Valachů v Kozlovicích a okolí. *Český lid*, 1903, roč. 12, s. 318–319.
- PODEŠVA, Rudolf. O frenštátském kroji. *Naše Valašsko*, 1946, roč. 9, s. 172–177.
- POLÁCH, Jan. Barvení a tisk bavlněných látek. *Dolina Urgatina*, 1950, roč. 4, 1950, s. 68–69.
- PORTLOVÁ, Ludmila. K soukenické písni z Valašských Klobouk: poznámka k sociálním bojům Klobučanů. *Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka*, 1961, č. 1, s. 3–5.
- PORTLOVÁ, Ludmila. O valašskoklobouckých soukenicích a jejich řemesle: (Výpisky z archivních dokumentů k dějinám řemesel na jižním Valašsku). *Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka*, 1961, č. 1, s. 36–46.
- PORTLOVÁ, Ludmila. O valašskoklobouckých soukenicích a jejich řemesle: Část II. *Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka*, 1966, č. 2, s. 18–24.
- PRACHAŘ, Marek et al. *Provodov: Kapitoly z dějin obce*. Provodov: Obec Provodov, 2012. PETŘÁKOVÁ, Blanka. Tradiční lidová kultura v Provodově, s. 106–132. ISBN 978-80-260-2450-7.
- [ROHRER, Joseph]. *Versuch über die slawischen Bewohner der österreichischen Monarchie. Erster Theil*. Wien: Im Verlage des Kunst- und Industrie-Comptoirs, 1804. 168 s.

- ROMÁNKOVÁ, Eva. Od národního hnutí k folklorismu: proměna lidového oděvu v Evropě v 19. a 20. století. *Národopisná revue*, 2016, roč. 26, s. 179–190. ISSN 0862-8351.
- ROSOVÁ, Anna. Vyšívání českého lidu. In *Tvořivost českého lidu v tradiční umělecké výrobě: sborník statí*. Praha: Orbis, 1953, s. 115–122.
- RUSEK, P. a HAVLÍČEK, Bedřich. Vysvětlení použitých chemických názvů (v textu Peřinková-Coufalová, E.: Pechancova barvírna modrotisků ve Valašských Kloboukách). *Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka*, 1966, č. 1, s. 64.
- RUTTE, Ladislav. Lidový kroj na Zlínsku. *Lidová tvořivost: časopis pro soubory lidové tvořivosti*, 1957, roč. 8, č. 6, s. 132–134.
- RUTTE, Ladislav. Starý zlínský kroj. *Naše Valašsko*, 1941, roč. 7, s. 134–137.
- SALICHOVÁ, Marie. *Modrotisk na Valašsku*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 1975. 17 s. Malé tisky Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm; Sv. 7.
- SALICHOVÁ, Marie. *Vyšíváno pod Radhoštěm: Průvodce výstavou Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, Praha listopad 1985 – duben 1986*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 1986. 19 s. [Katalog výstavy.]
- SALICHOVÁ, Marie. *Vyšíváno pod Radhoštěm: Průvodce výstavou ze sbírek Valašského muzea v přírodě v Rožnově, pořádanou v OVM Vsetín*. Vsetín: Okresní vlastivědné muzeum, 1988. 17 s. [Katalog výstavy.]
- SEDLÁŘOVÁ, Vlasta. Krpce. *Naše Valašsko*, 1951, roč. 14, s. 61–64.
- SEDLÁŘOVÁ, Vlasta. Krpce: Příspěvek k výzkumu nejstarších oděvních součástek u nás. *Časopis Moravského musea v Brně = Acta Musei moraviae. Vědy historické*, 1951, roč. 36, s. 199–208.
- SEDLÁŘOVÁ, Vlasta. Lidová obuv vyráběná v současné době v Novém Hrozenkově. *Zprávy Okresního muzea na Vsetíně*, 1958, květen, s. 11–14.
- SEDLÁŘOVÁ, Vlasta. Některé druhy lidové obuvi. In *Tvořivost českého lidu v tradiční umělecké výrobě: sborník statí*. Praha: Orbis, 1953, s. 150–153.
- SEDLÁŘOVÁ, Vlasta. Orszácký kroj v Novém Hrozenkově. In KOVÁŘŮ, Věra, ed. *Lidová kultura východní Moravy: Sborník národopisných prací. 2.[sv.]*. Brno: Krajské nakladatelství, 1961, s. 10–38.
- SEDLÁŘOVÁ, Vlasta. Poznámky ke studiu orszáckého kroje v Novém Hrozenkově. *Zprávy Krajského musea v Gottwaldově*, 1958, č. 5–6, s. 119–120.
- S*** [SCHWOY, Franz Joseph]. *Topographische Schildberung des Markrafthum Mähren*. Erster Band. Prag: Caspar Widtmann, 1786. Charakter der Nation, s. 14–18.
- SLOBODA, Daniel. Něco ze žiwota Walaského. *Týdenník: listy ponaučné a zábavné*, 1848, s. 27–31, 65–66, 81–82, 202–203, 209–211, 218–220.
- D.S. [SLOBODA, Daniel]. Radhosst o sw. Jáně 1852. *Moravský národní list*, 1852, č. 61 (sobota 31. července), s. 248, 252.
- SLOBODA, Daniel. Walassi Morawsstj. In *Koleda: Kalendář na rok obyčejný*. Ročník první. V Brně: Moravská národní jednota, 1851, s. 123–133.
- SOBOTKA, Richard. *Hermína: Pocta rožnovské vyšivačce*. Rožnov pod Radhoštěm: s. n., 2014. 23 s. Knížka do kapsy.
- SOBOTKA, Richard. *Rožnovští tkalci*. Rožnov pod Radhoštěm: Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm, 2012. 95 s. ISBN 978-80-87334-11-9.
- SOBOTKA, Richard. *Valašská bílá výšivka: Historie a současnost*. [Rožnov pod Radhoštěm: Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm?], 2006. 89 s. ISBN 80-239-6555-7.
- SOBOTKA, Richard. *Zašovské kytičky*. Zašová: Obecní úřad v Zašové, 2003. 17 s.
- STAŇKOVÁ, Jitka a BARAN, Ludvík. *České a slovenské lidové kroje*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004. 151 s. ISBN 80-7181-916-6.
- STAŇKOVÁ, Jitka a KOUŘIMSKÝ, František, ed. *Lidové pletení v českých zemích*. Praha: Výzkumný ústav výrobního družstevnictví, 1975. 108 s. Studie o lidové umělecké výrobě; 6.
- STAŇKOVÁ, Jitka. Lidové tkalcovství v Čechách a na Moravě. In *Tvořivost českého lidu v tradiční umělecké výrobě: sborník statí*. Praha: Orbis, 1953, s. 98–106.
- STAŇKOVÁ, Jitka a KOUŘIMSKÝ, František, ed. *Lidové tkaniny v českých zemích. 1*. Praha: Výzkumný ústav výrobního družstevnictví, 1973. 80 s. Studie o lidové umělecké výrobě; 1.

- STAŇKOVÁ, Jitka. Pletené součástky našich krojů. *Textilní tvorba: časopis n. p. Textilní tvorba, vzorové závody a modelárny*, 1950, roč. 2, s. 309–310.
- STAŇKOVÁ, Jitka. Pletení a síťování. In *Tvořivost českého lidu v tradiční umělecké výrobě: sborník statí*. Praha: Orbis, 1953, s. 134–146.
- STAŇKOVÁ, Jitka. Primitivní textilní techniky v českých zemích. *Muzejní a vlastivědná práce*, 1973, roč. 11 (81), s. 147–175.
- STAŇKOVÁ, Jitka a BARAN, Ludvík. *Tradiční textilní techniky*. Praha: Grada Publishing, 2008. 180 s. Řemesla, tradice, technika. ISBN 978-80-247-2035-7.
- STIBOROVÁ, Eva. Tři mistři svého řemesla. In *Nový Hrozenkov 1649-1999: Sborník vzpomínek, historických postřehů a výhledů do budoucnosti k připomenutí a uctění 350. výročí*. Nový Hrozenkov: Obecní úřad, 1999, s. 54–59. ISBN 80-238-4082-7.
- STRÁNSKÁ, Drahomíra. Huně a haleny. *Dolina Urgatina*, 1950, roč. 4, s. 92–94.
- STRÁNSKÁ, Drahomíra. Lidové barvené a tištěné tkaniny. *Národopisný věstník československý*, 1949–1950, roč. 31, s. 249–271.
- STRÁNSKÁ, Drahomíra. *Lidové kroje v Československu. Díl 1., Čechy*. V Praze: J. Otto, 1948. 277 s.
- STRÁNSKÁ, Drahomíra. Lidové památky z 18. věku v Krumlově: Příspěvky o krojích. *Národopisný věstník československý*, 1949–1950, roč. 31, s. 76.
- STRÁNSKÁ, Drahomíra. Lidový modrotisk v Čechách a na Moravě. *Věci a lidé*, roč. 1951–1952, roč. 3, s. 238–257.
- STRÁNSKÁ, Drahomíra. O typech valašských krojů. *Naše Valašsko*, 1948, roč. 11, s. 12–25.
- STRÁNSKÁ, Drahomíra. *Průvodce sbírkami Národního musea v Praze. Il., Sbírký národopisné*. Praha: Melantrich, vzdělávací a kulturně-podpůrný spolek, 1932. 64 s.
- STRÁNSKÁ, Drahomíra. Tři příspěvky ke studiu lidového oděvu na Hané a severovýchodní Moravě. *Časopis Slezského muzea: série B – vědy historické*, 1964, roč. 8, s. 127–145.
- STRÁNSKÁ, Drahomíra. Vzory lidových modrotisků. *Český lid*, 1951, roč. 6, s. 18-22.
- STRNADEL, Antonín. Valašské kroje, jejich typy a znaky. *Rožnovský zpravodaj: programový měsíčník města Rožnova pod Radhoštěm*, 1973, č. 11, s. 14–15.
- SUŠIL, František. Jak jsme budovali muzeum ve Valašských Kloboukách. *Vlastivědné kapitoly z Valašskoklobucka*, 1966, č. 2, s. 53–58.
- SUŠILOVÁ, Libuše a HAVLÍČEK, Bedřich. Co víme o lidovém oděvu na Valašskokloboucku? In HAVLÍČEK, Bedřich et al. *Jubilejní čítanka o Valašskokloboucku: 600 let městských práv Valašských Klobouk: 700 let Slavičina: 400 let městečka Vlachovic*. Valašské Klobouky: Školský a kulturní obor rady Okresního národního výboru, 1956, s. 84–94.
- SUŠILOVÁ, Libuše. Klobucký rok: Starobylé zvyky a obyčeje celého roku ve Valašských Klobúčích. *Vlastivědné kapitoly z Valašskoklobucka*, 1964, č. 2, s. 45–55.
- SVOBODOVÁ, Vlasta. O archivních pramenech z 18. a 19. století k výzkumu lidového kroje a textilní výroby na Moravě. *Český lid*, 1961, roč. 48, s. 193–202.
- ŠERÝ, František. Z mých pamětí klobouckých. *Naše Valašsko*, 1931, roč. 2, s. 186–189. *Naše Valašsko*, 1932, roč. 3, s. 33–37, 73–77, 137–140, 184–186. *Naše Valašsko*, roč. 4, 1937–1938, s. 204–208.
- ŠERÝ, Václav. Soukenictví na Valašsku. *Naše Valašsko*, 1941, roč. 7, s. 64–66.
- ŠIMŠA, Martin. *Lidový oděv na Moravě: Průvodce muzejní expozicí*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2015. 133 s. ISBN 978-80-88107-04-0.
- ŠIMŠA, Martin. Soukenné kalhoty v Západních a Středních Karpatech – konstrukční východiska, střihy a jejich vývoj. In *Zborník Slovenského národného múzea v Martině: Etnografia 52, ročník CV, 2011*. [Bratislava]: Slovenské národné múzeum v Bratislave pre Slovenské národné múzeum v Martine, 2011, s. 28–64. ISBN 978-80-8060-274-1. ISSN 0139-5475.
- ŠIMŠA, Martin. Soukenné nohavice – dědictví středověku, či přínos karpatské pastevecké kultury? *Národopisná revue*, 2008, roč. 18, s. 63–72. ISSN 0862-8351.

- ŠIMŠA, Martin. Soukenné nohavice na Moravě – rozbor existujících stříhů a nastínění vývojových tendencí. In *Textil v muzeu: soubor statí k problematice identifikace historického oděvu a textilií*. Brno: Technické muzeum v Brně, 2008, s. 69–73. ISBN 978-80-86413-46-4.
- ŠKARPICHOVÁ, Zdena. Karlovská obšata robská. *Dědina pod Beskydem*, 1955, č. 4, s. 49–51.
- ŠKARPICHOVÁ, Zdena a DORŇÁK, Ladislav. Z historie valašských výšivek. *Dolina Urgatina*, 1946–1947, roč. 1, s. 41, 85–86; 1948, roč. 2, s. 74.
- ŠMELHAUS, Vratislav a TLAPÁK, Josef. Mapová parerga jako pramen pro studium hmotné kultury našeho lidu. *Český lid*, 1967, roč. 54, s. 231–234.
- ŠPAČEK, Karel. Ruční výroba suken. *Radostná země: Sborník pro studium lidu Ostravského kraje*, 1958, roč. 8, s. 120–124.
- ŠPINER, Karel. Staré časy... *Dolina Urgatina*, 1948, roč. 2, s. 31–33.
- ŠROTT, Arnošt. Výroba klobouků a čepic z choroše. *Valašsko*, 1954, roč. 3, s. 46–47.
- ŠROTT, Arnošt. Výroba „širáňů“ – hubaňových klobouků. *Dědina pod Beskydem*, 1954, č. 1, s. 4–6.
- ŠTĚPÁNOVÁ, Irena a MALINA, Jaroslav, ed. *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie: modulové učební texty pro studenty antropologie a „příbuzných“ oborů. 23, Člověk a lidová kultura: Člověk a lidový oděv - lidový oděv v životě člověka*. V Brně: Nadace Universitas Masarykiana, 2005. 99 s. Scientia. ISBN 80-7204-310-2.
- ŠTIKA, Jaroslav. Odívání salašnických pastevců na Valašsku. In *Lidová kultura východní Moravy. 1. [sv.]*. Gottwaldov: Krajské nakladatelství, 1960, s. 77–86. Studie Krajského vlastivědného ústavu v Gottwaldově; č. 29.
- ŠTIKA, Jaroslav a STOLARÍK, Ivo a TOMOLOVÁ, Věra, eds. *Těšínsko. 2. díl, Obydlí. Oděv*. V Šenově u Ostravy: Tilia, 2000. HAROKOVÁ, Emílie. II., Oděv, s. 99–173. ISBN 80-86101-20-7.
- ŠTIKA, Jaroslav a LANGER, Jiří. *Vestkarpatisk folkekultur*. Randers: J. M. Elmenhoff & Søn A/S, 1974. Tekstiler og folkløre, s. 37–43.
- ŠTRBÍK, Alois et al. *Co sa na Hovězí prv nosilo, v čem sa chodilo a co ostalo--*. Hovězí: Obec Hovězí, 2014. 83 s.
- ŠTROŠNAJDROVÁ, Hermína. Vyšívání na Valašsku. *Bezkydy – Jeseníky: Věstník odborů župy Klubu československých turistů Jesenické, Pobežkydské, Těšínské a Valašské*, 1932, roč. 6, s. 155–156.
- ŠTYBROVÁ, Miroslava a ŠEVČÍKOVÁ, Dana. Vývoj papučářství na Valašskokloboucku. In *Obuv v historii ´97: sborník materiálů ze 2. mezinárodní konference 29. září –1. října 1997 = The Shoe in History ,97*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy, 1998, s. 93–98. Acta musealia.
- TÁBORSKÝ, František. *Rusava: Život valašské dědiny*. Olomouc: R. Promberger, 1928. Kapitola III., [Jazyk, kroj], s. 27–31.
- TALLA, Sylvestr. *Národní kroje československé*. Moravské Budějovice: s. n., 1978. 15 s.
- TICHÁ, Jana, ed. *Muzeum a identita: Etnologické pohledy*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2016. ROMÁNKOVÁ, Eva. Odkaz tradiční lidové kultury jako zdroje lokální, regionální a osobní identity: Vztah mezi muzeem a společenstvím, s. 12–17. ISBN 978-80-87210-59-8.
- TRÁVNÍČEK, Zdeněk. O malenovském kroji. *Valašsko*, 1952, roč. 1, s. 129–130.
- TRNKA, František. *Společnjk věrný: Knjha pro gasný rozum, dobré srdce a čistou mysl. (Roku 1828, i 1831.)*. W Brně: [František Trnka], 1831. Wallassi w Morawě, s. 79–83.
- TYRŠOVÁ, Renata. *Lidový kroj v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: F. Topič, [1916]. 75 s. Duch a svět; 15.
- URBACHOVÁ, Eva. Archivní doklady o valašských krojích z r. 1836. In KOVÁŘŮ, Věra, ed. *Lidová kultura východní Moravy: Sborník národopisných prací. 2. [sv.]*. Brno: Krajské nakladatelství, 1961, s. 82–94.
- URBACHOVÁ, Eva. Čepce z Francovy Lhoty. *Národopisné aktuality*, 1985, roč. 22, s. 138–143.
- URBACHOVÁ, Eva. „Englička“ - šátek vsetínských měšťanek. *Valašsko*, 2014, 2 (33), s. 28. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva. „Karlovská obšata“ v 1. polovině 19. století. *Valašsko*, 2000, 2 (5), s. 10–11. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva. Krpce. In *Kustod: informační metodický tisk*. Vsetín: Okresní vlastivědné muzeum, 1997, s. 4.
- URBACHOVÁ, Eva. Krpce – tradiční obuv v hornatých územích východní Moravy. In *Obuv v historii: sborník materiálů z I. mezinárodní konference 19.–21. září 1994*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy, 1994, s. 65–66.

- URBACHOVÁ, Eva. Lidové kroje na Vsetínsku. 1., Lidový kroj ve Valašské Polance s přihlédnutím k sousedním obcím Lužná a Leskovec. *Práce Vlastivědného ústavu Vsetín*, 1972, květen, s. 7–20.
- URBACHOVÁ, Eva. *Lidový kroj na Vsetínsku*. Vsetín: Okresní vlastivědné muzeum, 1980. 58 s. [Katalog výstavy.]
- URBACHOVÁ, Eva. *Lidový kroj na Vsetínsku*. 2. rozš. vyd. Vsetín: Muzeum regionu Valašsko, 2004. 83 s. ISBN 80-239-4011-2.
- URBACHOVÁ, Eva. Lidový textil ve sbírkách muzea. In *100 let muzea ve Valašském Meziříčí: Sborník ke 100. výročí založení Muzejní společnosti ve Valašském Meziříčí 1884*. Vsetín: Okresní vlastivědné muzeum, 1984, s. 56–64.
- URBACHOVÁ, Eva. Lidový textil ve sbírkách Vlastivědného ústavu Vsetín. *Český lid*, 1968, roč. 55, s. 61–63.
- URBACHOVÁ, Eva. Národopisné slavnosti moravskoslezské na Vsetíně 1930. *Valašsko*, 2000, č. 1 (4), s. 7–9. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva. O jedné sametové župici. *Zpravodaj Okresního vlastivědného muzea ve Vsetíně*, 1996, s. 23–25.
- URBACHOVÁ, Eva. O lidovém kroji v Liptále. *Acta musealia: Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně: články a studie, musealia, personalia*, 2001, č. 2, s. 115–122. ISSN 0862-8548.
- URBACHOVÁ, Eva. O lidovém kroji v Novém Hrozenkově. In *Nový Hrozenkov od minulosti k dnešku: Sborník výstavy*. Nový Hrozenkov: Osvětová beseda Nový Hrozenkov a Výstavní výbor, 1980, s. 18–22.
- URBACHOVÁ, Eva. Odívání Rožnovanů. *Valašsko*, 2008, č. 1 (20), s. 40. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva a OREL, Jaroslav a STAŇKOVÁ, Jitka. Práce na rámu a její dnešní využití. *Umění a řemesla*, 1963, roč. 3, č. 2, s. 74–80.
- URBACHOVÁ, Eva. Příkázání osmé: Nepokradeš. *Valašsko*, 2006, č. 2 (17), s. 55–56. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva. Sprádání vlny a lnu na Vsetínsku v minulosti a dnes. *Zprávy Oblastního muzea jihovýchodní Moravy v Gottwaldově*, 1963, č. 2, s. 57–58.
- URBACHOVÁ, Eva. Sukně vlněnka, vsetínka. *Valašsko*, 2008, č. 2 (21), s. 33. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva. Valašská svatba na Národopisné výstavě československé v Praze 1895. *Zpravodaj Okresního vlastivědného muzea ve Vsetíně*, 1995, s. 48–50; *Národopisná revue*, 1995, roč. 5, s. 136–138.
- URBACHOVÁ, Eva. Valašské „ubírané pančochy“. *Český lid*, 1961, roč. 48, s. 70–75.
- URBACHOVÁ, Eva. Valašsko v díle Adolfa Liebschera. *Vlastivědné listy Severomoravského kraje: dějiny, umění, příroda a dnešek*, 1984, roč. 10, č. 2, s. 18–21.
- URBACHOVÁ, Eva. Vsetínské sukně vlněnky a kanafasky. *Zpravodaj Okresního vlastivědného muzea ve Vsetíně*, červen 1988, s. 37–42.
- URBACHOVÁ, Eva. Vsetínský švec Josef Pokorný a jeho paměti. *Valašsko*, 2004, č. 2 (13), s. 4. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva. Vsetínští barvíři. *Valašsko*, 2002, č. 2 (9), s. 14–15. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva. Vsetínští punčocháři. *Valašsko*, 2002 č. 1 (8), s. 12–13. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva. Vsetínští soukeníci. *Valašsko*, 1999, č. 1 (2), s. 17–18. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva. Vsetínští ševci. *Valašsko*, 2001, č. 2 (7), s. 18–19. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva. Vsetínští tkalci. *Valašsko*, 2003, č. 2 (11), s. 7–8. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva. Z výsledku evangelíků ze Vsetínska v letech 1777–1780: K 220. výročí vydání tolerančního patentu. *Valašsko*, 2001, č. 1(6), s. 6–8. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva. Zavíjačka. *Národopisná revue*, 1996, roč. 6, s. 189–191. ISSN 0862-8351.
- URBACHOVÁ, Eva. Zděchovjané. *Valašsko*, 2003, č. 1 (10), s. 8–9. ISSN 1212-3382.
- URBACHOVÁ, Eva. Život v Novém Hrozenkově v 1. polovině 19. století. In *Nový Hrozenkov 1649-1999: Sborník vzpomínek, historických postřehů a výhledů do budoucnosti k připomenutí a uctění 350. výročí*. Nový Hrozenkov: Obecní úřad, 1999, s. 28–34. ISBN 80-238-4082-7.
- URBANOVÁ, Svatava et al., eds. *Valašsko: historie a kultura*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2014. DRÁPALOVÁ, Lenka. Slovo, obraz, artefakt: Podoba tradičního oděvu na Valašsku ve světle konfrontace pramenů, s. 51–61. ROMÁNKOVÁ, Eva. Sto let proměny tradičního oděvu jako znaku místní identity Rožnovanů, s. 62–78. ISBN 978-80-7464-499-3.

- VÁCLAVEK, Matouš. *Dějiny města Vsetína a okresu Vsackého*. V Brně: Matouš Václavek, 1881. Kroj Vs., s. 275–276.
- VÁCLAVEK, Matouš. *Dějiny města Vsetína a okresu Vsackého*. 2. valně rozmnož. vyd. Vsetín: Matouš Václavek, 1901. XXXIII. Přílohy: a) Něco z paměti „starého Vsačana“, s. 351–364.
- VÁCLAVEK, Matouš. Hubka. *Selský archiv*, 1903, roč. 2, č. 5, s. 32.
- VÁCLAVEK, Matouš. Moravské Valašsko, kroj a lid. In BUBELA, Karel a VÁLEK, Josef. *Průvodce po umělecké a valašské národopisné výstavě na Vsetíně*. Vsetín: Česká umělecká výstava venkovská, 1892, s. 56–76.
- VÁCLAVEK, Matouš. *Moravské Valašsko: Lidopisné obrazy příspěvkem ke kulturním dějinám českým. Díl I*. Na Vsetíně: M. Václavek, 1894. VI., Kroj, s. 25–39. VII., Vyšívání valašské, s. 40–44.
- VÁCLAVEK, Matouš. Národopisná výstava na Vsetíně ve dnech 14.–28. srpna 1892. *Český lid*, 1893, roč. 2, s. 221–230, 435–445.
- VÁCLAVEK, Matouš. O kroji na Valašsku. *Časopis Muzejního spolku olomuckého*, 1884, roč. 1, č. 3, s. 110–115.
- VÁCLAVEK, Matouš. O vyšívání valašském. *Vesna*, 1893, roč. 12, s. 189–190, 205–206.
- VÁCLAVEK, Matouš. Obrázky folkloristické z mor. Valašska: XIV., Něco z paměti starého Vsačana. *Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci*, 1900, roč. 17, s. 18–28, 115–120.
- VÁCLAVEK, Matouš. *Obrazy ze života bývalých cechů řemeslnických na Vsetíně*. Na Vsetíně: Matouš Václavek, 1895. II, Cech ševcovský (artykule), s. 7–22. III, Cech krejčovský, s. 28–49.
- VÁCLAVEK, Matouš. *Valašská svatba*. V Telči: Emil Šolc, 1892. IX., Oblek svatební, s. 18–23.
- VÁCLAVEK, Matouš. *Vlastivěda moravská. II., Místopis: Vsatský okres*. V Brně: Musejní spolek, 1909. Kroj a rodinný život, s. 11.
- VÁCLAVÍK, Antonín. Genese obřadních plachet: koutnice a úvodnice. In *Franku Wollmanovi k sedmdesátinám: sborník prací*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958, s. 482–529.
- VÁCLAVÍK, Antonín. *Luhačovské Zálesí: Příspěvky k národopisné hranici Valašska, Slovenska a Hané*. V Luhačovicích: Musejní společnost, 1930. Vývoj a zánik lidového kroje, jeho znaky, diferenciace, praktické, estetické a etické hodnoty, s. 150–186.
- VÁCLAVÍK, Antonín. Poznámky k obnově lidového kroje na Valašsku. *Naše Valašsko*, 1947, roč. 10, s. 125–130.
- VÁCLAVÍK, Antonín. Přehledka lidové tvořivosti ve Valašském Meziříčí. *Naše Valašsko*, 1951, 14, s. 156–160.
- VÁCLAVÍK, Antonín. *Textil v lidové tvorbě = Textile folk art: Lidové umělecké textilie v Čechách a na Moravě*. 2. rozš. vyd. Luhačovice: Irena Voštová v nakladatelství Atelier IM Luhačovice, 2009. 383 s. ISBN 978-80-71-4.
- VÁCLAVÍK, Antonín. *Volkskunst und Gewebe: Stickereien des tschechischen Volkes*. Prag: Artia, 1956. 51, viii s.
- VÁCLAVÍK, Josef. Paběrky z vlastivědy obce Francovy Lhoty: Z posledních dob bačování ve Francově Lhotě. *Vlastivědné kapitoly z Valašskoklobucka*, 1964, č. 2, s. 57–59.
- VALÁŠEK, Hubert. Archivní prameny jako podklad etnografických studií: (na příkladu kvašů moravských lidových krojů z roku 1814). *Folia ethnographica: supplementum ad Acta Musei Moraviae*, 2002–2003, roč. 36–37, s. 131–140. ISSN 0862-1209.
- VÁLEK, Josef. Valašská svatba z Polanky u Vsetína. In *Slavnosti a obyčeje lidové z Moravy na Národopisné výstavě československé*. [V Praze]: Výbor Národopisné výstavy československé, [1895], s. 1–23.
- VÁLEK, Josef. Valašská svatba z Polanky u Vsetína. *Věstník národopisné výstavy československé v Praze*, 1894–1895, roč. 2, č. 14–15, s. 140–141, 147–153.
- VÁLEK, Josef. Valašsko na Národopisné výstavě československé. *Světozor*, 1895, roč. 29, s. 378–379, 391, 403, 417–418
- VÁLKA, Miroslav. Dílo Marie Gardavské jako ikonografický pramen ke studiu lidového oděvu. *Folia ethnographica: supplementum ad Acta Musei Moraviae*, 1998, roč. 32, s. 57–68. ISSN 0862-1209.
- VALTROVÁ, Antonína a NĚMCOVÁ-TICHÁ, Hermína. *Národní vyšívání lidu moravského. 3. sešit, Vzory valašské = Broderies nationales Moraves. 3. tome, Broderies Valaques de la Moravie*. V Brně: A. Valtrová, [1889]. [3] s., 3 l. obr. příl.
- VALTROVÁ, Antonína a NĚMCOVÁ-TICHÁ, Hermína. *Národní vyšívání lidu moravského. 6. sešit, Vzory valašské = Broderies nationales Moraves. 6. tome, Broderies Valaques de la Moravie*. V Brně: A. Valtrová, [1890]. [2] s., 3 l. obr. příl.

- VALTROVÁ, Antonína a NĚMCOVÁ-TICHÁ, Hermína. *Národní vyšívání lidu moravského. 9. sešit, Vzory valašské = Broderies nationales Moraves. 9. tome, Broderies Valaques de la Moravie*. V Brně: A. Valtrová, [1892]. [2] s., 3 l. obr. příl.
- VALTROVÁ, Antonína a NĚMCOVÁ-TICHÁ, Hermína. *Národní vyšívání lidu moravského. 12. sešit, Vzory valašské = Broderies nationales Moraves. 12. tome, Broderies Valaques de la Moravie*. V Brně: A. Valtrová, [1894]. [2] s., 3 l. obr. příl.
- VALŮŠEK, David et al. *Hvozdná 1446–2016: Kapitoly z dějin obce*. Hvozdná: Obec Hvozdná, 2016. PETRÁKOVÁ, Blanka. Lidový oděv, s. 105–113. ISBN 978-80-270-0641-0.
- VAVRUŠA, Lubomír. *Tečovice: Kapitoly z historie obce*. Tečovice: Vynet, 1994. Tečovický kroj, s. 41. Popis kroje, s. 41.
- VIEMEGHOVÁ, Nina. Šacení na Vsacku: (Ze sociologického průzkumu.). *Dolína Urgatina*, 1948, roč. 2, s. 61.
- VITÁSKOVÁ, Dana, ed. *Bellaria: František Jakub Prokyš - rokokový malíř*. České Budějovice: Foto Mida, 2008. 151 s. ISBN 978-80-902967-6-3.
- VONDRUŠKOVÁ, Alena a KAPRASOVÁ, Ludmila. *Šikovné ruce, aneb, Malá škola textilních technik*. Praha: Mladá fronta, 1989. 126 stran, 8 nečíslovaných stran barevných fotografických příloh. Volný čas; svazek 2. ISBN 80-204-0052-4.
- VONDRUŠKOVÁ, Alena. *Textilní techniky: skripta ke stejnojmenné videokazetě*. 1. část. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1998. 55 s. Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice; sv. 4. ISBN 80-86156-13-3.
- VONDRUŠKOVÁ, Alena. *Textilní techniky: skripta ke stejnojmenné videokazetě*. 2. část. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1998. 62 s. Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice; sv. 4. ISBN 80-86156-19-2.
- VRLOVÁ, Vanda a DRÁPALOVÁ, Lenka a VÁLEK, Igor. *Návrat ke kořenům: lidová kultura a tradice na Moravskoslovenském pomezí*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2015. DRÁPALOVÁ, Lenka. Oděv Valachů, s. 128–146. ISBN 978-80-87210-49-9.
- VYDRA, Josef. Co je lidový modrotisk. In *Tvořivost českého lidu v tradiční umělecké výrobě: sborník statí*. Praha: Orbis, 1953, s. 107–114.
- VYDRA, Josef. Lid jako tvůrce a vynálezce. In *Tvořivost českého lidu v tradiční umělecké výrobě: sborník statí*. Praha: Orbis, 1953, s. 83–87.
- WALTER, Josef. O valašském kroji. *Zahrada Moravy: vlastivědný sborník pro mládež župy uh.-hradištské*, 1927, roč. 4, s. 10–12.
- ZAPLETAL, Florian. Staré Valašsko v obrazech. 1., Litografický pohled na Štramberk z r. 1829. 2., J. H. Galaš: Bača. 3., Dřevěné domky na rožnovském náměstí. *Naše Valašsko*, 1937, roč. 4, s. 180–184.
- ZAPLETALOVÁ, Marie. Nové možnosti valašského vyšívání. *Naše Valašsko*, 1938, roč. 5, s. 24–26.
- ZASTÁVKOVÁ, Jaroslava. *Technologie stehů lidové výšivky*. Praha: SNTL, 1981. 67 s. Technologie lid. výroby; Sv. 5.
- Ze „životopisů rodáků valašských“, Musejní společnosti sbíraných. (Viz č. 2 a 11. „Sborníku“.): Josef Bayer, barvíř a starosta v Rožnově. *Sborník Musejní společnosti ve Valašském Meziříčí*, 1904–1905, č. 12, s. 47–48.
- ŽÍLA-LIPJAN, Jaroslav. Hodslavická úvodnice. *Valašsko*, 1952, roč. 1, s. 69.

TEMATICKÉ PROGRAMY A PREZENTACE VALAŠSKÉHO MUZEA V PŘÍRODĚ

- Modní přehlídka** Ústředí lidové umělecké výroby z Brna a ***Klenotnice*** rožnovského valašského kroje národopisného oddělení Valašského muzea v přírodě (11.–12. 7. 1970)
- Módní přehlídka ÚLUV Brno** (25. 6. 1972)
- Ukázka výroby modrotisku** (12.–13. 7. 1975)
- Módní přehlídka ÚLUV Brno** (27. 6. 1976) Předváděny budou nejúspěšnější modely z dílen mistrů lidové umělecké výroby
- Počkej, já povím…** (25. 6. 1978) IV. přehlídka Ústředí lidové umělecké výroby Brno se vzorovými aplikacemi lidových prvků a materiálů v módním odívání
- V. módní přehlídka ÚLUV Brno** (15. 6. 1980)
- Ukázky barvíře modrotisku** (23. 8. 1980)
- Zuberské vyšívání** (*s prodejem*) (31. 8. 1980)
- Neděle jak vyšívaná** (27. 6. 1982) Módní přehlídky ÚLUV Brno. V chalupách muzea ukázky lidového vyšívání, hákování, paličkování a dalších textilních lidových technik. Krojová promenáda
- Velké prádlo** (2. 7. 1983) Celodenní ukázky starých způsobů praní, bílení, mandlování, žehlení, šití a látání prádla. Předvádí 30 valašských žen, dívek a dětí
- Krása lidového textilu** (24. 6. 1984) V. módní přehlídka ÚLUV z Brna
- Rožnovská neděle** (8. 7. 1984) Vzpomínka na Valašský rok 1925 v celodenním programu souboru valašských písní a tanců Radhošť Součástí pořad *Kolik je v Rožnově krojů?* Krojová promenáda, krojová přehlídka o vývoji lidového oděvu od r. 1925 Součástí *Výstavka rožnovské výšivky*
- Velké prádlo** (14. 7. 1984) Repríza loňského úspěšného pořadu – ukázky starých způsobů praní, vyvařování, látání a sušení prádla
- Velké prádlo** (29. 6. 1985) Celodenní ukázka starých technik praní a ručního vyšívání, háčkování a tkaní
- Ukázky ševcoviny (příštipkáře)** (28. 6. 1986)
- Velké prádlo** (5. 7. 1986) Ukázky starých technik praní a jednodenní výstavka ženských nočních kabátků a vyšívaných „kuchařek“ ze sbírek Valašského muzea
- Zpracovávání ovčí vlny** (26. 7. 1986)
- Zuberské vyšívání** (16. 8. 1986)
- Kroucení provazů** (17. 8. 1986)
- Zpracovávání ovčí vlny** (6. 9. 1986)
- Velké prádlo** (27. 6. 1987) Ukázky starých technik praní
- Zuberské vyšívačky a paličkování** (27. 6. 1987) Ukázky ručních prací v chalupách
- Paráda prvej a dnes** (28. 6. 1987) Módní přehlídka ÚLUV Brno s ukázkami krojových předloh i nabídkou ve stánku Krásné jizby z Brna

- Lněná sobota** (12. 9. 1987) Ukázky pracovních postupů při zpracování lnu
- Ukázky předení na kolovratu** (7. 8. 1988)
- Ukázky starých textilních technik** (20. 8. 1988)
- Ukázky práce zuberských vyšívaček** (27. 8. 1988)
- Lněná sobota** (10. 9. 1988) Ukázky zpracování lnu
- Ukázky předení na kolovratu** (15. 7. 1989)
- Ukázky textilních technik** (29. 7. 1989)
- Velké prádlo** (19. 8. 1989) Ukázky starých technik praní
- Ukázky textilních technik** (19. 8. 1989)
- Ukázky předení na kolovratu** (26. 8. 1989)
- Ukázky předení na kolovratu** (8. 7. 1990)
- kázky textilních technik** (21. 7. 1990)
- Módní přehlídka ÚLUV Brno** (12. 8. 1990)
- Ukázky textilních technik** (26. 8. 1990)
- Dožínky a lněná sobota** (8. 9. 1990)
- Ukázky textilních technik** (8. 6. 1991)
- Ukázka zuberského vyšívání** (15. 6. 1991)
- Ukázky starých textilních technik** (25. 8. 1991)
- Dožínky a lněná sobota** (14. 9. 1991) Starodávná lidová slavnost a ukázky zpracování lnu
- Ukázka ručních textilních technik** (13. 6. 1992)
- Velké prádlo (1. 8. 1992)** Muzejní rekonstrukce starých způsobů praní
- Ukázky tkaní na rámu, vázání rukavic, předení na kolovratu** (8. 8. 1992)
- Ukázky zuberského vyšívání** (23. 8. 1992) Školní kroužek ručních prací
- Ukázka předení na kolovratu** (11. 7. 1993)
- Ukázky zuberského vyšívání** (24. 7. 1993)
- Lněná sobota** (4. 9. 1993) Ukázky podomácké technologie zpracování lnu
- Ukázka předení na kolovratu a vázání rukavic** (5. 9. 1993)
- Ukázky starých textilních technik** (*předení na kolovratu, vázání rukavic, paličkování, háčkování zašovských kytiček, zuberské vyšívání* (5.–6. 7. 1994)
- Ukázky předení na kolovratu a vázání rukavic** (17. 7. 1994)
- Velké prádlo (6. 8. 1992)** Ukázky starých technik praní, vyvařování, sušení a žehlení prádla
- Ukázky vázání rukavic, předení na kolovratu** (18. 9. 1994)

- ***Povšednu i svátečně se chystáme na slavnosti*** (1. 7. 1995) Přehlídka krojů, ukázky textilních technik, módní aplikace lidových textilních prvků. Irské háčkování, zuberské vyšívání
- ***Ukázky tradičních technik lidového textilu*** (22. 7. 1995) Paličkování, irské háčkování, výšivky, síťování, vázání rukavic, předení na kolovratu
- ***Velké prádlo*** (19. 8. 1995) Ukázky starých technik praní, vyvarování, sušení a žehlení prádla
- ***Ukázky zuberského vyšívání*** (5. 7. 1996)
- ***Kouzelná nitka*** (27. 7. 1996) V celodenním programu oživnou pod rukama dívek a žen kolovraty, stávky, jehly, ale také valchy, mandly a hladítka
- ***Velké prádlo*** (26. 7. 1997) Péče o prádlo za našich babiček Výstava z textilní sbírky muzea
- ***Ukázky výroby modrotisku*** (24. 8. 1997)
- ***Kouzelná nitka – zázračná jehlička*** (22. 8. 1998) V pořadu oživnou kolovraty, stávky, jehly, valchy, mandly a hladítka
- ***Krojová neděle (25. 7. 1999)*** Přehlídka nejkrásnějších ženských, dětských a mužských krojů Ukázky různých textilních technik
- ***Kouzelná nitka*** (29. 7. 2000) Ruční práce v oživené tradici Součástí ***Z truhel a skříní*** – program souboru Radhošť s ukázkou krojů Valašského roku 1925 ze sbírky muzea
- ***Velké prádlo*** (25. 8. 2001) Péče o prádlo za našich babiček
- ***Kouzelná nitka*** (22. 6. 2002) Jak nitka vzniká a co dokáže v šikovných rukách
- ***Velké prádlo*** (21. 6. 2003) Starodávné praní, vyvařování, sušení a mandlování prádla
- ***Kouzelná nitka*** (19. 6. 2004) Ukázky tradičních ručních prací
- ***Oděv v práci, radostí a smutku*** (5. 7. 2005) Představení nejrůznějších podob oděvu našich předků v běžných i výjimečných životních situacích v prostředí venkovském i městském na Rožnovsku Škola americké textilní techniky patchwork, ukázky výroby oděvních součástek valašského kroje a textilních technik místních výrobců
- ***Když se zima zeptá*** (8. 9. 2007) Zaměřeno na zpracování lnu a na postupnou přeměnu usušeného stonku lnu v nitku, plátno a oděv
- ***Velké prádlo*** (28. 6. 2008) Péče o prádlo našich babiček
- ***Kouzelná nitka*** (27. 6. 2009) Ukázka tradičních ručních prací
- ***Barvíř modrotisku ve městě*** (22.–24. 3. 2011) Výchovně vzdělávací program s cílem seznámit děti s historií techniky modrotisku a s prací barvíře

- ***Barvíř modrotisku*** (6.–8. 3. 2012) Výchovně vzdělávací program s cílem seznámit děti s historií techniky modrotisku a s prací barvíře
- ***Kouzelná nitka*** (5. 7. 2012) O tradičních technikách
- ***Barvíř modrotisku*** (15.–17. 10. 2013) Výchovně vzdělávací program s cílem seznámit děti s historií techniky modrotisku a s prací barvíře
- ***Barvíř modrotisku*** (18.–20. 3. 2014) Výchovně vzdělávací program s cílem seznámit děti s historií techniky modrotisku a s prací barvíře
- ***Z truhel a skříní. O rozmanitosti valašského kroje*** (6. 7. 2014) Pořad spojený s prezentací textilu ze sbírek valašského muzea v přírodě
- ***Podzim na poli a v chalupě*** (13. 9. 2014) Tradiční podzimní práce, letos se zaměřením na zpracování lnu a konopí
- ***Barvíř modrotisku*** (24.–26. 2. 2015) Výchovně vzdělávací program s cílem seznámit děti s historií techniky modrotisku a s prací barvíře
- ***Jak se oblékali Rožnované*** (4. 7. 2015) Pořad o krojích ve spolupráci se souborem Soláň
- ***Barvíř modrotisku*** (12.–14. 4. 2016) Výchovně vzdělávací program s cílem seznámit děti s historií techniky modrotisku a s prací barvíře

VÝSTAVY

- ***Rožnovská výšivka***, Valašské muzeum v přírodě, 1972 (Scénář Věra Otevřelová)

- ***Výstava nejlepších lidových tkanin ze soutěže lidových tkalců***, Valašské muzeum v přírodě, vernisáž 16. 6. 1973 (Valašské muzeum v přírodě a Ústředí lidové umělecké výroby Brno)

- ***Karpaty: Lidová kultura Moravskoslezských Beskyd = Vestkarpatisk folkekultur*** Dánsko, Kulturhistorisk museum Randers, 1974 Dánsko, Kodaň, 1975 Finsko, Glomdalsmuseet Elverum, 1976–1977 Norsko, Norsk Folkemuseum Oslo, 15. 2. – 15. 4. 1978(?) (Scénář Jiří Langer)

- ***Modrotisk na Valašsku***, Valašské muzeum v přírodě, vernisáž 1. 5. 1974 (Scénář Marie Salichová, architektonické řešení a grafika Alexandra Martínková)

- Moravské Valašsko – tradice a současnost***, Polsko, Klub mezinárodního tisku a knihy v Koszalinu, vernisáž 22. 5. 1976 (Československé kulturní středisko ve Varšavě a Valašské muzeum v přírodě: scénář Ladislav Buzek, architektonické řešení Jaroslav Sedláček)

- Tradiční lidové umění moravsko-slovenského pomezí***, Belgie, Museum voor Volkskunde Gent, 1984

- Tradice a současnost českého a slovenského lidového umění = Tradition und Gegenwart der tschechischen und slowakischen Volkskunst***, Rakousko, Wien – Palfy Palais, 1.–9. 12. 1984

- Z bílých nití a z tmavých večerů: ukázky ručních prací žen = 5. vánoční výstavka LUV***, Valašské muzeum v přírodě, 13. 12. 1985 – 30. 3. 1986

- Vyšíváno pod Radhoštěm: K 60. výročí založení Valašského muzea v přírodě***, Národopisné oddělení Národního muzea v Praze – Letohrádek Kinských, 20. 11. 1985 – 30. 4. 1986 a Okresní vlastivědné muzeum Vsetín – Zámek, 28. 6. – 21. 8. 1988 (Scénář Marie Salichová, výtvarné řešení J. Flejšar)

- Stroj sa, milá, stroj: lidové textilie a rukodělné doplňky = 7. vánoční výstavka LUV***, Valašské muzeum v přírodě, 11. 12. 1987 – 15. 3. 1988 (Sdružení přátel Valašského muzea v přírodě, sekce lidových výrobců)

- Západní Karpaty – Morava, život a umění horalů =Vitae tradizioni popolari Carpazi Occidentali: Moravia – Cecoslovacchia***, Itálie, Torino, Museo Nazionale della Montagna „Duca degli Abruzzi“, 12. 11. 1988 – 22. 2. 1989 (Idea Jaroslav Štika, scénář Jiří Langer, výtvarné řešení Karel Vašina, výběr exponátů Marie Brandstettrová)

- Poznávejte s námi zmizelý svět***, Valašské muzeum v přírodě, 19.–24. 6. 2004 (Scénář Marie Brandstettrová a Jaroslava Zastávková)

- Bílá výšivka na Rožnovsku***, Valašské muzeum v přírodě, 1. 5. – 30. 9. 2004 (Scénář Marie Brandstettrová a Daniel Drápala)

- Prezentační výstava Valašského muzea v přírodě***, Rakousko, Krems, 22. 9. – 15. 10. 2006 (Scénář Lenka Drápalová a Milena Habustová)

- O práci lidských rukou***, Valašské muzeum v přírodě, 25. 4. – 17. 7. 2007 (Scénář Daniel Drápala a Václav Michalíčka)

- Chvála řemesla***, Valašské muzeum v přírodě, 5. 3. – 2. 11. 2009 (Scénář Barbora Jarošová a Petr Liďák)

- Městečko pod Radhoštěm***, Valašské muzeum v přírodě, vernisáž 14. 12. 2010 (Scénář Daniel Drápala)

- … Pilně živností si dobývají: tradiční domácí výroba ze dřeva, proutí, lnu, ovčí vlny, kůže a perleti***, Valašské muzeum v přírodě – Velký výstavní sál Sušáku, 7. 4. 2011 – 29. 2. 11. 2012 (Scénář Barbora Jarošová a Petr Liďák)

- Jak jde kraj, tak se stroj: Stálá expozice o tradičním odívání na Valašsku***, Valašské muzeum v přírodě, vernisáž 4. 12. 2016 (Scénář Lenka Drápalová, Marie Brandstettrová, Jana Tichá)

FILMOGRAFIE

- Kramplovna vlny v Karolince*** [film]. Režie a kamera František POTOČNÝ. Česko, s. d. 8 min. neozvučený ČB film (35 mm, inverze) Obsahuje: Pracovní záznam strojového zpracování vlny – kramplování v Karolince u p. Koňařika.

- Kroje rožnovských žen*** [film]. Režie a kamera František POTOČNÝ. Česko, 1971. 13 min. film (16 mm, negativ, zvuk. mg. stopa + neozvučená kopie) Obsahuje: Dokument z programu Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm věnovaného krojové přehlídce v roce 1970.

- Kronika o vlně*** [film]. Režie a kamera František POTOČNÝ, odborná spolupráce Eva URBACHOVÁ. Česko, 1968. 13 min. ČB film (16 mm) Obsahuje: Snímek ze souboru filmů o zpracování vlny na Valašsku, zaznamenává výrobu dlouhých ubíraných punčoch – František Surovec (nar. 1889) z Valašské Senice, odborná spolupráce Eva Urbachová.

- Krpce stoklasky*** [film]. Režie a kamera František POTOČNÝ. Česko, 1976. [Pro vsetínské muzeum natočeno jako dokument už v roce 1973.] neozvučený ČB film (16 mm, inverze) Obsahuje: Dokumentace tradiční výroby kožených krpců na Valašsku u příslušníka známého rodu výrobců – Pavel Stoklasa (*1916, Velké Karlovice-Lopušanky čp. 207).

- Operte, maměnko, košulenku*** [film]. Kamera Josef STROMŠÍK. Česko: Filmové studio KP ROH, 1983. 9 min. ČB film (16 mm) Pracovní záznam z pořadů Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm: ukázky starých způsobů praní, bílení, mandlování, žehlení aj.

- Práce lidu na Valašsku. 2 díly*** [film]. Česko: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, s. d. ČB film (neozvučená kopie) Obsahuje: Pracovní záznam z pořadů Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm: salašnictví, zpracování vlny, lnu a konopí, výroba slaměnek, mastilek, koberců, krojů, brousků, mletí na mlýncích, praní, rozdělování tzv. živého dřevěného ohně, vánoční pečivo, dětské hry.

- **Práce z kůže.** 1. část [videozáznam]. Odborná spolupráce Olga FLORIÁNOVÁ. Česko: Ústav lidové kultury ve Strážnici, 2001. 91 min. (Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice; 8)

- **Práce z kůže.** 2. část [videozáznam]. Odborná spolupráce Olga FLORIÁNOVÁ. Česko: Ústav lidové kultury ve Strážnici, 2002. 89 min. (Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice; 8)

- **Předení na vřetánku** [film]. Kamera Bedřich PŘIKRYL. Česko: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, [1971?]. film (ČB 16 mm) Obsahuje: Dokumentární záznam spřádání textilního vlákna na vřetánku pořízený pro potřeby Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm ve Velkých Karlovicích.

- **Předení, tkaní – Lúky pod Makytou** [film]. Režie a kamera František POTOČNÝ. Česko, s. d. 4 min. neozvučený ČB film (16 mm, inverze) Obsahuje: Pracovní záznam – sběrný materiál zaměřený na textilní techniky.

- **Rukodělná výroba v regionu Moravské Valašsko. 7. Výroba perleťových spinek na Valašsku 2011** [videozáznam DVD]. Zpracovalo Studio 107, odborná spolupráce Petr LIĐÁK. Česko: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2011. (příloha publikace JAROŠOVÁ, Barbora a LIĐÁK, Petr a MICHALIČKA, Václav. *Tradice a současnost rukodělné výroby v regionu Moravské Valašsko.* Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2011. ISBN 978-80-87210-35-2.)

- **Spřádání vlny – Velké Karlovice** [film]. S. l.: s. n., s. d. film (ČB 16 mm) Obsahuje: Dokumentární záznam zpracovávání ovčí vlny ve valašské obci Velké Karlovice, připojeny snímky zpracování lnu.

- **Textilní techniky.** 1. část [videozáznam]. Odborná spolupráce Alena VONDRUŠKOVÁ. Česko: Ústav lidové kultury ve Strážnici, 1997. 93 min. (Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice; 4)

- **Textilní techniky.** 2. část [videozáznam]. Odborná spolupráce Alena VONDRUŠKOVÁ. Česko: Ústav lidové kultury ve Strážnici, 1998. 62 min. (Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice; 4)

- **Valašské muzeum v přírodě – Kouzelná nitka: Dřevěné městečko 1996** [videozáznam]. Kamera Milan BAYER, odborná spolupráce Marie BRANDSTETTROVÁ. Česko: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 1996. Obsahuje: Rekonstrukce tradičních textilních technik a prací ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm: tkaní na karetkách, na stávku, rámu, vázání na rámu a formě, pletení, mandlování a žehlení, háčkování, frivolitky, vyšívání, ponožky aj.

- **Valašské muzeum v přírodě – Kouzelná nitka: Dřevěné městečko 29. 7. 2000** [videozáznam]. Kamera Milan BAYER, odborná spolupráce Marie BRANDSTETTROVÁ. Česko: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2000. 48 min. nesestříhaná verze Obsahuje: Rekonstrukce tradičních textilních technik a prací ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm: tkaní na karetkách, na stávku, rámu, vázání na rámu a formě, pletení, mandlování a žehlení, háčkování, frivolitky, vyšívání, ponožky aj.

- **Valašské muzeum v přírodě – Kroje** [videozáznam]. Kamera Milan BAYER, odborná spolupráce Marie BRANDSTETTROVÁ. Česko: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, [s.d.] neozvučená pracovní verze Obsahuje: Přehlídka valašských krojů v interiérech staveb Valašské dědiny ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm.

- **Valašské muzeum v přírodě – Krojová neděle: Dřevěné městečko 25. 7. 1999** [videozáznam]. Kamera Milan BAYER, odborná spolupráce Marie BRANDSTETTROVÁ. Česko: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 1999. 93 min. Obsahuje: Přehlídka valašských krojů a rekonstrukce tradičních textilních technik a prací ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm.

- **Valašské muzeum v přírodě – Stařenky vyšíváčky** [videozáznam]. Kamera Milan BAYER, odborná spolupráce Marie BRANDSTETTROVÁ. Česko: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 1999. 25 min. Obsahuje: Pracovní dokument z pořadu Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm zaměřený zejména na dokumentaci a výzkum bílé vyšívky na Valašsku, výrobu krajek a pletení.

- **Zděchovské čepčářky: Národopisný snímek o pletení na rámu** [film]. Režie a kamera Karel SADILA a Jan OŠČÁDAL, odborná spolupráce Eva URBACHOVÁ. Česko, [1964]. 9 min. neozvučený ČB film Obsahuje: Dokumentace tradiční výroby čepců pletených na rámu ve Zděchově na Valašsku – Františka Šimková (*1893, Zděchov čp. 37), ukázky ze sbírek vsetínského muzea, popis jednotlivých vzorů.

- **Ze starého Valašska: Dřevařské rukavice. Provazy** [film]. Režie a kamera František POTOČNÝ. Česko, [1967?]. 9 min. ČB film (16 mm, inverze, zvuk. mg. stopa) Obsahuje: Pracovní záznam materiálů pro zamýšlený soubor filmů o zpracování filmů na Valašsku. Snímek Dřevařské rukavice se zabývá vázáním palcových rukavic na tzv. modle (formě) – Karel Křenek z Horní Bečvy (*1891). Snímkem Provazy dokumentoval autor splétání konopných vláken do provazů za použití koníků v obci Hovězí.

Lenka Drápalová
JAK JDE KROJ, TAK SE STROJ
Katalog expozice o tradičním odívání na Valašsku
Odpovědný redaktor: Jindřich Ondruš
Výkonný redaktor: Lenka Drápalová
Fotografie: Vladimír Skýpala
Tematická bibliografie: Jana Tichá
Překlady: Iveta Soukupová
Grafická úprava, sazba a předtisková příprava © MIGER - Valašská fabrika na reklamu
Vydalo: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2017
Vydání první
Náklad: 900 výtisků,
Tisk: Grafia Nova s.r.o.
ISBN 978-80-87210-62-8

